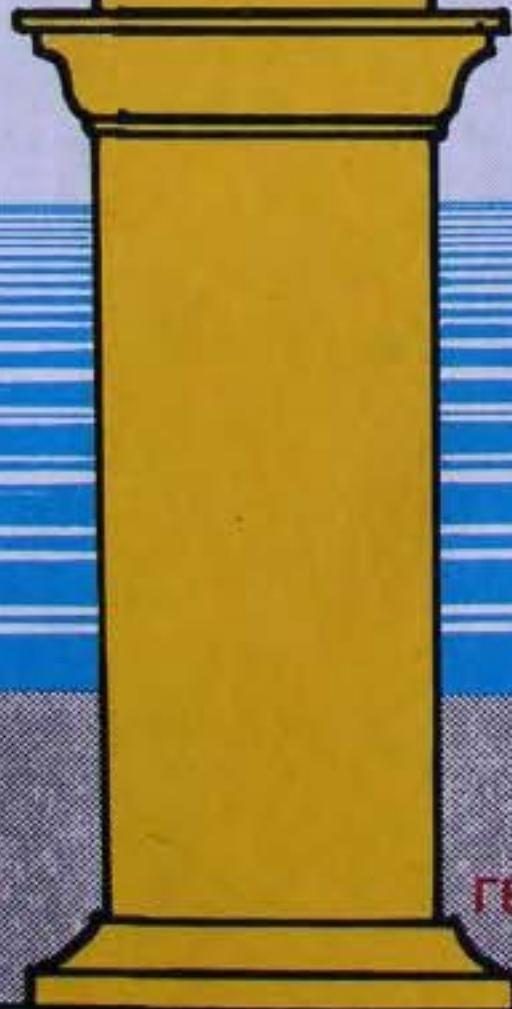

πρεβεζανικά χρονικά

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 130

ΓΕΝΑΡΗΣ - ΦΛΕΒΑΡΗΣ - ΜΑΡΤΗΣ '87

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
Τριμηνιαίο Περιοδικό ποικίλου
προβληματισμού
'Εκδοση **ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ**
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΕΔΡΑ: ΠΡΕΒΕΖΑ

Φυλοδότεραις από Σπιτροπή

Υπεύθυνος **ΣΠΥΡΟΣ Β. ΝΤΟΥΣΙΑΣ**
 Ζαλόγγου 33 τηλ. 28375
ΠΡΕΒΕΖΑ

ΧΡΟΝΙΑ Δ'
ΓΕΝΑΡΗΣ - ΦΛΕΒΑΡΗΣ - ΜΑΡΤΗΣ '87

Περιεχόμενα 13ου τεύχους

1. Εισήγηση εκπρ./ρου της Ε.Γ.Σ. Πρέβεζας (συνέχεια) Απ. Ντούσια	1-9
2. Συνέδριο αισιοδόξων. Σπ. Δήμα δικηγόρου	10-14
3. Πυροτεχνήματα στην Πρέβεζα επί Τουρκοκρατίας Iερ. Ιωάννη Κόλλια	15-16
4. Παροιμίες του τόπου μας: Μαθητική συνεργασία	17-19
5. Αποκρίες στον Κάλαμο: Ήλια Βασιλά	20 - 22
6. 25η Μαρτίου Ποίημα Iερ. Ιωάννη Κόλλια	23 - 24
7. Πρόγραμμα τελετής κατά την 25 Μαρτίου 1838	25
8. Υγιεινή τροφίμων Γιάννη Κωνσταντάκη, κτηνιάτρου	26 - 34
9. Τάφοι - Έργα Αλή Πασά στην Πρέβεζα - Γιώργου Μουστάκη	35 - 40
10. Στη Μαυρή για καραβίδες Τάκη Παπαδημητρίου	41 - 44
11. Καταστροφή περιοχής Φαναρίου. Γιώργου Ιωάννου	45 - 51
12. Πρέπει να λέσι ο γιατρός των αλήθεια στον άρρωστο;	52
13. Η σύναξη ποίημα 'Αννας Παπασάββα Ντούσια	53
14. Ταξιδεύοντας στη Σικελία και Ελλάδα (Πρέβεζα) υψώμα Σμαρτ Χούκες	54 - 57
15. Δελτίο Δημ. Βιβλιοθήκη Πρέβεζας 1986	58 - 59
16. Συνοπτικός πίνακας μ' όλα τα θέματα που έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό Π.Χ. μέχρι και το 1986. (Δηλ.: 1964 - 1965 - 1966)	60 - 65

Υπεύθυνος Τετούφασίου
Γ. ΤΣΟΛΗΣ
 Γ. Μεχανιλίδης 4
 Τηλ. (0651) 22.877 & 26.536
 Γιάννενα

Εμβόλιμα - επιταγές: Λάμπρος Ζιανίκας
 Πάροδος Χανιών Τηλ. 22.110
 Συνεργασία - Επιστολές: Κώστας Τίμιας
 Πάροδος Πεδιάδων

Σημ. Τα εικονόγραφα αρέσκονται σε περιοδικά μόνο τα τιμών τους συγγραφέα τους.

Συνδρομές Ιδιωτών δρχ. 1.000
 Εταιριών, τραπεζών, Ν.Π.Δ.Δ δρχ. 1.600
 Εξωτερικού δολ. 20
 Τιμή τεύχους δρχ. 250

4. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ Κ. Ντούσια

Εκπρ. της Ε.Γ.Σ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ

(Συνέχεια)

νων ιδιαίτερα Ρωμαιών και Ρώσων.

Η Συνεργασία όπως τη βρίσκουμε να επικρατεί στις αρχές του πολιτισμού της ανθρωπότητας, στους κυνηγετικούς λαούς στη γεωργία των Ινδικών κανονοτήτων δεν είναι Συνεταιρισμός, ούτε αλλιώς αρχή του Συνεταιρισμού.

Ο Συνεταιρισμός είναι ένα καινούργιο κοινωνικό φαινόμενο, μια καινούργια μορφή συνεργασίας, που δεν υπήρχε σ' όλα τα στάδια της κοινωνιοκονομικής εξέλιξης της ανθρώπινης κοινωνίας. Είναι γέννημα του καπιταλιστικού κοινωνικού συστήματος και εμφανίζεται με την ανάπτυξη των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής.

Από τότε που η καπιταλιστική εκμετάλλευση σε βάρος των άλλων εργαζομένων γίνεται σκληρή και απάνθρωπη από τότε που η ανεργία η φτώχεια και η πείνα φέρουν σε απόγνωση τους εργάτες και τους οδηγούν σε εβγεόρδεις ενάντια στην εργοστασιακή παραγωγή, από τότε που οι βιοτέχνες νοιώθουν το βάρος του συνεγονισμού των μεγάλων επιχειρήσεων με την εκτόπιση, την ανεργία και τον εκπρόσταρισμό τους' από τότε που αρχίζουν να διαλύονται τα φεουδαρχικά δεσμά και οι αγρότες γίνονται ατομικά ανεξάρτητοι νικοκυραίοι με παράλληλη ανάπτυξη των καπιταλιστικών σχέσεων που είχαν οδυνηρές συνέπειες στα μικρά και μεσαία νοικουριά. Ακριβώς αυτή την περίοδο ξεπέρασε η ανάγκη της εθελοντικής οικονομικής οργάνωσης των εργαζομένων των πλευρών και των αγροτών πάνω στη βάση της αλληλεγγύης και της αμοιβαίας βοήθειας,

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

Πολλοί ασχολήθηκαν με το Συνεταιρισμό και ιδιαίτερα με τον αγροτικό και καταναλωτικό Συνεταιρισμό. Πολλοί Συνεταιριστές συγχέουν την έννοια Συνεταιρισμός με την έννοια συνεργασία. Ο Συνεταιρισμός πράγματι με τη σημερινή του Κοινωνικό οικονομική σημασία είναι μια μορφή συνεργασίας, αυτό υποστηρίζει ο διακεκριμένες Έλληνες και Διεθνούς προβολής Συνεταιριστής Διδάκτωρ Π. Αβδεγιότης και επικαλείται ερμηνίες ξένων επιστημό-

για την υπεράσπιση οικονομικών συμφέροντων, ενάντια στην τάξη των εκμεταλλεύτων τους.

Για να μη αναφερθούμε σε ξένους όπως τον (Μάρκο, Εγκέλας, τον Charlie zint, τον Ουσεν, τον Gabet το Luiiblank, το Giuseppe Massini θα μπορούμε πολύ δυστά να παραβεσσούμε αυτό που γράφει ο 'Ελληνας καθηγητής Καλίτσουνάκης από τους συντάκτες του αχικού περί Συνεταιρισμών Νόμου «Ο νεότερος Συνεταιρισμός εγγενήθη από την αναπτυχθείσαν κεφαλαιοκρατικήν σύνθεσιν του σημερινού οικονομικού βίου. Εγγενήθη ως αντίδρασης των κατωτέρων τάξεων κατά της βαρυνόσθης απ' τους οικονομικάς δυσκρατίας».

Πολύ συχνά συναντούμε λαθεμένες αντιλήψεις ως προς τη γέννηση τη μορφή και το περιεχόμενο του Συνεταιρισμού.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι ο Συνεταιρισμός με το σημερινό περιεχόμενο και μορφή σαν ιδέα και σαν πράξη – υφίσταται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι ο Συνεταιρισμός είναι ένα φαινόμενο που απορρέει από τη Συνεταιριστική ιδέα, η οποία ήταν δήθεν έμφυτη στον άνθρωπο (Θ. TZORTZAKΗΣ – PTON (Ρουμάνος). Ο Θεός ο οποίος βλέπει ότι το έργο του δεν είναι ολοκληρωμένο φύτισε τον άνθρωπο να φτιάσει το Συν/σμό για να μην είναι μόνος). Άλλοι προσπαθούν να αποδείξουν ότι το Συν/κό κίνημα ξεκίνησε από το Φεουδαρχικό Κοιν. Σύστημα ή κάτω από το δουλοχτητικό ή άλλοι προσπαθούν να βρουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του σύγχρονου Συνεταιρισμού σε διάφορες μορφές συνεργασίας στα δύο παραπάνω συστήματα για ν' αποδείξουν ότι έχουμε μια εξέλιξη.

Αυτές όλες είναι λαθεμένες αντιλήψεις γιατί είναι συνέπεια λαθεμένης εξέτασης των κοινωνικών φαινομένων. Αυτοί οι θεωρητικοί εξετάζουν τα κοινωνικά φαινόμενα ανεξάρτητα από την ζωή και την ανθρώπινη εξέλιξη – και δεν είναι οπωσδήποτε του παρόντος να ασχοληθούμε με ιστορικές αναλύσεις.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝ/ΣΜΟΣ

Πάρα πολλοί ασχολήθηκαν σε όλον τον κόσμο για να δώσουν τον ορισμό, τι είναι Συνεταιρισμός. Εμείς πρέπει να περιοριστούμε στα γνωρίσματα.

1. Είναι συλλογικές επιχειρήσεις που λειτουργούν με βάση τους οικονομικούς Νόμους του καπιταλισμού.

2. Είναι μαζικές ενώσεις των εργαζομένων, για την υπεράσπιση των οικονομικών συμφερόντων από την εκμετάλλευση των μεγάλων καπιταλιστών και για τη βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και εκπολιτιστικής τους κατάστασης.

3. Είναι μέσα πάλης των εργαζομένων για τις οικονομικές, επαγγελματικές και εκπολιτιστικές διεκδικήσεις τους.

4. Είναι οργανώσεις που ιδρύονται εθελοντικά και λειτουργούν δημοκρατικά.

5. Βασικά μέσα για την επίτευξη των σκοπών των Συνεταιρισμών είναι η αμοιβαία βοηθεία και αλληλεγγύη των μελών τους.

6. Στηρίζονται στην προσωπική συμμετοχή και εργασία των μελών τους.

7. Ο αριθμός των μελών είναι απεριόριστος και μεταβλητός.

8. Τα κεφάλαια δημιουργούνται από προσωπικές εισφορές των μελών.

ΕΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΣ

Η χώρα μας όπως και ολόκληρος ο Βαλκανικός χώρος αποτελούν κάτι ξεχωριστό από την υπόλοιπη Ευρώπη. Ήταν χώρες βασικά αγροτικές με καθυστερημένη κλειστή αγροτική οικονομία και πολύ λίγη βιομηχανία κυρίως ελαφριά – ακόλουθησαν τον ίδιο δρόμο οικονομικής κοινωνικής ανάπτυξης και μιλάμε πάντα για την περίοδο μέχρι το 1940.

Η διαφορά είναι ότι από Βουλγαρία αμέσως μετά την απελευθέρωση από τον Τουρκικό ήγειρο το 1878 εξαφανήστηκε ο Φεουδαρχισμός και η γη με διάφορους τρόπους πέρασε στους αγρότες που οργανώθηκαν σε καλούς Συν/σμους πολλαπλής δραστηριότητας. Έτσι μέχρι στο 1900 στη Βουλγαρία το κίνημα των αγροτών εκπλήθηκε και στον πιστωτικό τομέα. Εδώ έπαιξε σημαντικό ρόλο το πρόσωπο των μεγάλου Συνεταιριστή Μπλαγκόγιετ και αργότερα η αγροτική πολιτική του Αγροτικού Κόμματος με ηγέτη το μάρτυρα της Συν/κής ιδέας Αλεξ. Σταυρολίνοκυ.

Στη χώρα μας οι συνθήκες άρχισαν να οριμάζουν με την εμφάνιση των πρώτων Σοσιαλιστών και παίρνουν την οριστική μορφή με την ψήφιση το 1915 του ν. 602/14 που ισχυει με αρκετές τροποποιήσεις μέχρι το 1979.

Οι συντάκτες αυτού του Νόμου Καλίτσουνάκη, Ράκτιβαν, Σβόλος, Μιχαλακόπουλος, Μιχόπουλος κλπ. ήταν τα προδευτικά και φιλοαγροτικά στοιχεία που έγιαλε η αστική επανάσταση του 1909. Ο Νόμος ήταν άρτιος και αν δεν επακολουθούσαν αντιδημοκρατικές τροποποιήσεις το 1981, 36, 44, 46, 54 μπορούσε άριστα να είναι νόμος που θα εξυπηρετούσε και το

σημερινό κίνημα με τις αυξημένες απαιτήσεις.

Στο Νομό μας φορείς της ιδέας ήταν προοδευτικοί αγρότες απ' όλες τις περιοχές με οργανωτικό μιαλό το Γιώργο. Χαλάρωση από το Θεοπρωτικό. Ενδεκτικά θα αναφέρω για τους νεώτερους ότι στους πρωτεργάτες συγκαταλέγονται οι Βαγγέλης Οικονόμου από την Κρανιά Δ. Λελβας, από το Μύτικα, ο Αριστοπός Νούσιας από την Καμαρίνα, ο Σπύρος Βάρλας από το Λουρο, ο Κασκάνης από το Κουκούλη και Θ. Ντούσιας από την Κριοπηγή, ο πιοσδήποτε υπάρχουν και άλλοι που βοήθησαν να εξαπλωθεί η Συνεταιριστική ιδέα που κατασκοφαντήθηκε και διωχτήκε με θεμιτά και αθέμιτα μέσα.

Η ουσιαστική δραστηριότητα αρχίζει μετά το Βο παγκόσμιο πόλεμο, και πάλι κάτω από ένα κλίμα φόβου και τρομοκρατίας.

Ζήσαμε όλη αυτή τη εποχή και η ζωή μας είναι συνυφασμένη βήμα προς βήμα, χωρίς διακοπή, με πικρές εμπειρίες, με διώξεις, με εκφοβισμούς, με ανέντιμα μέσα και αποκλειστικό στόχο τον περιορισμό της δραστηριότητας της Ένωσης σ' ένα γραφείο που θα παίρνει και δίνει δάνεια της ΑΤΕ προς τους Συνεταιρισμένους αγρότες, υποβαθμισμένο για να μπορεί ελεύθερη οικονομία να κινείται, να παίρνει τη μερίδα του λέοντος από το προϊόν του παραγωγού και να του μένει τόσο που να μη χορταίνει το ψωμί, να μη μπορεί να ρίξει το καλύβι και να φτάσει απίτι, να φοράει λαστιχένια παπούτσια και να κοιμάται στο χωμάτινο δάπεδο.

Η Ένωση ειδικότερα για την περιοχή Φαναρίου που είναι και η πιο παραγωγική και τότε η πιο καθυστερημένη, είχε πάντα έντονη παρουσία με την παρέμβαση στις

Συγκεντρώσεις των αγροτικών προϊόντων πλαισίωσαν στο αναποφλοίωτο ρύζι, τώρα στο Βαμβάκι, στα Υψηλά αραβοσίτου, στο λάδι που αφορά περισσότερο την περιοχή Πάργας και τον παραλιακό τομέα.

Για καλύτερη εξυπηρέτηση κατασκευάσεις αυτό το ακίνητο που έχει εγκαταστημένες τις Υπηρεσίες του Υπ/τος, τα σ/π γεωργικών φαρμάκων – εργαλείων – Μηχ/των και Εφοδίων, το Υπ/μα της Α.Τ.Ε, τα σ/π τροφίμων και τιδών οικιακής χρήσης.

Ολοκλήρωσε την κατασκευή δύο ξηραντηρίων δυνατότητας επεξεργασίας 700 τόνων υγρού αραβοσίτου το 24ωρο έτσι ώστε να ολοκληρώνεται η έργανση μέσα σε 20 μέρες σε όσο διαρκεί η συγκομιδή.

Κατεσκεύασε Silo 5.000 τόννων στο χώρο του ορυζομύλου έτσι που από τη μια μεριά αύξησε τον αποθηκευτικό χώρο και από τη άλλη αποφέρει τους εκβιασμούς των πρακτορείων μεταφοράς.

Διαθέτει αποθηκευτικούς χώρους για λιπάσματα έκτασης 1750 m².

Διαθέτει αποθηκευτικούς χώρους 500 m² για διάφ. προϊόντα.

Με ιδιόκτητες αποθήκες στο Σταυρόχωρι και Μορφάτι εξυπηρετεί την εκείθεν του Αχέρωντος περιοχή σε λιπάσματα, ζεστοφέρες, σπόρους και Γ. φάρμακα.

Εξαγόρασε το ορυζοεργοστάσιο από τις ενώσεις Παραμυθιάς και Θεσπρωτίας και εξυγίανε το περιβάλλον με κατασκευή δρόμων προσπλασης.

Μετέτρεψε το εκκοκκιστήριο τοποθετώντας τα τελείωτα μηχανήματα που μπορούν να επεξεργάζονται το Βαμβάκι μηχανοσυλλογής και σε πμερήσια απόδοση 150 τόνους σύσκορο.

Το νέο εκκοκκιστήριο και η απορραπτική παρέμβαση της ένωσης τα 4 τελευταία

χρόνια είχαν αποτέλεσμα να τριπλασιαστεί η καλλιέργεια του βάμβακος.

Εγκατέστησε στις αποθήκες ζωοτροφών σύστημα αυτόματης ενσάκκισης.

Ολοκλήρωσε τις εγκαταστάσεις ελαιοδεξαμενών και Γραφείων στην Αγία Πάργα.

Δυνατότητες ανάπτυξης στην περιοχή υπάρχουν πάρα πολλές.

Το έργωμα που μπαίνει για να απαντηθεί, πρέπει να ξεκαθαριστούν δύο πράγματα.

1. Δυνατότητες με τις σημερινές συνθήκες και

2. μετά την ολοκλήρωση των έργων.

Η πεδιάδα Φαναρίου έχει πολλές δυνατότητες αλλά εμεις πιστεύουμε ότι πρωταρχικό θέμα είναι η κατασκευή της Βασ. Φάσης των έργων που θα βελτιώσει τις αποδόσεις ποσοτικά και ποιοτικά, θα μειώσει το κόστος και θα διπλασιάσει το ακαθάριστο γεωργικό εισόδημα από τη γεωργία και κτηνοτροφία.

Δεύτερη προϋπόθεση που και αυτή είναι χρονοβόρα. Η αωστή επαγγελματική κατάρτιση των παραγωγών. Και άλλοτε δύο στο Καναλάκι σε ομίλια που έκανα στα πλαίσια του Νομαρχιακού Συμβουλίου με θέμα «Πρωτογενής παραγωγή» τόνισα όχι τη συμπαράσταση της επιστήμης στη γεωργία, αλλά την επιστημονική γνώση στον παραγωγό.

Πέρασε η εποχή της κλειστής οικονομίας, σήμερα ο παραγωγός παράγει για την κατανάλωση, για τη βιομηχανία και πρέπει να είναι ανταγωνιστικός, να εξασφαλίζει ποιότητα πρωινότητα, υψηλές αποδόσεις καλές συνθήκες αποθήκευσης και πολλά άλλα.

– Οι εδαφολογικές και κλιματολογικές

συνθήκες μας ευνοούν και όταν ολοκληρωθούν τα έργα μπορεί οι εκτατικές καλλιέργειες να μείνουν στην ιστορία.

– Επιμένουμε ότι πρέπει πρώτα από το κράτος ν' αντιμετωπιστεί το θέμα της ιδρυσης Νέας Γεωπονικής Σχολής στο χώρο της Ν. Ηπείρου (Αρτα – Πρέβεζα) για βγουν γεωπόνοι, να ειδικευτούν στις καλλιέργειες, στη χρήση του Γ. Φαρμάκων στη τυποποίηση των προϊόντων.

Η ένωση έχει τρεις γεωπόνους. Το έργο τους είναι πολύ θετικό και μας ικανοποιεί ότι οι παραγωγοί μας είναι ευχαριστημένοι.

Για να βοηθήσει στο μέτρο του δυνατού η Διοίκηση της Ένωσης πήρε απόφαση να κάνει τρεις αιθουσές διαλέξεων στο Καναλάκι, στο Λούρο και στο Θεοπρωτικό. Μέσα σ' αυτές τις αιθουσές θα μπορούν τα αγροτόπεδα να εντημέρωνονται. Θα υπάρχει ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης που μπορεί να ενταχθεί σε ένα από τα προγράμματα των ΝΕΔΕ ή και του Υπ. Γεωργίας.

Στην προσεχή Γεν. Συ/ση θα γίνει πρόταση να ιδρυθεί στην Ένωση υπηρεσία Συν/κής και αγροτικής επιμόρφωσης που θα ασχολείται με το συγκεκριμένο θέμα της επιμόρφωσης των αγροτών σε όλα τα θέματα που τους ενδιαφέρουν.

Η Διοίκηση της Ένωσης επειδή γνωρίζει τις δυακολίες που αντιμετωπίζουν τα Γυμνάσια στη δημιουργία Βιβλιοθηκών αποφάσισε και διαθέτει σαν πρώτη δόση 40.000 δρχ. για την αγορά βιβλίων για κάθε Γυμνάσιο – Μέσα στα Γυμνάσια αυτά είναι και τα Γυμνάσια Καναλακού και Μεσοποτάμου.

– αποθ/κοί χώροι. Δεδομένο ότι η γεωργική παραγωγή έχει αύξηση αντιμετωπίζουν

τα θέματα αποθηκευτικών χώρων.

– Στόχος μας είναι όλοι οι Συν/σμοί ν' αποκτήσουν τους απαραίτητους αποθηκευτικούς χώρους σε οικόπεδα που θα έχουν πρόβλεψη επεκτάσεως.

Οι ιδιόκτητες αποθήκες θα μειώσουν σημαντικά το κόστος διακίνησης των λαπασμάτων, θα εξασφαλίσουν την συγκέντρωση και συντήρηση των προϊόντων.

Αποθήκες και Γραφεία πρέπει να κάνουν όλοι οι Συν/σμοί του Φαναρίου και αυτοί που έχουν όπως ο Βουβολόταμος, η Λούτσα και ο Μεσοποτάμος να τις μεγαλώσουν.

Η εξόφληση των δανείων δεν πρέπει να είναι εμπόδιο.

Πιστεύουμε ότι οι ιδιόκτητες αποθήκες και τα Γραφεία είναι το Α' της ανάπτυξης του Συν/σμού.

Για την αξιοποίηση των ΦΑΣΟΛΙΩΝ της περιοχής προγραμματίσαμε την εγκατάσταση ενάς καθαριστικού μηχανήματος το οποίο και περιμένουμε σε 10 μέρες και μετά την εγκατάστασή του που δεν θέλλει μεγάλη διαδικασία θα εγκαταστήσουμε και ένα αυσκευαστικό μηχάνημα ώστε το φασόλι να τυποποιείται και να διατίθεται τυποποιημένο.

Ελπίζουμε ότι δίνουμε την καλύτερη δυνατή λύση για το προϊόν αυτό που πιστεύουμε ότι χρειάζεται μια άλλη πολιτική από το Κράτος.

Για τη επεξεργασία των ελαιών

Η Υπηρεσία μελετών της Ένωσης συντάσσει μελέτες για δύο Συν/κά Ελαιοτρυπεία και συγκεκριμένα για τους Συν/σμούς Λούτσας και Βράχου. Η αξία των αλαιοτρυπείων επιδοτείται από ειδικά προγράμματα σε ύφος 75% και επιβάλλεται και άλλοι Συν/σμοί να αποκτήσουν σύγχρονες μονάδες για την καλή επεξεργασία του ελαιοκάρπου.

Για το θερισμό του αραβοσίτου.

Όλοι οι Συνεταιρισμοί μπορούν και πρέπει να προμηθευτούν τις κομπίνες θερισμού, για να είναι σίγουροι για το προϊόν του παράγουν και τα δικαιώματα που πληρώνουν.

Για τη σύλλογή του βαμβακιού μηχανοσύλλογής εκεί όπου υπάρχουν προβοδεσις, να προμηθευτούν οι Συνεταιρισμοί βαμβακοσυλλεκτικές μηχανές.

Για την καλλιέργεια των εδαφών, την προετοιμασία, τη διατήρηση της γονιμότητας επιβάλλεται η προμήθεια από το Συν/σμό ειδικών καλλιεργητών και για το σημείο αυτό.

Παραγωγή Σπάρου Υβριδίων αραβοσίτου

Η περιοχή που ανήκει στους Γ. Συν/σμόδες Κυψέλης Καρένης - Καρωνόπουλου και μέρος του Σταυροχωρίου ενδέκνυται για αποροπαραγωγή υφριδίων γιατί είναι εύκολη η διατήρηση των απαραίτητων ζινόνων ασφαλείας.

Αυτό είναι θέμα που μπορεί να το μελτήσει η Δ/ση Γεωργίας και να το προτείνει στο Υπουργείο.

Εφ' όσον εγκριθεί, οι Συν/σμόι μπορούν να απασχοληθούν με τη σποροκαλλιέργεια και να εξασφαλίσουν πολύ υψηλότερο εισόδημα από τα κοινά υβρίδια.

Σε ορισμένα χωριά υπάρχουν προϋποθέσεις συνένωσης των κλήρων. Αυτό πρέπει να ερευνηθεί και να γίνει μελέτη και εφ' όσον οι παραγωγοί το αποφασίσουν μπορούν να προχωρήσουν σε από κοινού καλλιέργεια που είναι μέσα στους στόχους του νέου Νόμου περί αγροτικών Συνεταιρισμών.

Μετά την ολοκλήρωση των έργων Φαναρίου και των αναδασμό η κοινή καλλιέργεια πρέπει να είναι κύριος στόχος δ-

λων των Συνεταιρισμών.

Τα κλεονεκτήματα είναι πάρα πολλά και τα μειονεκτήματα βρίσκονται μόνο στη δυσπιστία των αγροτών μας.

Εδώ χρειάζεται η πρωτοβουλία των παραγωγών και η επιστημονική παρουσία των τεχνικών με παράλληλες εμπειρίες.

Όλοι οι Συνεταιρισμοί έχουν αυτές τις δυνατότητες και θα έχουν τη βοήθεια του Υπουργείου Γεωργίας και της Ένωσης. Το σημερινό μέγεθος του κλήρου, η έλλειψη έργων υποδομής (στραγγιστικών, αρδευτικών) η έλλειψης επιστημονικοτεχνική στήριξη, οι μικροί σε αριθμό συνεταιρίων Συν/σμοί είναι οι κυριότεροι παράγοντες καθυστέρησης.

Μέσα από τον καινούργιο Νόμο περί αγροτικών Συν/σμών παρέχονται σημαντικές ικανότητες με το θεσμό των ομάδων παραγωγής που μπορούν να λειτουργήσουν μέσα στο Συνεταιρισμό.

Μετά την τροποποίηση των καταστατικών θα εξεταστούν αυτές οι δυνατότητες και η Ένωση Συν/σμών μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά για αρκετές δραστηριότητες όπως η χοιροτροφία οικού, μορφής ή επιχειρηματικής, η βοοτροφία με παράλληλη ανάπτυξη της καλλιέργειας Κτηνοτροφικών Φυτών που επιτυγχάνει χαμηλό κόστος παραγωγής.

Υπάρχει δυνατότητα να αλλάξει το σύστημα καλλιέργειας με την χρήση μηχανικών καλλιεργητών που μειώνουν το κόστος ελεγγρασίας του εδάφους και βελτιώνουν την ποιότητα. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να ενταχθεί σε έναν μεγάλο Συνεταιρισμό που θα απασχολείται με την προμήθεια, χρήση και συντήρηση των Γεωργικών μηχανημάτων και αυτός ο Συν/σμός πρέπει να καλύπτει όλη την περιοχή.

ΝΟΜΟΣ: Εις ίση αφορά τον καινούργιο Νόμο 1541 του 85 που μπαίνει σ' εφαρμογή για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς έχω να επαναλάβω ότι έχω δηλώσει σε Συνεταιριστικά περιοδικά που μου ζήτησαν τη γνώμη.

Ο Νόμος είναι σε Γενικές γραμμές καλός, αλλά δεν αρκούν οι Νόμοι για να προχωρήσει το Συνεταιριστικό κίνημα. Χρειάζεται αμέριστη οικονομική και επιστημονική συμπαράσταση από την πολιτεία, χρειάζεται αποστολικός ζήλος από τα εκλεγμένα μέλη των Διοικήσεων και το προσωπικό που υπηρετεί τις οργανώσεις, χρειάζεται τέλος πολύ μεγάλη προσπάθεια για να περάσει το σύγχρονο Συν/κό πνεύμα στη μάζα των αγροτών και να υλοποιηθεί.

Γι' αυτό ο Νόμος θα περάσει δοκιμασία, γιατί έχει αδύνατα σημεία και εξακολουθεί να κρατάει τους Αγροτικούς Συν/σμούς μακριά από βασικές δραστηριότητες που τους ανήκουν.

Π.χ. Αγροτική πίστη - Παντού σ' όλον τον κόσμο οι Συνεταιρισμοί είναι αφεντικά είναι Τράπεζες Συνεταιριστικές, τα μεία Συν/κά που από δικά τους κεφάλαια χρηματοδοτούν τα μέλη τους.

Δεν μπορεί όταν στην κεντρική Αθηναϊκή οι Συνεταιρισμοί ασκούν μ' ελιτυχία την αγροτική πίστη στην Ελλάδα να υποστηρίζεται ότι το κίνημα είναι ανώριμο για την άσκηση της αγροτικής πίστης. Ασφαλιστικές εργασίες;

Στην πορεία όλα αυτά τα μιονεκτήματα, εκισημάνθηκαν από την Γεν. Συν/ση της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Δεν μπορεί από την άλλη πλευρά να δεχτούμε ότι ο Νόμος αποβλέπει στην κολεκτιβοποίηση, γιατί ωτε στις προσπάθειες της Κυβέρνησης ήταν κάτι τέτοιο ού-

τε φαίνεται από προσεκτική μελέτη του Νόμου και των ερμηνευτικών εγκυκλίων του επακολούθησαν.

Ο νόμος στο άρθρο 3 που αναφέρεται στις δραστηριότητες, δίνει τη δυνατότητα στους Αγροτικούς Συν/σμούς να πάρουν στα χέρια τους όλο το φάσμα της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, της παραγωγής και προμήθειας των μέσων αγροτικής παραγωγής.

Ο Συνεταιρισμός είναι πλέον γενικού σκοπού με εξαίρεση τους βασικούς αλιευτικούς, σπρωτοροφικούς, μελισσοκομικούς και καλλωπιστικών φυτών. Μέρα όμως στο Συν/σμό προβλέπεται τις ομάδες κατά κλάδο δραστηριότητας.

Για τις δραστηριότητες, Συν/κή μερίδα, υποχρεωτική παράδοση προϊόντων κλπ. θα προβλέπονται στα καταστικά που θα γίνουν από τις Γεν. Συνελεύσεις των Συνεταιρισμών.

Έγινε πολύ συζήτηση για την Συνεταιριστική μερίδα που καθορίστηκε στο ύψος των 25.000 δρχ. και σε 10.000 δρχ. για τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

Πιστεύουμε ότι ο Συνεταιρισμός σαν οικονομική μονάδα έχει ανάγκη ιδίων κεφαλαίων εφ' όσον έχει επενδυτικούς σκοπούς και στόχους πέρα από την παραγωγή διαδικασία. Το ύψος όμως της μερίδας έπρεπε να αφεθεί στις αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης που μπορεί να καθόρισε και μεγαλύτερη μερίδα απ' αυτή που προβλέπει ο Νόμος. Η διάταξη αυτή όκως μπαίνει το Νόμος είναι αντιδημοκρατική και μπορεί ν' αποβει περιοριστική στον αριθμό των μελών που αντιθέτα με τον προηγούμενο Νόμο 1257/82 με ειδική διάταξη επιτύχαμε τη σγηραφή περισσοτέρων

του ενός μελών από κάθε οικογένεια και αυξήθηκε η δύναμη των Συν/μών αγροτών στην Ελλάδα κατά 80.000

Οι αγροτικοί Συνεταιρισμοί σε πολλές χώρες δεν λειτουργούν με ειδική Νομοθεσία, αλλά με βάση τους Νόμους που διέπουν κάθε οικονομική μονάδα. Και σ' αυτές τις χώρες οι Συνεταιρισμοί κατέχουν ζηλευτή θέση στην οικονομία, στηρίζουν τους παραγωγούς, υποβοηθούν την Εθνική οικονομία και είναι υγείς οικονομικές συν/ακές Επιχειρήσεις.

Οι Συνεταιριστικές οργανώσεις δεν είναι κατέστατες. Οι συνεταιρισμοί έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν κατάλληλες μορφές συνεργασίας και να επιτυγχάνουν τα καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα για τα μέλη τους.

Το αγροτικό Συνεταιριστικό κίνημα αποκτά κάθε μέρα μεγαλύτερη σημασία σε παγκόσμια κλίμακα και θα παιξει αποφασιστικό ρόλο στη βελτίωση των οικονομικών και πολιτιστικών συνθηκών της υπαίθρου.

Πέρα όμως από τη διάθεση και τις προοπτικές που μπαίνουν για ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα δεν μπορούμε να περιμένουμε ότι οι Συνεταιρισμοί, οι Ενώσεις και οι Κλαδικές κεντρικές οργανώσεις θα λύσουν τα σημερινά σοβαρά προβλήματα απορρόφησης αγροτικών προϊόντων, στήριξης τιμών που θα καλύπτουν το κόστος παραγωγής συν ένα λογικό κέρδος, γιατί αυτό είναι έχω από το πράγματα και αντικειμενικά θα διαλύσει και αυτές τις οργανώσεις που υπάρχουν.

Η προστασία της παραγωγής για τα Δημητριακά, τα βαμβάκι, τα δσπρια, το λάδι τη σταφίδα είναι χρέος της πολιτείας που πρέπει σε κάθε περίπτωση να παρεμβαίνει και με τα ειδικά κονδύλια Εθνικά ή

Κοινωνικά να προστατεύει τον παραγωγό. Ο Συνεταιρισμός στη περίπτωση αυτή είναι ο συνεργάτης ο εντολοδόχος και όταν δημιουργηθούν οι συνθήκες αντικειμενικά και υποκειμενικά θα παίρνει σταδιακά την προστασία για να βελτιώνει τη θέση των μελών του.

Οι Συνεταιριστικές οργανώσεις σε παγκόσμια κλίματα σ' ανατολή και δύση ανεξάρτητα από τα κοινωνικά συστήματα των χωρών λειτουργούν σαν οικονομικές μονάδες με αυστηρά οικονομικά κριτήρια.

Αν θέλουμε να προφυλάξουμε αυτό το θεομό πρέπει να τον προσέξουμε και να τον στηρίξουμε.

Είπα προηγούμενα, οι Νόμοι από μόνοι τους δεν φτιάνουν Συν/σμούς που θα λειτουργούν σωστά, παραγωγικά, αποτελεσματικά, με προοπτική, με γνώση του σήμερα και του αύριο. Η ανθρωπότητα τα τελευταία 100 χρόνια προχώρησε στον πολιτισμό, στην οικονομία, στην επιστήμη σο είχε προχωρήσει στα 6.500 χρόνια που υπολογίζεται η εμφάνιση του ανθρώπου στη γη με τη μορφή κάποιας πρωτόγονης κοινωνίας.

Όλες αυτές οι διαπιστώσεις βάζουν μπροστά μας σημαντικά καθήκοντα και λιδαιτέρα στους νέους που παραδίνομε τη σκυτάλη.

Πρόδος κοινωνική και πολιτιστική δεν νοείται ανεξάρτητα από την πολιτική ελευθερία και οικονομική πρόδος.

Οι ειδικές είναι ιστορικές για μας που υπηρετούμε το κίνημα, για τους νέους που μας ακολουθούν, για την πολιτεία που πρέπει να σταθεί πολύ κοντά και να μελετήσει καλόπιστη συνεργασία στα προβλήματα των οργανώσεων και των παραγωγών.

Αφήσα τελευταίους τους επιστήμονες που πρέπει να σταθούν υπεύθυνα μπροστά

στις υποχρεώσεις τους. Εμεις κάνουμε τη διαπίστωση και το ομολογούμε ότι 1) η γεωργία είναι κεφάλαιο και επιστήμης, 2) ότι χρειάζεται επιστήμη γεωπονική και οικονομική εξειδικευμένη, 3) ότι είναι πολύ λίγοι οι σημερινοί επιστήμονες και θα μπορούμε να πούμε ότι πλησιάζουμε στο στόχο όταν λυθούν αυτά τα προβλήματα.

Σημείωση:

* Για τεχνικούς λόγους (επομαγνητοφάνηση, διόρθωση κειμένων κλπ.) δεν μπορούμε να συμπεριλάβουμε σ' αυτή την έκδοση την εισήγηση του εκπροσώπου της ΑΤΕ, της χωρεποστήριας αμιλίας των πολιτικών κ.α. εκπροσώπων και το διάλογο που έγινε στη πλατιά του Συνεδρίου.

Γρηγόρης Ζιάκας
Φιλόλογος Καθηγητής

ΚΛΘΩΣ ΕΓΓΙΖΟΜΕ ΤΟ ΤΕΡΜΑ

Μόνον

καθώς έγγιζουμε τό τέρμα,
συλλογίζομαστε τὸν θάνατο!

"Έται, τουλάχιστον, συμβαίνει

μὲ τὸν κανόνα τῶν θυητῶν.

Παρότι,

ἀπ' τὰ νεανικά μας χρόνια,
ὅποι πολλές μορφές

καὶ προσωπεῖα;

γνωρίζομε

καὶ συναντᾶμε τὴ ματαίτητα:

Στὶς πάμπολλες θλίψεις τοῦ θίου

στοὺς φυαικούς μας πάνους,

στὶς δρρώστιες

καὶ στὸν ὄψηλό μας πυρετό,

στὰ νοσοκομεῖα

καὶ στοὺς «οἰκους εὐγηρίας».

καὶ, πρὸ παντός,

στὰ κοιμητήρια!

Παρακαλούθομε κηδείες

φίλων, γνωστῶν καὶ συγγενῶν

κι' ἔχομε σχεδὸν ἀποστηθίσεις

δῆλη τὴν σοφία τοῦ ἐκκλησιαστῆ,

ἀπ' τὴν νεκρωσιμή Ἀκολουθία.

Παρόλα σύτο

καὶ δῆλα τόσα,

ἀντὶ νὰ βγαίνομε καλλίτεροι

ἀπ' τὸ κατώφλι τῶν νεκροταφείων,

βγαίνομε πολλαπλῶς χειρότεροι,

θηρία ὀντίμερα

καὶ μοχθηρά.

Ἐποιοί νὰ κατασπαράζουμε,

ἄκριδως γιατὶ γνωρίζαμε,

πῶς ἔρχεται ὀπωδήποτε,

δὲ θάνατος!

Βέβαια,

ὦς νεκροί,

παύομε ν' ἀμαρτάναμε.

καὶ, κάτω ἀπ' τοὺς σταυρούς

καὶ τὶς τοφόπετρες

δῆλα τελείωμοιν

καὶ συμφιλιωνόμαστε,

δτον τὰ πάντα εἶναι ἀνώριδα

καὶ ἀργά...

Κωνστής Κακόροβης

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΙΣΙΟΔΟΞΩΝ

Σπύρου Δήμου, Δικηγόρου

Το «Συνέδριο των αισιοδόξων» πραγματοποιήθηκε, ύστερα από αρκετές αναβολές για λόγους μη απαρτίας - έπειτα ν' αντιπροσωπευθούν όλα τα κράτη - στο μεγάλο «ρεστωράν» το «Διεθνές». Διάλεξαν επίτηδες, το ρεστωράν τούτο σαν το πιό πολυτελές κι ειρύχωρο. Κυρίως δώμας ήταν η θνητομασία του που είχε κάποιο συμβολισμό, μιας κι οι αποφάσεις θα τύχαινεν παγκόσμια και διεθνή απήχηση κι αναγνώριση.

Όλα μαρτυρόθηκαν μια μεγάλη προστιμασία από μέρος των οργανωτών του Συνεδρίου. Η κυρίως αίθουσα του ρεστωράν ήταν πλημμυρισμένη από έναν αέρα αισιοδοξίας. Εύκολα ο κάθε εισερχόμενος μέλος ή απλώς προσεκλημένος αντιλαμβάνονταν ότις για τους ανθρώπους αυτούς η αισιοδοξία αποτελούσε την κύρια αξία του ανθρώπινου βίου. Κάτω απ' τον χωνευμένο στους τοίχους ηλεκτροφωτισμό ζεχύνονταν ένας φωτισμός άπλετος, σε ρόδινη απόχρωση. Οι παληποί πίνακες των τοίχων είχαν αντικτασταθεί όλοι στη θέση τους μπήκαν όλοι που αποτύπωσαν τη ξέγνιαστη κι ελπιδοφόρα ζωή. Ιδιαίτερη εντύπωση έκαμψε ένας τεράστιος πίνακας που συμβόλιζε, μ' ένα μεγάλο άνογύμα γης, τη γέννηση της αισιοδοξίας, που έβγαινε με το μεγάλο της πέπλο, απλάνοντας το πάνω από αποτελεσματικό πλήθος ανθρώπων κάθε ηλικίας, φυλής και χρώματος, ακόμα και κάθε τάξης - όπως έδειχνε η ενδυμασία

τους - οι ν' αποτελούσε ο πίνακας αυτός συνέχεια της ίδιας πυκνής συγκέντρωσης που γέμιζε την αίθουσα του ρεστωράν. Τα «σερβίτσια» ζελέρναγαν σε πολυτέλεια. Μια μεγάλη ορχήστρα - τάξις στο βάθος, σκόρπιε τον ύμνο της ζωής, με μελωδίες, ακράτητου διονυσιασμού.

Όταν μπήκα ένα κύμα αισιοδοξίας με παράσυρε για να με καθίσει σε μια αναπαυτική θέση, δίπλα σ' άλλους, «προσκεκλημένους» του Συνεδρίου. Το πρόγραμμα άρχισε μ' ένα πλούσιο «μενού». Δεν άργησε να δοθεί η έναρξη, κι οι συνδιατημόνες ρίχτηκαν ως να πετύχουν τον κορεσμό...

Υστερό απ' την πλευροπάροχη αυτή ευαγχία, όπου τα πιό εκλεχτά και απάνια φαγητά συναγωνίζονταν σε αγώνα δρόμου, ποιό να προτοκαταφέναι για να γίνει λεία των συνδιατημόνων συνέδρων και μη, ύστερα από μια σινοχυσία στο βωμό μιας τεχνικής αμεριμνησίας με τα πιό απάνια και πολλή κρασιά, απ' αυτά που μπερδεύουν τη γλώσσα και δεν την αφήνουν να συγκρατεί τα λόγια, που κυλανούν πλέον πληγαία, όπως πρωτόβγαιναν απ' την αστερευτή πηγή τους, δίχως το φύλτρο της περισκεψής, ένα πρόσωπο στηκώνεται, ενέ σύγχρονα το μεγάφωνο γνώριζε την ιδιότητά του σαν προέδρου του Συνεδρίου. Είχαμε φτάσει στα «επιδόρπια» κι έπειτα κάποιος να μιλήσει. Δεν κρίθω πως είχα αρχίσει ν' ανυπομονώ ακόμα, για την άργητα. Προς στιγμή μάλιστα φαντάστηκα

πως πιθανόν κάποια καινούργια ματαίωση του Συνεδρίου είχε ρίξει τους συνέδρους στο φάι, κάνοντάς τους να δείξουν με πραγματικές εκδηλώσεις τους σκοπούς του συνεδρίου.

Η εμφάνιση, ωστόσο του Προέδρου ήρθε στα μάτια μου σαν απροσδόκητη έκπληξη. Ποτέ δε φανταζόμουν πως ο κολλαράς αυτός, που το πρόσωπό του έκανε δίπλες απ' τις στρώσεις του λίπους, με τη στιλπνή επιδερμίδα, προορισμένη να χρησιμεψει και για καθρέφτης στις κάθε λογής φάτσες, πούχαν συγκέντρωση, θάταν ο πρόεδρος του Συνεδρίου... Μερικές ίδιες σαν κι αυτόν φάτσες που κύκλωναν το τραπέζι του - προφανώς το Προεδρείο - με το σηκωμό του έξοπασαν σε ξεφωνητά χαράς κι επιδοκιμασίας, που ξεχύνονταν με τα παρακάτω πρωτότυπα και παράξενα επιφωνήματα για μας τους «αμύντους», απλώς «προσκεκλημένους» συνδαιτημόνες:

— «Θάνατος στους διασπαστές της αισιοδοξίας μας»

— «Θάνατος στους αρνητές των δικαιωμάτων μας»

Υστερά ακούστηκε επαναλαμβανόντη με ισόχρονο ρυθμό και «αφορτούόντο» η ιαχή:

— Χαρά, χαρά, χαρά

Τα τραπέζια όλα έξοπασαν σ' ένα παιάνια για την χαρά. Την πρόφεραν τώρα όλοι μαζί στον ίδιο ρυθμό με κινήσεις, χερών, που πρόδιναν ένα ξεχειλισμά αποφασιστικό για την κατοχύρωσή της.

Ένας Ανατολίτης - έτσι έδειχνε η μουρηρή του - σύνεδρος κι αυτός, που καθόταν ακριβώς στο απέναντι τραπέζι, είχε αποβάλει όλη την ανατολίτικη ραθυμία και συναγωνίζονταν γρυλλίζοντας να καλύπτει δύτις τις άλλες φωνές του τραπέζιου του.

Τα ζεστάσματα χαράς δονούσαν τόρα την αίθουσα. Στο μεσόχρονο τότε ο διπλανός μου βρήκε την ευκαιρία να με πληροφορήσει πως ο Ανατολίτης ήταν ο «τραπεζάρχης» στην υπεριχία του συνεδρίου, πως κάθε τραπέζι είχε τον τραπεζάρχη, που έπρεπε να δίνει τον τόνο της χαράς και της ευθυμίας... ωστόσο τίποτε δεν μπόρεσε να μου εξηγήσει για το ποιούς θεωρούσαν «διασπαστές» και ποιους αρνητές της αισιοδοξίας τους. Ούτε κι εγώ μπόρεσα να συλλάβω το νόημα των φράσεων αυτών που ξεχύνονταν με τόσο πείσμα.

Αφού το μεγάφωνο εκανέλαβε πολλές φορές τις εκκλήσεις του «Προσοχή, προσοχή ο κύριος πρόεδρος ομιλεί... μη θορυβήτε και ανησυχείτε τον κύριο πρόεδρο... ασεβείτε προς την ηρεμία που είναι ο βασικός απολόγου Συλλόγου μας...» κι άλλα παρόμοια που καθώς έδειχναν ήταν απόφια αποστάσματα άρθρων απ' το καταστατικό τους, το πανδαιμόνιο στγά - στγά έσβινε σ' ένα βαθμαίο «ντιμινούέντο» φωνών, για να φτάσει στο πιό απόλυτο «πιάνο». Τότε η φωνή του προέδρου, ύστερα απ' τον τελευταίο μηρυκασμό, ακούστηκε καθαρή πιά, αντηχώντας σ' ολόκληρη την αίθουσα:

«Απειθύνω θερμό χαιρετισμό σ' όλους τους παρευρισκομένους, που ήθων, ν' αποτίσουν φόρο τιμής στην αισιοδοξία, σκοπό και σύμβολο του Συλλόγου μας. Κι είναι ο χαιρετισμός μου τόσο θερμός, δοσ ψυχρή γίνεται η υποδοχή από μέρος ορισμένων αρνητών, που, συστηματικά, αρνούνται το δικαίωμα μας πάνω στην αισιοδοξία. Αυτή η μιαρή άρνηση τους πρέπει να τελειώσει μια για πάντα γιατί το κακό έφτασε στο απροχώρητο κι η ανάγκη να

διατηρήσουμε την ηρεμία μας προβάλλει επιτακτική. Μας άφησαν ανενόχλητους να επιδοθούμε στη συγκέντρωση των υλικών αγαθών, που συνιστούν το βάθρο της αισιοδοξίας μας, και τώρα υψώνουν δολοφονικό μεχαίρι εναντίον μας, κατά παράβαση κάθε αρχής δικαιού και κάθε αναγνώρισης κετημένων δικαιωμάτων. Ισότητα αγαθών ζητάνε τώρα όσοι διεκήρυξαν την ανισότητα των δυνάμεων. Αφού εξοστράκισαν την αισιοδοξία με την αδυναμία τους, έρχονται τώρα να την προσεταιριστούν, προφανώς, γιατί βρίσκουν τις δυνάμεις τους να διαρρέουν ολότελα από τάνω τους. Όμως τώρα είναι αργά. Η αισιοδοξία φύτρωσε πιά μέσα μας κι άπλωσε τους χωνούς της πάνω μας, ώστε να είναι αντιληπτοί. Πώς είναι δυνατό τώρα να ζητάνε τη χαρά αυτοί όι πέντες, οι περιφρονητές του κορμιού, που άφησαν το σώμα τους να παραδοθεί σ' όλα τα μαρτύρια της κόλασης, οι κήρυκες της αδυναμίας, για να κερδίσουν τον οίχτο; Η αισιοδοξία θρέφεται από την καλοπέρασή κι η καλοπέραση είναι και θα μείνει χήμα μας. Απόχτηση αγαθών! Αυτός πρέπει νάναι ο σκοπός και ο βίωμά μας. Άλλοι ως θα καταντήσουμε την ωραια αυτή έννοια της αισιοδοξίας, που συκυρατεί μόνο αυτή πάνω στη γης το άτομο, δίχως περιεχόμενο, δίχως βάθρο, προορισμένη να κάθεται στο σάκιο υπόβαθρο της προσμονής. Όμως αισιοδοξία στηριζόμενη στην προσμονή δεν είναι αισιοδοξία. Γιατί η προσμονή βρίσκεται στο μέλλον κι η ανάγκη της ζωής ξεκινάει από το παρόν. Το μέλλον είναι άδηλο, ενώ το παρόν διατηρεί όλη την βεβαιότητά του.

«Το σκοπό μας πρέπει να τον ξαπλώσουμε ως τα πέρατα της γης. Να γίνουν κι οι πιο απομακρυσμένοι άνθρωποι αισιόδοξοι, υποτάσσοντας τα υλικά αγαθά, που με

τόση αιφθονία, προσφέρει η γης. Στην καθυπόταξη των αγαθών τούτων, απόλυτα συστατικών της αισιοδοξίας, ισχύει ο νόμος της «Φυσικής Επιλογής». Ο ισχυρότερος κατέχει περισσότερα! Γιατί φωνάσκουν οι αδύναμοι; Ποιά έννοια μπορούν νάχουν τα σοσιαλιστικά κτηρύγματα, που δεν είναι άλλο από αναίρεση του νόμου της επιλογής. Για ποιδ λόγο «ξεσκλάβωμα» φωνάζουν οι ... «ελευθεροτές των σκλάβων» όταν πάνε να ρίξουν και μας στην αισιοδοξία, αφαιρώντας μας τα αγαθά που ορθώνουν την αισιοδοξία μας; Τι λογής θάνε η αισιοδοξία που ξεπηδάει από την ισοπέδωση των επιθυμιών;»

«Μια θύελλα από χειροκροτήματα κάλυψαν τους λόγους του ρήτορα, ενώ η φράση «Ζήτω οι κεφαλαιοκράτες», βγαλμένη από στόματα μερικών συνδαιτημάνων, προσπαθούσε να επιβληθεί στο θόρυβο...»

Μόλις αλοκαταστάθηκε κάλοια σχετική ησυχία ο Πρόεδρος συνέχισε:

— «Ακουσα τη φράση: «Ζήτω οι κεφαλαιοκράτες!» Τι νόημα μπορεί να έχει η φράση τουτή, η ξένη ολότελα από τους σκοπούς του Συνεδρίου μας; Οι κεφαλαιοκράτες συγκεντρώνουν τ' αγαθά, απαγορεύοντας σύγχρονα τη συγκέντρωση τούτων από τρίτα χέρια ενώ εμείς αφήνουμε όλα τα χέρια να καρπωθούν τ' αγαθά, έχοντας σαν αρχή μας το νόμο της «φυσικής επιλογής», το νόμο της δύναμης, που δίνει στο άτομο την άνεση και την ελευθερία να κινηθεί σε πλοτύτερο χώρο και ν' αναπτύξει όλες τις ενδιάθετες ικανότητές του. Θα πρέπει λοιπόν, να υποχωρήσουμε εμείς οι δυνατοί μπροστά στην αδυναμία των αδυνάτων; Αυτό θάταν ολότελα αντίθετο προς τις αρχές μας, τους σκοπούς μας, προς την ίδια τη φύση. Πρέπει να νοιώσουν οι ταραχούοι της ηρεμίας μας πως δεν μπο-

ρούν να πετύχουν ορθώνοντας τον οίχτο. Πρέπει να χωνέψουν καλά οι διασπαστές της αισιοδοξίας μας πως την ενότητά μας δεν θα χαλαρώσει η αδυναμία τους. Το έδαφος είναι ανοιχτό για κάθε δυνατόν. Μας λένε στραταλιστές της ζωής. Μας αρκεί που δε μας καμπαύρισε η φτώχεια ώστε να περπατάμε σκυρτοί... Μας λένε αιματοφουφήτρες! Μας αρκεί που δε γιναμε οι αιμοδότες για να θρέψουμε τη δυστυχία του κόσμου...»

Νέο κύμα χειροκροτημάτων, πιο έντονο και πιο θορυβώδες ξέσπασε στην αίθουσα οι τοίχοι και οι βαρειές κολόνες, φαίνονται να δονούνται από τον ήχο... Στο αναμεταξύ ένας θόρυβος απόκειται πάνω στα μέσα που ορίζονται την αισιοδοξία. Οι αστυνομικοί βρίσκονται σε διαρκή κίνηση. Δείχνουν πως πάνε να προλαβθούν κάποια διατάραξη του Συνεδρίου... ο θόρυβος τώρα έφτασε στις εξώπορτες. Η προσοχή όλων μας στρέφεται στο μέρος του θορύβου. Ο επικεφαλής αστυνομίας λέει στον πρόεδρο: «Κύριε Πρόεδρε, ένας από το πλήθος θέλει να μιλήσει στο Συνέδριο σας». Μικρή σιωπή αναποφαισιστικότητας για να γίνει η ευγένεια ανάγκη, μιας και την επιβάλλουν τα πράγματα...

Ένας αναμαλλιασμένος, κουρελής, σέρνοντας στους ώμους του όλο το βάρος της ζωής, προχωρεί τώρα στην αίθουσα. Ο στόσος είναι όλος αυτοπεποίθηση κι άφηνε να γλυντρήσει κάτι σα μίσος που αναβλύζει από τη σκληρή ματιά του και την αγριαμένη φυσιογνωμία του καθώς κινεί το πρόσωπό του φιλοκοπτά γύρω του..

Οι πόρτες έχουν ανοίξει. Το πλήθος όλο και σπρώχνεται ν' ακούσει τον «αρχηγό» του. Η στιγμή είναι περιεργή, δίχως ν' απολείπει η ανησυχία. ... Ο «αρχηγός» του

πλήθους παίρνει θέση δίπλα στον «Πρόεδρο του Συνεδρίου». Όλοι περιμένουν να ξεχύσει τη λόσσα του, αφήνοντάς την να πέσει με μύδρους τιλιγμένους σ' αφρούς.

Δοκίμασα την πιο μεγάλη έκπληξη σαν άκουσα τα λόγια του. Τόσο ήρεμα και συγκρατημένα λόγια ποτέ δεν άκουσα σε παρόμοιες περιπτώσεις.

— «Μου φαίνεται, αν άκουσα καλά απόξει — λέει ο άνθρωπος του πλήθους — πως ο κύριος Πρόεδρος του Συνεδρίου σας δεν επέμενε αρκετά πάνω στα μέσα που ορίζονται την αισιοδοξία. Ετοι η αισιοδοξία σας κινδυνεύει να χθει μέσα σ' ένα πλήριος απεραντοσύνης λέξεων, δίχως το σωστήσιμο που θα μπορούσε να σας κρατήσει στον αφρό. Μίλησε για την ευτυχία στο βάθρο της αισιοδοξίας κι εξάρτησε την ευτυχία από τη συγκέντρωση των υλικών αγαθών. Ετοι κατάφερε ν' αυτοκαταναλοθεί κι αυτοκαταστραφεί σ' ένα κόσμο δικό σας, που δεν έχει καμιά πιθανότητα συντήρησης. Έδειξε μια προσπάθεια αυτοεξαπάτησης που αφαιρεί από τον δεσμότη της εξωτερικής ζωής άνθρωπο τη συναίσθηση της ύπαρξής του και της αναγκαιότητάς του. Όμως εγώ σας λέω πως η αισιοδοξία θρέφεται από τη δυστυχία. Γι αυτό κι η προσοχή σας πρέπει να κατεθίνεται για τη διατήρηση της δυστυχίας. Όχι μονάχα με την πλήρη ευτυχία σας που θα φέρει γοργόρα την ανία που θα ταράξει την ευτυχία σας και συνεπώς την αισιοδοξία σας για τη ζωή, αλλά και γιατί η δυστυχία των άλλων σας δίνει το μέτρο να αυγκρύνετε τον εαυτό σας, να τον βρήτε σε πλεονεκτική θέση απέναντι στους δυστυχείς, δίνοντάς έτοις τροφή στην αισιοδοξία σας. Παραγγέλωσε, λοιπόν, ένα άλλο σκέλος ισότιμο, τη δυστυχία που θρέφει την αισιοδοξία».

Οι λόγοι του έπεσαν σα βόμβα στο Συ-

νέδριο. Οι επιφυλάξεις, για τον «αρχηγό του πλήθους» άρχισαν ν' αραιώνουν λίγο - λίγο. Μια ατμόσφαιρα, που την έσκιζαν συμπλαθητικά βλέμματα για τον άνθρωπο αυτόν, απλώνεται σ' όλη την αίθουσα. Ο «αρχηγός» στέκει τώρα σαν άγαλμα Αιγυπτιακής θεότητας, καθώς ο πρόεδρος του Συνεδρίου λέει:

—«Οφείλουμε να ευχαριστήσουμε τον άνθρωπο τούτον, που ήρθε τόσο αυθόρυμτα να μας ξυπνήσει από μια πλάνη, που μας έκανε τόσον καιρό να βλέπουμε τα πράγματα με μισό μάτι. Ομολογώ πως, όστερα από πολλή σκέψη, κατασταλάξω τώρα στο συμπέρασμα πως η αισιοδοξία μας πρέπει να στηριχτεί στην έλλειψη των αγορών. Ακόμα, μιας και το πρόγραμμά

μας επιβάλλει να κάνουμε και τους άλλους αισιοδόξους ότι πρέπει να ρίξουμε αυτούς τους άλλους στην πιο φοβερή δυστυχία! Να τους αποστραγγίσουμε και την τελευταία τους ικμάδα, ώσπου να σέρνουνται γύρω μας ράκη!»

Οι σύνεδροι με νεύματα της κεφαλής έδειξαν πως είναι απόλυτα σύμφωνοι με τους νέους σκοπούς του Συνεδρίου. Επικράτησε μικρή σιωπή. Υστερά ακούστηκε το αργό από το βάρος της ζωής, μονότονο, σχεδόν συρτό και κουρασμένο περπάτημα του αναμαλλιασμένου «αρχηγού», που έβγαινε από την αίθουσα για να χαθεί μέσα στο πλήθος, να γίνει ένα μ' αυτό, για να συνεχίσουν κατόπιν όλοι μαζί το μοναδικό κι άβούλο περπάτημά τους...

ΗΘΕΙΑ ΝΑ ΜΙΛΗΣΩ

Ηθελα να μιλήσω
κι' η φωνή μου πνίγεται
στο βιθύ της σκέψης.
Πόσο μεγάλο το χάος της σιωπής!
Τα φλουριά κρέμονται
κάτω απ' τις γαζίες
Κι' οι καλοχτενισμένοι πόδοι
ζεσκίζουν το φόρεμα
της νίχτας
τ' Απριλόβραδα
Οι άνθρωποι χαράζουν
τα σύνορα της παρουσίας τους
για να μοιράσουν τη λόπη
κι' εγώ ακολουθώ των ανθρώπων
τα ίχνη
χωρίς να τους βρισκω
ποτέ
ως που η φωνή μου πνίγεται
στο βιθύ της σκέψης...

Σπύρος Δήμας

Τα απαγορευμένα πυροτεχνήματα στη Πρέβεζα επί Τουρκοκρατίας

(Πάσχα 18 Απριλίου 1910)

Tou Ieréa Ioánnη A. Kóllia

Όπως κάθε χρόνο έτοι κι εφέτος δεν μπορεί παρά να είναι πλούσια η συγκομιδή των μικροταυματών από τα καθηερούμενα πασχαλιάτικα πυροτεχνήματα. Όσο κι αν είναι αυστηρές οι εκάστοτε αστυνομικές διατάξεις, που απαγορεύουντες την χρήση τους, ο νεοάλληνας δεν εννοεί να πειθαρχήσει. Και δεν εννοεί να πειθαρχήσει γιατί δεν καταλαβαίνει Ανάσταση αν δεν το μουμπουνίσει.

Στην Πρέβεζα, τα παλιότερα χρόνια, όταν έφτανε η στιγμή του «Χριστός Ανέστη» οι καλοί χριστιανοί, που παρακολουθούσαν την υπαίθρια τελετή της Ανάστασης, βγάζανε τα κουμούρια στη φόρα και γινότανα το «Ανάσταση ο Κύριος» για να μεταχειριστώ την φράση που έφτασε ως εμάς και που έφτασε να σημαίνει κοσμοχαλασία.

Οι Τούρκοι το Πάσχα του 1910 απαγόρευσαν τους πυροβολισμούς και τα βαρελότα και κάνανε συλλήψεις παραβατών. Το Μεγαλοβόλμαδο, τότε, πέρασε με σχετική ησυχία και σε ατμόσφαιρα φόβου. Τα Τούρκικα περίπολα του φρούριου Σμέρνα διέτρεχαν πικνά τα σοκάκια και τους

δρόμους της πόλης μας. Και στον πιο μικρό κρότο βαρελότου, έπιαναν τους φταιχτές και τους πήγαιναν στις φυλακές στα «Παλιοσάραγγα», το σημερινό στρατόπεδο στη βάση.

Οι πυροβολισμοί του Μεγαλοβόλμαδου και κυρίως στην «Ανάσταση» δεν ήταν τόσο άσκοποι κι αδικαιολόγητοι. Οι μέρες αυτές ήταν μέρες εθνικές, εξάρσεως, πατριωτικού παραληρήματος, προκλητικότητος κατά των Τούρκων δυναστών, πίστεως στην μελλοντική κι αναπόδραστη ελευθερία της Πατρίδας. Η εβδομάδα των «Παθών του Χριστού» είναι εβδομάδα της ταπείνωσης και των βασανισμών του σκλαβωμένου γένους. Η ημέρα της «Ανάστασης» του Κυρίου είναι ημέρα της Ανάστασης της Πατρίδας. Ο συμβολισμός αυτός ήταν έκδηλος και ζωντανός. Και η Μεγάλη Γιορτή έπρεπε να γιορτασθεί με πυροβολισμούς και βαρελότα.

Αλλά ζαναγυρίζω στο αφήγημά μου.

Εκείνη τη χρονιά - όπως με πληροφορησαν ο Αρχιμανδρίτης Χρήστος Ζωγράκης και οι παλιότεροι επιζώντες συμπατριώτες μου - οι Τούρκοι είχαν απαγο-

ρεύσει αυτηρό τους πυροβολισμούς σ' όλο το Μεγαλοβόδμαδο και την Ανάσταση. Μερικοί νέοι - Αγραφώτης, Γουρνάρης, Σκούρας, Τσιλιγκίδης, Τσέκης, Τζουμένης - καθώς κι άλλα Πρεβεζανόπουλα, συνεννοήθηκαν μυστικά πως θα παραβιάζαν τουλάχιστον στην Ανάσταση την Τούρκικη Διαταγή. Τα είπαν λοιπόν αναμεταξύ τους και τα πιο ψυχομένα παιδιά, ανάλβιαν να κατασκευάσουν αυτοσχέδια εκρηκτικά πυροτεχνήματα κι αυτά έντονα μάλιστα. Το μυστικό φιλάχθηκε δύο ήταν δυνατόν.

Πέρασε η Μεγάλη Εβδομάδα, με κάποια επιρρακτικότητα και ανησυχία. Ήταν η ώρα της Ανάστασης. Ο Μητροπολίτης, τότε, Ιωακείμ - έχοντας βοηθό του τον επίσκοπο Κωνσταντίνο - ντυμένος με τη χρυσοίφαντη πολύτιμη στολή του έξω από τον Άγιο Χαράλαμπο, κάτω από το Ρολόγι, μπροστά στο πυκνό εκκλησίασμα, έψαλε με την μελωδική του φωνή, το θαυμάσιο τροπάριο «Χριστός Ανέστη».

Τα κατάφερνε έτσι ώστε ακριβώς, διαν το Ρολόγι της πόλης σήμαινε μεσάνυχτα, να συγχρονίζεται με το τροπάριο της Ανάστασης κι έτσι έκανε εκπληκτική εντύπωση σ' όλο το εκκλησίασμα που με κατάνυξη παρακολουθούσε την ωραία υπαίθρια ακολούθια, ενώ πάνω στα μαγαζιά του Μπάλκου στεκόταν η Τουρκική περιπόλος με τον φρουράρχο Σμέρνα.

Στην ανοιξιάτικη νύχτα, η καμπάνα της Εκκλησίας μετάδιδε τους χαρούμενους και εκίσημους ήχους της στα Πρεβεζανικά πλήθη των Χριστιανών. Και, τότε, ξαφνικά μόλις τελείωσε το κουδούνισμα ακούεται μακριά από την άκρη της πόλης μια τρομερή βροντή από δέσμη δυναμίτη «μάσκουλα» σαν κανονιού. Ερχόταν από τον Προφήτη Ηλία. Σε λίγα δευτερόλεπτα ακούνται άλλες από τον Άγιο Νικόλαο

και τον Άγιο Βασίλειο. Επακολουθεί από τον Άγιο Κωνσταντίνο και τον Άγιο Ιωάννη. Συγχρόνως ακούνται χιλιάδες βαρελότα και πυροβολισμοί. Σείστηκε η πόλη ... θα νόμιζε κανένας πως άρχισε επέλασις πεζικού εναντίον του εχθρού.

Οργισμένος και κατακίτρινος ο Τούρκος φρουράρχος Σμέρνας πλησίασε τον πρόκριτο γιατρό Γερογιάννη και του μίλησε έντονα τούρκικα. Οι δημογέροντες χριστιανοί της πόλης μας, είχαν δώσει υπόσχεση στις Τούρκικες αρχές, πως θα συστούσαν από τους χριστιανούς τον σεβασμό της Τούρκικης Διαταγής για τους πυροβολισμούς. Μα οι συστάσεις τους ήταν σε τόσο μαλακό τόνο σαν να έλεγαν στους συνομάτες νέους «κάντε τη δουλειά σας».

Κι όταν τρέχανε τα τούρκινα περίπολα να συλλάβουν τους δράστες αυτοί είχαν πια εξαφανισθεί μέσα στον ελαιώνα. Κι άσους επίσης, κατόρθωσαν να πιάσουν, επενέβησαν, τότε, οι πρόκριτοι με την πολιτική τους ευστροφία και ο δυναμικός Θαρραλέος Δεσπότης Ιωακείμ και κατόρθωσαν να μαλακώσουν τον σκληρό Τούρκο φρουράρχο Σμέρνα κι έτσι πέτυχαν την αποφύλακση των συλληφθέντων χριστιανών.

Οι έξαλλες εκδηλώσεις τους - μικρών και μεγάλων στις ημέρες του Μεγαλοβόδμαδου και ιδιαίτερα την ώρα της Ανάστασης έπαιρναν τον χαρακτήρα μάχης εκφωνητικής. Την χρονιά εκείνη (1910) η Ελληνική φρουρά του «Φρουρίου Ακτίου» κοιτάζοντας αντίκρυ στην Πρέβεζα την μεγαλεώδη εκείνη θρησκευτική και Εθνική εκδηλωση και ακούντας τους πυροβολισμούς έμεινε κατάπληκτη και οι στρατιώτες του φυλακίου άρχισαν κι αυτοί κατενθουσιασμένοι να πυροβολούν και ζητώντας ζητώντας υπερήφανοι για το θάρρος και τον πατριωτισμό των Πρεβεζανών ραγδών...

Μαθητική συνεργασία

Μια ομάδα των μεγαλύτερων τάξεων του 4ου Δημοτικού Σχολείου της πόλης μας συγκέντρωσε διάφορες παροιμίες του τόπου μας, που λέγονται παλιότερα ή συνθίζονται ακόμα να χρησιμοποιούνται στον καθημερινό μας λόγο, τις οποίες και μας έστειλε. Το περιοδικό μας ευχαριστίως δημοσιεύει την ωραία συλλογή τους και διαβεβαιώνει όλους τους νέους, για μια ακόμα φορά, ότι το περιοδικό «ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» είναι το δικό τους περιοδικό, το περιοδικό που έχει ανοιχτές τις στήλες του για να φιλαδελφεί τον πνευματικό κόπο τους, να τον γεύνονται κι οι άλλοι.

Η συντ. Επιτροπή

Παροιμίες του τόπου μας (Περιοχής Πρέβεζας)

Η ομάδα μας συγκέντρωσε παροιμίες που τις έλεγε ο λαός μας στον τόπο, που ζούμε. Άλλες μας τις είπαν οι γονείς μας άλλες τα αδέρφια μας και οι γνωστοί μας κι λίγες τις ζέραμε μόνοι μας. Οι κυριότερες απ' αυτές είναι:

Τα άλογα μπρος στο λύκο σμίγουν τα κεφάλια

Το πρόβατο που ζεμακρίνει απ' το κοκάδι το τρώει ο λύκος.

Οι πολλές οι μαμές βγάζουν «γκαβό» παιδί «Όπου λαλούν πολλοί κοκόροι αργεί να ξημερώσει

Όπου ακούς πολλά κεράσια πάρε μικρό καλάθι

Ο γρήγορος κι ο άναργος αντάμα γιοματίζουν

Κάλιο γαϊουδόδενες παρά γαϊδουροχάλευς Κάλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρι

Το τάξιμο δε χαλάει σπίτι το δόσιμο χαλάπι

Το γομάρι υφάσιε στο λόγγο κι η ζημιά γίνεται στο σπίτι

Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό —Βοήθα μ' Παναγιά

—Ταράξ' να σε βοηθήσω

Εκείνος που σ' αγαπάει σε καν' και κλαίς
 Κύλησε η τένερη και βγήκε το κακάκι
 Βοή λαού, οργή Θεού
 Απ' το βουβό το ποτάμι να φοβάσαι
 Σπίτι που βλέπει ο ήλιος δεν το βλέπει για-
 τρός
 Μυστικό που το ζέρουν τρεις το ζέρει όλο
 το χωριό.
 Η αρρώστια μπαίνει με το σακί και βγα-
 νει με το βελόνι
 Η μικρός - μικρός παντρέψουν ή μικρός
 καλογερέψουν;
 Τον λύκο τον βλέπουμε τον τορό γυρεύου-
 με;
 Οποιος βιάζεται σκοντάφτει
 Ο κλέφτης και ο ψεύτης τον πρώτο χρόνο
 χτίρονται
 Το ψάρι βρωμάει από το κεφάλι
 Φτωχό αρνί πλατιά ουρά
 —Λύκο, γιατί έχεις χοντρό αβέρκο;
 —Γιατί διαλέγω μοναχός μου.
 Πάρε άνθρωπο από σόι και σκυλί από κο-
 πάδι
 Βέστα με να σε βαστά να ανεβούμε στο
 βουνό
 Το ένα χέρι πλένει το άλλο και τα δυό το
 πρόσωπο.
 Ο καλός ο καπετάνιος στη φουρτούνα φαί-
 νεται
 Κόρακος κοράκου μάτι δε βγάζει
 Όλα τα γουρουνά ίδια μοιρή έχουν
 Ο καλός ο νοικοκύρης το χειμώνα φαίνε-
 ται
 Φύλαξε το φίδι το χειμώνα να σε φέρει το
 καλοκαίρι.
 Η καλή η ημέρα φαίνεται από το πρωί.
 Αν βγάζαν όλες οι μύγες μέλι, θα έτρωγαν
 και οι γύριτσοι με το κουτάλι
 Άλλου τα κακαρίσματα και άλλου γεννάν
 οι κότες

Δεν το χω πως πεθαίνω το χω πως όσο ζω
 μαθαίνω
 Η γυναίκα είναι η καρδιά του άντρα
 Γιάννης κερνά και Γιάννης πίνει
 Κράτα τον θυμό σου και κάνε το Σταυρό
 σου.
 Ο ψηλός γίνεται δούλος του κοντού
 Αγάλια - Αγάλια γίνεται η αγουρίδα μέλι
 Φασούλι το φασούλι γεμίζει το σακούλι
 Άνθρωπος αγράμματος ξύλο απελέκητο
 Φρόνιμος νιός, γέρος γερός
 Το ράσο δεν κάνει τον παπά
 Οποιος πρώτα δε σκέπτεται, ύστερα στε-
 νάζει
 Πέσει πίττα μ' να σε φάω
 Του κυνηγού και του ψαρά το πιάτο δέκα
 φορές είναι αδειανό και μία είν' γεμάτο
 Μάσε ξύλα το χειμώνα να μην κάψεις τα
 παλούκια.
 'Οσο διαβάζω, ποτέ δε γεράζω
 'Οποιος κοιμάται το πρωί παλιά ρούχα τη
 Λαμπρή
 Ο Φλεβάρης κι αν φλεβίσει, καλοκαίρι θα
 μιρίσει
 'Ακουγε γέρου συμβουλή και παιδεμένου
 γνώμη
 Αν έχεις τύχη διάβαινε και ριζικό περπά-
 τα.
 'Άλλος έχει το όνομα κι άλλος έχει τη χά-
 ρη
 Αν πεινάει ο ακαμάτης, ψυχοπόνεστη δεν έ-
 χει
 Απ' έχω κούκλα και μέσα πανούκλα
 Ανεμομάζματα, ανεμοσκορπίσματα
 Αρνί που βλέπει ο Θεός, ο λύκος δεν το
 τρώει
 'Άλλα τα μάτια του λαγού κι' άλλα της
 κουκουβάγιας
 Αφήσε το γάμο και πάει για πουρνάρια
 'Άλαξε ο Μανωλίος κι έβαλε τα ρούχα του
 αλλοιώς

Ακριβός στα πίτουρα και φτηνός στα α-
 λεύρια
 Βουνό με βουνό δε σημίγει
 Για χάρη του βασιλικού ποτίζεται κι η γλά-
 στρα
 Δύσκολα νιάτα, καλά γεράματα
 Διύτις τελούν, κάτι ζέρουν, ένα γελά τρελός
 είναι
 Ευχή γονιού χτίζει παλάτια
 Έκατσες η δουλειά στην πόρτα και κυνήγη-
 σε τη φτώχεια
 Η γλώσσα κόκκαλα δεν έχει και κόκκαλα
 τσακίζει
 Η τιμή, τιμή δεν έχει και χαρά σ' όποιον
 την έχει
 Κοντός φαλμός, αλληλούχια.
 Κακό χωριό τα λίγα σπίτια
 Κλειδώνω, αμπαρώνω, κι ο κλέφτης είναι
 μέσα
 Καλός ο αγιασμός, αλλά πάρε και μια γά-
 τα
 Λίγο έκατσα και πολύ κατάλαβα

Μαύρο είν' το γαρύφαλο, αλλά πουλιάται
 με το δράμι.
 Μια στο καρφί, και μια στο πέταλο
 'Οσα ζέρει ο νοικοκύρης δεν τα ζέρει ο
 μουσαφίρης
 Όποιος βαρύτερι να ζυμώσει, δέκα μέρες
 κοσκινάει
 Ο Θεός αργεί αλλά δεν λημονώνει
 'Οποιος έχει τα τένια, έχει και τα χτένια
 Το φτηνό το κρέας τα σκυλιά το τρώνε
 Τα ίδια, Παντελάκη μου, τα ίδια Παντελή
 μου
 Τάξι διαγούς με πετραχήλια
 Ο βήχας και ο παράς δεν κρύβονται
 Ο γάιδαρος είναι γάιδαρος κι ας φορεί και
 σέλια
 'Οποιος ανακατεύεται με τα πίτουρα τον
 τρών' οι κότες.
 Καθαρός ουρανός, αστραπή δεν φοβάται
 Κόλλιο αργά, παρά ποτέ.
 Κάμε ο καλό και ρίχτο στο γιαλό¹
 Η αλήθεια πλέει σαν το λάδι στο νερό
 Δεν λείπει ο Μάρτης απ' τη Σαρακοστή.

Ποιός την έγραψε

Ο δάσκαλος: Μπράβο παιδί μου, η έκθεσίς του είναι πο-
 λύ καλή. Μήπως όμως σε βοήθησε κι' ο πατέρας σου;

— Πολύ λίγο, κύριε. Ολόκληρη σχεδόν μου την έγραψε
 η μητέρα μου.

- Κάνε μια φράση με αντικείμενο, λέει η δασκάλα.
- Καλά και ποιό είναι το αντικείμενο;
- 'Ένας καλός βαθμός.'

Πτερόεντα

Ακόμα και στα παλιά τα χρόνια που οι απόκριες στην Πρέβεζα ήταν τρεις εβδομάδες γενικού ξεφαντώματος, τύχαιναν και χρονιές στενόχωρες οικονομικά. Τις χρονιές αυτές και οι Απόκριες έγιναν πολύ από το κέφι τους, που για να φυντώσει θέλει οικονομική άνεση το αφιλότιμο.

Αυτού του είδους τις Απόκριες οι παλιοί Πρεβεζανοί τις λέγανε «Απόκριες στον Κάλαμο». Ο χαρακτηρισμός, όπως φαίνεται θα προήλθε από Πρεβεζανούς

ναυτικούς, που θάτυχεν αποκλεισθεούν από φουρτούνα στο φτωχό μικρό νησάκι τον Κάλαμο και αναγκαστικά θα κάνανε εκεί Απόκριες. Τώρα που κι' η Πρέβεζα, απ' την πλευρά του αποκριάτικου κεφιού, πάει να γίνεται Κάλαμος, ας γυρίσουμε για λίγο στα παλιά. Ισως μας δώσει λίγη ευθυμία κάποιο κεφάτο αποκριάτικο επεισόδιο της καλής εκείνης εποχής.

«ΑΓΩΝ» ΠΡΕΒΕΖΗΣ (29-2-1959)

«ΑΠΟΚΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΑΛΑΜΟ» ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ

ΗΛΙΑ ΒΑΣΙΛΑ

πιστούς μι ονδιαίστεν το ομητόμα τον άγαληρο μι και Αθηναϊστον τίλον Μονάρχην» (Γ. Τάλλαρος) στην «Άγνων Πρεβέζη», της 29.2.1960, στη πτερόεντά του, το σχετικό μι την προδίκηση της παρόπλη παρουσίας, ποι σημαίνει μάρα; και ζωγραφες μποκρίες για δους δίν έγους τι οικονομικά μέσα να είθεμέρουν και το ρίζων έξι στις τρεις κύτις έθοριδες τον τενικού ξεφαντώματος. Πιστείν πάς ή έξιτην της παρουσίας έχει ιστορική προδίκηση, δημος και πολλής ίδιας, νεοελληνικής παρουσίας, ρίχνει κι» έδει τις γνώσεις ποι κατέχει μι πολλά πολλά μι την έργηντα της. Μοι τιχεία κινήσεις και μένα μι πολλό την περιέργεια της παρέβει και ιδιότροπο της παρουσίας. Νέα λοιπόν ποι έρθεσα έργωντας.

Ο Κάλαμος είναι, έμεις έρευνοι οι νεαροί μας, ένα μαρά νησί 20 και κάτι: τετραγωνικόν γιλιγράφον έπιστριψαντας. Κατά: άπιναντ: και κοντά στο έργοντα: Καριάκια και Μότια της Αλαρηνίας; Το Καράκι του Βενετού και την σημοτικήν τραγουδιδίουν. Ηθωνώτατας είναι ή Κάρος την άργασιν. Οι άγγλοιν ναυτικοί γάρτες περιλαμβάνουν τον Κάλαμο στο σύμπλεγμα των Επρεπέων. Για την διηρίσειν τη νησιά κάτια ένωγράσσονται άγγλοι μι το γνωστότερον δυνα Σερδέρες. Οι κάτοικοι λέγονται Καλεμουσίδην, και τι πλεια τους Καλεμουσιδίνικα.

Είναι: άξιόλογοι ναυτικοί και άντικυνοτίς των Μεγαλεπων. Ήρθε τον πολέμο είχαν, μι έκεγκν, 50—60 ένωγράσσονται.

Από το 1705 ο Κάλαμος και η Κάρτος παραχωρήθησαν ας πλέσει στην δευτομενήν εκμήδιστα των πολεμιστών Δελαδέτορα, οι δημοτοί τότε είχαν ένα ήδη ήδη λιμνούσιον τακεσόν, δημοτικούς και δημόσιους λειτουργούς της Βενετικής Αρχοντικής και στην Έπιπληνον και στην Πρέβεζα. «Ενας Δελαδέτορας έλαβε μήρος στην πολιορκία της Πρέβεζας, κατεγορείντης από τον Τούρκον και συνατάξας έξιετενά στην πολιορκίαν της στις 9 Νοεμβρίου 1705. Οι άρχητοι των στρατιωτικών έπιγειρέσθην ποδ έγνων την στη μήρη της Αμερικής κατά την Τούρκην ένδοξος Βενετός στρατηγός Φραγκίσκος Μαροζίνι θύρωτος τον Δελαδέτορα, ποδ έρερα των επιθέτων τον Ταγματάρχην, δημόνος μικρή την κατάληψη της πόλεως, διοικητήν της. Ο Ιστορικός Π. Χιάτης των δυναράς: Κεφαλλίνες. Τα σχετικά μι την πολιορκία άκενη ήτη ήδη διπος θέλει και μπορεί στην Ιστορική Απορρηματικά τούτον σελ. 276, 277 τόρ. Γ'.

Την τρίτην χρόνην της Ελληνικής έπαυστότασσας το 1821, σι «Αγγλοι, ποι κατείχαν από το 1815 μέτρη την συνθήκην των Ηπείρων, τη Επιτάνηα και τάλλα μικρά νησιά, τι δημιούργησανται έλληστοι στο πατακιόν το 1798 από τον Γάλλον Βενετικόν Ίδιουν κράτος, θίλωνται σύμφωνα με την αιδενία άγγελην καιροσκοπική πολιτική για έγουν κάποια οποθήκη έπινε στην άνωγεννόμενη Ελληνική Ήθνος, ικτίρεψαν στον καταδικασμόντος από τον Τούρκον της Ελληνικής Έλλαδας να εμρίσουν δουλειάν στον Κάλαμο και συγγρύνεις διαμηνύρισαν την διοικητήν πολλά πολλά ποδ έκανεν τα καρίδια μικρά των τοποχειών μίκτων. Συγγρύνεις διαδεχθήσαν την μαζίλην Μαζίλαν άγγελος διοικητής της Επιτανήσου φρ. Αδαρς διαπάγησε από την Γ. Κάνηγη να συνεπειφέρεται πρός τους Ελλήνας σάν πρός κρίτος δραδίτερον Ιερυρρόν 12.3.1823». Ιερ. Μ. Ελλ. Έγκων.

Στόν Κάλαμο λοιδόν τοπικών έπινον πολλοί Ελλήνες ποι δίν θίλησαν να προσκυνήσουν μετά την καταστροφήν του Πέτρα (Ιούλιος 1822) και Ιδίους μετά την εισβολήν του Κιοστούν (Απρίλιος 1825) στην Δυτική Ελλάδα. Έχει είγει έρη καταρίγιον και ή οικογένειαν του Καραϊσκάκη το διποιον ή αισιογός πετεδίωνταν μάτων.

Στήν περίοδο της ένδοξης πολιορκίας του Μεσολογγίου (10 Απρίλιος 1825 ήταν 10 Απρίλιος 1826), έτσι και πολλά δρυγάνια νι θεριζησαν πολιορκούμενον Μεσολογγίτης και την προσφέρει, κάρπασος, φαρδάς, μικρά ποτικά διδύμους μήρα από τον έδιπτον της λιμνοθάλασσας, έκανε κατά την άγια Τριάδα, κατηρθρώνειν μέρη της πεδιάρας και τη προάριδη τους να γλυτώσουν και να γρυγιστούν τίς, οικογένειας τους, διαπονόντας τόν παποκλειστό πέδιο στην νήστη την Τούρκην τοπίων του Ιονούδε και Χαρτίν και έρτενον αγά στον Κάλαμο, δημο δράκων κάποια συττική περιθλήκη και άλλους πειλάταρους πρόσοργιας συντοπίστες τουν.

«Ακούσα μάλιστα ήτι οι Καλεμουσίδην άνερδίσκοις, έπανελημμένοι την ήρωικη φρουρά πριν δι πολοκλειστό γένη στενός. Μεσολογγίτης θαρίζεις είγει καταρίγιον πρό της έδεισον και για να διορθώσουν την διαπόρενην αίγυπτικας τους να ρέσσουν πλέοντας μι τις οικογένειες τους και στην Ζάκυνθο. Σ' αύτης άνασσέρεται το περίρρυνο Έργο του. Έθνονδο μας ποτηρούδης! Η γυναίκα της Ζάκυνθος και μικλιστα στις Μεσολογγίτηδες, ποδ φυροζητούσαν στις πόρτες των Ζακυνθινών άργωνταν, ένω έκανεν διαίθρωνται της έπινογκαν.

«Ανέμασα οι αύτοις τούς πρόσοργιες τον Κάλαμο ιδιέρχαν και πολλοί Πρεβεζανοί ποδ έκεγκν, ένω—60 έπινογκαντούσαν στην Κάρος ει συντριβής και οι Μεσολογγίτης, έτσι οι ποδ δυστομόνες και φυργίς της ζωής τους.

Οι πλευρής των χρόνων του πολέμου (1825—1829) ποδ έπέρασαν στον Κάλαμο οι συντριβές μικρούς και μεγάλους και οι Μεσολογγίτης, έτσι οι ποδ δυστομόνες και φυργίς της ζωής τους.

Με θλιψ και πόνο θυρότωσαν τά δικύρα θύρατα τῶν νεκρῶν συγγενῶν τους κού μάζηκαν
απῆν "Βασιλή Πόλη."

Πολλοί απὸ τούτους κατέφεραν νὰ φύσουν, διὸ θαλάσσης, λίγοι - λίγοι, στὴν Πρέβεζαν,
ἡ δούλια τῶν ήταν θλεύθερος λιμένη και δυοι βρήκαν προστασία απὸ τοὺς πατριώτες τῆς Φιλι-
κῆς Επανίστας.

"Αρχετοί Μεσολογγῖτες καὶ Ἀντικικηνῖτες πληράλικοι τοῦ Κιονοτάχηδος θηγυθεόντες στὴν Πρέ-
βεζαν ἀπελευθερώθηκαν μὲν λότρα πληρούμενα απὸ τοὺς πατριώτες Πρεβεζίδων. Αὐτῶν ζεῦν
τόρα στὴν Πρέβεζα θάλυγονοι οἱ δούλοι ξεροὶ τὴν καταγμῆτας τους. "Έχω γράψει ἀλλοτε γιὰ
τοῦτο. "Ἄπ' αὐτοὺς τοὺς Πρεβεζίδων καὶ Μεσολογγῖτες κρεσφυγεῖς ποὺ ξέγοναν στὸν Κάλαμο
τις ἀποκρίτες τοῦ πολέμου ἔκανον δύρχα καὶ παροξύτια! «Ἀποκρίτες στὸν Κάλαμο». Καὶ οἱ ίδιοι
οἱ Καλαμούσιοι τὴν ἔγουν τὴν παροξύτια μὲ τὴν ίδιαν ἔννοια κι' ἀκόμη καὶ οἱ συγερίνοι Με-
σολογγῖτες. "Ἄς εμειώσου καὶ τοῦτο ἀκόμη. Στὸ Μεσολόγγι τὴν ἡμέραν τῆς 15^{ης} Δεκεμβρίου 1800 δρι-
γῇ, γυναῖκες, παιδιά καὶ γερόντοι σκοτώθηκαν ἡ διάκημαν ἢ αἰχμαλωτισθηκαν (ἀπὸ τὴν ἔκθ-
ετη τῆς Επαντοπῆς πρὸς τὴν Εθνοσυνέλευσιν. Συνεδρίασες "Εκθύσεως 6.11.1864).

Τὸ σημεῖον μας τοῦτο δὲ εἶναι ἡντα πορφύρα πρόσφατο στὶς μνήμη τῶν ἡρώων
προγόνων μας Ηρεβεζίδων καὶ Σουλιωτῶν τῆς Λίμνης ποὺ ἐπολέμησαν στὴν Μεγάλη ἔκστατη
ἔπονοις, ποὺ τὴν γιορτάζουσαν τὴν ἡμέρα τοῦτος καὶ σὰν σύνθετος ἀκτιβίλυτος τῶν διὸ πό-
λεων τοῦ Μεσολογγίου καὶ Πρεβεζᾶς μὲ τὶς κοινές ἡρωϊκὲς παραδόσεις καὶ τὰ κοινὰ τοι τρητή
καὶ θύρα.

Τα "Π.Χ." ζητούν αὐτ' τοὺς συνδρομητές τους:

- Να το συγκρίσουν.
- Να το συστήσουν καὶ στους ψίλους τους.
- Να το γνωρίσουν στα παιδιά τους.
- Να μας δίνουν εργασίες για να βελτιώσουμε τα περιεχόμενα.
Ολ' αυτά εἶναι απαραίτητες προϋποθέσεις για να γίνουν τα
"Π.Χ." ἑνα σύγχρονο καὶ αρέλιω περιοδικό.

25 Μαρτίου 1821

Πρεσβ. Ιωάννου Κόλλα
(εφημερίου Νικόπολης - Πρέβεζας)

Είκοσι πέντε του Μαρτίου, τῆς Θεοτόκου Ευαγγελισμός,
ορίστημα πρωικό, Εθνος καὶ τῆς Θρησκείας,
προσκύνημα περίτρανο π' αφελεί ο Ελληνισμός
να υμολογεί παντοτινά, σαν μέρα Σωτηρίας.

Παν τετρακόσια χρόνια, π' αγκομαχούσας τοῦτ' η γῆ.
Παντού ξεραΐλα κι ερημιά, βάσανα κι εγκατάλειψη,
δόκρια, τάφοι κι αίματα, που ἐφτιαζον πηγή,
που παιρνουν δλες οι γεννιές, την Εθνική Μετάλειψη.

Σε όλ' αυτά τα χρόνια, με χάρο πάλευε ο ελληνισμός
δερένος με τ' αλύτια, με τρόμο και μανία:
μα τις ελπίδες του αναβόφθιζε, η πιστή κι ο χριστιανισμός,
π' ανάβαν μέσ' στα στήθια τους, μίσος στην τυραννία.

Μ' αυτά εθέριες το ηθικό κι ο πόθος για ελευθερία
και γέμισαν δλα τα Βουνά με κλέφτες και αρματωλούς,
που πάλεψαν ως το Θάνατο, για ανεξαρτησία
χωρίς να λογαριάζουνε απ' τους ξένους, τους κακούς.

Μεθύσαν από ενθουσιασμό, λαός και κληρικοί:
κι οι δούλοι μ' ἄρματα, απ' τον εχτρό κλεμμένα
στις είκοσι πέντε του Μαρτίου, δόλοι με μια φωνή
φωνάζανε για ν' ακουστεί. Ζήτω το είκοσι ένα.

Κι απλώθηκε η Επανάσταση μ' ορμή σαν καταγίδα
κι έστειλε μήνυμα τρανό σε όλους τους λαούς:
«Ελευτεριά ή Θάνατος», είν' όρκος μας για τη γλυκειά πατρίδα
π' άναψε σ' όλο το ντουνιά, της γνώσης τους φανούς.

Στα σύνορα τα ελληνικά και πιό πέρ' ακόμα
υψώθηκε το λάθαρο της Εθνεγερσίας
και σήμανε ακλόνητη πιστή για τον αγώνα
που έφερε την πραγμάτωση της Παλιγγενεσίας.

Ψυχής γεννούμενων, Η ηγώ του θρυλικού αγώνα,
που κανονταν μέσ' τα Βουνά, στους κάμπους, τα πελάγη
μόνοι σας κι αβοσθήτοι, με την ψυχή στο στόμα,
κάνει το νου μας να πετά και σ' άλλα χρόνια πάγει.

στα χρόνια τα πρωικά τα χιλιοευκλογμένα
στα χρόνια τα τρισένδοξα, σ' αυτά του είκοσι ένα...
κι αναμετρεί τους άθλους και θα θυμάτ' αιώνια
πώς σπάζαν τα σίδερα, μεσ' στης σκλαβιάς τα χρόνια.

Μαρφές πρώων... αλαφρό να σας σκεπάζει χώμα
σ' όποιο κομμάτι αυτής της γης κι αν βρίσκεστε θαυμένοι.
Το αίμα που εχύσαν, θαρείς κι αχνίζει ακόμα
γι' αυτό και η σκέψη της φυλής, πάντα κοντά σας μένει.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1838 ΤΡΑΕΤΗΣ,
ΕΦΕΤΙΟΝ ΙΧΕΚΡΑΤ.

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΩΡΗΣ

ΤΟΥ ΤΗΡΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΙΓΝΟΣ.

PROGRAMME

DE LA CÉRÉMONIE DU 25 MARS (5 AVRIL) 1838.
XIÈME ANNIVERSAIRE
DE LA

ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΩΡΗΣ

CONCILI ET REUVE DE LA LUTTE

POUR

L'INDÉPENDANCE HELLENIQUE.

1. Στις 25 Μαρτίου (5 Απριλίου) στις 10 άναταν με ταύτισμα
ραγί 25 αναποδολέμα, τις 10 τις οποίες μίαν ταύτισμα επανατολής
προσανατολής.
2. Φέρεται η μάρτια στην Αθήνα μετά τις 10 την πρωτημαρτία της
γηρής διάσημης της τραπεζομάρτησης της πόλης.
3. Τις 9 οραίς θέλεται να τις πάντα της Αγίας Ειρήνης δεν
μίαν ταύτισμα.
- a. ΑΙ.Δ.Α. Δ.Η. & Βασιλιάς και η βασίλισσα.
- b. Οι Γραμματείς της Επικρατείας.
- c. Το Συμβούλιο της Επικρατείας.
- d. Η Βασιλική Επιτροπή.
- e. Ο Άρχοντας Πόρου.
- f. Το Επιρρατικό Συμβούλιο.
- g. Ο πρύτανης και οι Επικρατείας πανεπιστημίου.
- h. Ο Πρύτανης, ή Επικρατείας και τα μέλη της της Αθήνας Επιτροπής.
- i. Ο Πρύτανης Ταχίας.
- j. Ο Διοικητής Αρμόδιος.
- k. Ο διοικητής Φρουράς Αθηνών, και οι 40 πρωτεύοντες
στρατιωτικούς επαρχιών Τριπολίτεων και Βασιλίσκης.
- l. Οι Επαρχιακοί Σύμβολοι, Ήρωες και άγιοι ιδιότητα της
Γηραιότητας.
- m. Ο Πρύτανης, ή Επικρατείας και τα μέλη της της Αθήνας Επιτροπής.
- n. Ο Πρύτανης της Επιτροπής της Αποκεντρωτικής Τροχιάς και η
Επιτροπή της.
- o. Ο Γενικός αστρονόμος της Αθηνών και οι πρωτεύοντες
της Συγκλήτου.
- p. Ο πρύτανης της Επιτροπής της Τροχιάς.
- q. Ο διοικητής της Βασιλικής Επιτροπής της Αποκεντρωτικής Τροχιάς.
- r. Ο πρύτανης αλλούτριας της Αθηνών και τα πρώτα της
της Συγκλήτου.
- s. Τα πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς και τη
Ναύτη.
- t. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- u. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- v. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- w. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- x. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- y. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- z. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- aa. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- bb. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- cc. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- dd. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ee. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ff. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- gg. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- hh. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ii. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- jj. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- kk. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ll. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- mm. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- nn. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- oo. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- pp. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- qq. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- rr. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ss. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- tt. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- uu. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- vv. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ww. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- xx. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- yy. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- zz. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- aa. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- bb. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- cc. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- dd. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ee. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ff. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- gg. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- hh. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ii. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- jj. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- kk. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ll. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- mm. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- oo. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- pp. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- qq. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- rr. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ss. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- tt. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- uu. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- vv. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ww. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- xx. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- yy. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- zz. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- aa. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- bb. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- cc. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- dd. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ee. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ff. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- gg. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- hh. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ii. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- jj. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- kk. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ll. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- mm. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- oo. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- pp. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- qq. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- rr. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ss. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- tt. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- uu. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- vv. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ww. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- xx. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- yy. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- zz. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- aa. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- bb. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- cc. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- dd. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ee. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ff. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- gg. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- hh. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ii. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- jj. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- kk. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ll. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- mm. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- oo. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- pp. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- qq. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- rr. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ss. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- tt. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- uu. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- vv. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ww. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- xx. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- yy. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- zz. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- aa. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- bb. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- cc. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- dd. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ee. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ff. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- gg. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- hh. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ii. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- jj. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- kk. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ll. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- mm. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- oo. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- pp. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- qq. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- rr. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ss. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- tt. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- uu. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- vv. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ww. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- xx. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- yy. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- zz. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- aa. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- bb. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- cc. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- dd. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ee. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ff. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- gg. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- hh. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ii. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- jj. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- kk. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ll. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- mm. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- oo. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- pp. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- qq. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- rr. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- ss. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- tt. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς.
- uu. Το πρωτεύοντα θύματα της Επιτροπής της Τροχιάς

ΥΓΕΙΝΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΖΩΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΡΟΥΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Γιάννη Κωνσταντάκη
Κτηνίατρος

Διό από τα σοβαρότερα προβλήματα του σήμερα αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα είναι η προστασία της υγείας του ανθρώπου και η αύξηση της παραγωγής των κάθε φάσης τροφίμων, για να καταπολεμηθεί η πείνα.

Ο ανθρώπος από τότε που εμφανίστηκε στη γη, αναζήτησε, επέλεξε και παρασκεύασε την τροφή του, βασιζόμενος αποκλειστικά στις αισθήσεις του δηλ. όρασης γένους και δαφνησης. Στη συνέχεια βασίστηκε στην εμπειρία που απόκτησε στο μεταξύ και μόλις πριν από λίγες δεκαετίες, η επιτακτική ανάγκη για τη διατήρηση της ζωής, εξελίχτηκε σε επιστήμη, την Υγεινή Τροφίμων, η οποία σήμερα παρέχει πολλά από τα επιστημονικά θεμέλια, πάνω στα οποία βασίζεται η υγεία και η ευημερία των λαών.

Ονομάζονται τρόφιμα ή σιτία γενικά, φυσικά μήγματα θρεπτικών υλών, τα οποία εποιγόμενα στον οργανισμό των ζώων και του ανθρώπου, συντελούν στη θρέψη του σώματός τους. Μήγματα τροφίμων αποτελούν την τροφή. Επειδή όμως πολλές θρεπτικές υλές ποιγόνται στον οργανισμό κατά διαφορετικό τρόπο, ο Ελληνικός Κώδικας Ποτών και Τροφίμων του 1971 ορίζει ότι «τρόφιμα» νοούνται όλα τα τα στερεά ή υγρά προϊόντα, τα οποία δύνανται να χρη-

σιμοποιηθούν ως τροφή του ανθρώπου. Τα τρόφιμα ανάλογα με τη σύνθεσή τους διακρίνονται σε οργανικά όπως π.χ. πρωτεΐνες, λίπη, υδατάνθρακες και σε ανόργανα όπως π.χ. νερό, ανόργανα άλατα. Τα οργανικά τώρα τρόφιμα, ανάλογα με την προέλευση τους χωρίζονται σε ζωικά ή τρόφιμα ζωικής προέλευσης (κρέας, γάλα, αυγά, ψάρια κλπ.) και σε φυτικά ή φυτικής προέλευσης (σπριριά, λαχανικά, φασόι, φρούτα κλπ.)

Γενικά τα τρόφιμα του ανθρώπου πρέπει να είναι θρεπτικά, ελκυστικά κατά την όψη, τη γεύση και την οσμή και υγεινά δηλ. να μη ενέχουν παθογόνους μικροοργανισμούς ή βλαβερές ουσίες για τον καταναλωτή αυτός θα πρέπει να είναι και ο βασικός σκοπός του παραγωγού τροφίμων. Τα τρόφιμα όμως μετά την κανονική παρασκευή τους κι από τη στιγμή που θα εγκαταλείψουν το σημείο παραγωγής τους, μέχρι να φθάσουν στο τραπέζι του καταναλωτή, μπορούν να υποστούν αλλοιώσεις, μολύνσεις, ρυπάσεις, ζυμώσεις, νοθείες και κάθε είδους άλλες μεταβολές, που πρόβρχονται από πολλές και διαφορετικές πηγές, από τις οποίες, από τη μια μεριά θα χάσουν τη θρεπτική τους αξία και τις φυσιολογικές οργανοληπτικές ιδιότητές τους κι από την άλλη θα προκαλέσουν ζημία όχι μόνο στην οικονομία του κατα-

ναλωτή τους, όπως π.χ. νοθείες, απάτες και ψεύτικες ονομασίες, αλλά και σιτιογενεῖς δηλητηριάσεις.

Πέρα απ' αυτά είναι γνωστό ότι πολλές αρρώστειες οι οποίες απειλούν τη Δημόσια Υγεία, μεταδίδονται στον ανθρώπο είτε απειθείας από άρρωστα ζώα, είτε δια μέσου των τροφίμων τα οποία προέρχονται από τα άρρωστα ή μικροβιοφορητά ζώα. Οι αρρώστειες αυτές είναι οι λεγόμενες ζωο-ανθρωπονόσοι. Τέλος επειδή η τεχνολογία τροφίμων εξελίσσεται, σήμερα έχει γίνει πλα συνήθεια, η προσθήκη διαφόρων ουσιών στα τρόφιμα (Additives - προσθετικά) με σκοπό την τόνωση των οργανοληπτικών τους ιδιοτήτων, ενώ παράλληλα άλλες ουσίες, τελείως διαφορετικής φύσης μπορούν να εισέλθουν στα ρόφιμα, όλως διόλου τυχαία, κατά την ανάπτυξη των ζώων και των φυτών, από τα οποία πρέρχονται, από το περιβάλλον ή κατά την παρασκευή και την συντήρηση τους, ή να σχηματισθούν με την αλληλοεπίδραση μεταξύ των συστατικών των τροφίμων ή μεταξύ των τροφίμων και του περιτύλιγματός τους. Πολλές από τις παραπάνω ουσίες είναι βλαβερές για τον ανθρώπινο οργανισμό, σε μικρότερες ή μεγαλύτερες δόσεις και μπορούν να προκαλέσουν ή χρόνιες δηλητηριάσεις ή και κακοήδης νεοπλασίες και τερατογονία, στους καταναλωτές αυτών των τροφίμων.

Θα διαβώ τρέχοντας το κεφάλαιο που αφορά τις διαταραχές της υγείας του ανθρώπου, που έχουν τροφική προέλευση, γιατί από μόνες τους μπορούν κάλλιστα να αποτελέσουν αντικείμενο χωριστής ομιλίας. Αυτές κατά τον Αμερικανό υγειονολόγο τροφίμων Dolman μπορούν να χωριστούν σε:

1. Δικτυαρχές τοξικολογικής προέλευσης δηλ. που οφείλονται σε κατανάλωση, μαζί με την τροφή και χημικών δηλητηριώδων ουσιών, με χαρακτηριστικό γνώρισμα την εμφάνιση των συμπτωμάτων μέσα σε 10 λεπτά μέχρι 2 ώρες το αργότερο από την κατάποση του τροφίμου που περιέχει τέτοιες ουσίες, επειδή στον οργανισμό του ανθρώπου εισάγεται έτοιμο το δηλητήριο. Αυτού του είδους οι διαταραχές χωρίζονται σε ενδογενείς (θυτοξίνες) που περιέχονται στον οργανισμό των ζώων, πράγμα που συμβαίνει σε ορισμένα είδη φαριών και εξωγενείς όταν το ή τα δηλητήρια μπαίνουν στον οργανισμό των ζώων ή στα έτοιμα τρόφιμα.

Εδώ πρέπει να συμπεριληφθούν τα τοξικά φυτά, τα διάφορα φυτοθέραμα, τα φαρμακευτικά σκυράσματα που δίνονται για θεραπευτικούς σκοπούς, τα εντομοκτόνα, τα λιπάσματα, τα παρασιτοκτόνα, τα συντηρητικά, τα αντιοξειδωτικά, οι σταθεροποιητές, οι γλυκαντικές ουσίες, οι ρυθμιστές του pH, οι αρωματικές ουσίες, οι αρτυματικές υλές, οι τριφεροκοπητικές ουσίες και τέλος οι χρωστικές ουσίες.

2. Δικτυαρχές αλλεργικής προέλευσης δηλ. που οφείλονται στην από ειαισθήτη ή ευαισθητοποιημένα άτομα, κατανάλωση πρωτεΐνων ή άλλων ουσιών π.χ. αντιβιοτικών, κλπ.

3. Δικτυαρχές μικροβικής προέλευσης οι οποίες οφείλονται στην κατανάλωση μαζί με τα τρόφιμα και βακτηρίδια, ών, μικρήτων, παρασίτων και των τοξίνων τους. Οι μικροοργανισμοί αυτοί έχουν την ευκαιρία να μολύνουν τα τρόφιμα του καταναλωτή με διάφορους τρόπους, με βάση τους οποίους οι διαταραχές αυτού του είδους να χωρίζονται σε: α) ζωονόσους δηλ. νοσήματα του ανθρώπου που οφείλονται

στη μόλινη των τροφίμων, σταν αυτά βρίσκονται στα ζωντανά ζώα (εσωγενής μόλινη). Εδώ μπορούμε να αναφέρουμε τις πεστεριδίσσιες, τις λεπτοσπειρώσεις, την ερεθρά των χοίρων, τη λιστερίαση, τη δονακιώση, τις ρικετσιόσεις, τις ίδωσις, τον άνθρακα, τις βρουκελλώσεις, τη φυματίωση, τις β-αφολυτικούς στρεπτόκοκκους, τις μυκητιάσσιες, τις σαλμωνέλλσιες, την τριχίνωση, τις ταινιάσσιες, την τοξοπλάσιωση κλπ.

β. τροφικές δηλητηρίσσιες δηλ.. διαταραχές της υγείας του ανθρώπου που οφείλονται στην κατανάλωση τροφίμων που μολύνθηκαν, μετά την έξοδο των τροφίμων από τα ζώα ή μετά τη σφαγή σταν πρόκειται για κρέατα, δηλ.. κατά την παρασκευή, τη μεταφορά, τη συντήρηση και τη μαγειρική επεξεργασία τους (εξωγενής μόλινη). Σε αυτή την κατηγορία συναντάμε: μικροφραγματούς που προκαλούν τροφολογίσεις δηλ.. σαλμονέλλες, σιγγέλες, *Escherichia Coli*, *Klebsiella*, μευδομονάδες, αντινομικής, εντεροκόκκους, δονάκια, και διάφορες παρασιτώσεις όπως π.χ. εγινόκοκκος, διστομίσσεις, ασκαρίδιασσεις, αμοιβόδωση κλπ. Μικροφραγματούς που προκαλούν τροφοδηλητηρίσσιες ή τροφοτζινώσεις δηλ.. σταφυλοκόκκους (υπεύθυνοι για τη μεγαλύτερη ποσοστό αυτών των περιπτώσεων), κλωστηρίδιο της αλλαντίσσης, κλωστηρίδιο το διαβλαστικό, κλωστηρίδιο *Sordelli*, κλωστηρίδιο το σπορογόνο, κλπ. Βέβαια τα όρια μεταξύ των παραπάνω είδων και κατηγοριών των διαταραχών, δεν είναι τόσο ξεκαθαρισμένα στην πράξη, όσο σας τα πιρουνιάζω, γιατί πολλοί μικροφραγματούς προκαλούν διαταραχές και των δύο ειδών δηλ.. ζωνόσους και τροφικές δηλητηρίσσιες όπως

π.χ. οι σαλμονέλλες, αλλά για λόγους κατανόησης επιβάλλεται ο διαχωρισμός τους και η κατάταξή τους σε είδη και κατηγορίες.

Από τα παραπάνω καταφαίνεται ότι, γίνεται απαραίτητη μια επιθεώρηση των τροφίμων πρωτού αυτά μπουν στην κατανάλωση. Η επιθεώρηση αυτή διενεργείται σήμερα σε όλες τις πολιτισμένες χώρες του Κόσμου και περιλαμβάνει πολλές μορφές ελέγχου όπως τον υγειονομικό, τον χημικό, τον ποιοτικό κλπ.

Η χημικός έλεγχος των τροφίμων, γίνεται από το Γενικό Χημείο του Κράτους και τα κατά τόπους παραρτήματά του και αποσκοπεί στον καθορισμό της χημικής σύστασης τους και την ύπαρξη τυχόν νοθείας.

Ο υγειονομικός έλεγχος των τροφίμων στοχεύει στην εξακρίβωση της καταλληλότητας των εδώδιμων ζώων και των τροφίμων που προέρχονται από αυτά και που προορίζονται για δημόσια κατανάλωση.

Το τεχνολογικός έλεγχος των τροφίμων Ζ.Π. αφορά στις συνθήκες παρασκευής μεταποίησης και επεξεργασίας τους και τον εξοπλισμό των Σφαγείων και των άλλων εγκαταστάσεων (αλλαντοκοίνα κλπ.), ώστε ν' απροκύψει τελικό προϊόν ελκυστικό, υγιεινό και θρεπτικό.

Ο ποιοτικός έλεγχος των τροφίμων Ζ.Π. αφορά στον βαθμό προσαρμογής ενός τροφίμου προς τις προτιμήσεις του καταναλωτικού κοινού, από απόψεως γευστικής, οπτικής, σαφραντικής και θρεπτικής.

Τέλος ο αγορανομικός έλεγχος στοχεύει στον έλεγχο της τιμής των πωλουμένων προϊόντων.

Όλες οι παραπάνω μορφές ελέγχου, εκτός του χημικού και αγορανομικού, διε-

νεργούνται από Κτηνάτρους.

Ο υγειονομικός έλεγχος των τροφίμων, ένας από τους σκολοπός της Υγεινής Τροφίμων, μαρκοσκοπικός και εργαστηριακός, αποτελεί σχετικά νέα ειδικότητα της Κτηνιατρικών Επιστημών, επιφορτισμένη με την προστασία της Δημόσιας Υγείας. Γι αυτό το λόγο και οι Υγειονομικές Υπηρεσίες πολλών χωρών περιλαμβάνουν και Κτηνιατρικό Υγειονομικό Κλάδο, που σαν αποστολή έχει την περιφρούρηση της υγείας των καταναλωτών από την πλευρά των ζωοπνηθρωπονόσων και τις όλες αιτίες της διαταραχής της, που οφείλονται στην κατανάλωση ακατάλληλων τροφίμων Ζ.Π.

Στην Ελλάδα ο Κλάδος αυτός υπάγεται στην Κτηνιατρική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας.

Οσον αφορά το δεύτερο πρόβλημα, που ανέφερα στην αρχή δηλ.. της αξέσης της παραγωγής τροφίμων, η Υγεινή Τροφίμων παίζει επίσης σπουδαιό ρόλο. Η κτηνοτροφία, η οποία στις μέρες μας έγινε σχεδόν βιομηχανία παραγωγής τροφίμων, όπως και κάθε άλλη βιομηχανία θα προκό-

ψει όταν θα έχει ωχέρεια στη διάθεση και κατανάλωση των προϊόντων που παράγει. Άλλα για να γίνει κάτι τέτοιο, πρέπει ν' αποχήσαι την εμπιστοσύνη του καταναλωτικού κοινού, η οποία εμπιστοσύνη θα βασίζεται στην καλή ποιότητα των προϊόντων που προσφέρει στην αγορά, πράγμα που την αναγκάζει να βελτιώνεται συνεχώς και να εκσυγχρονίζεται. Η Υγεινή Τροφίμων όπως είπαμε παραπάνω ελέγχει και την καλή ποιότητα των τροφίμων ζωικής προέλευσης, δια μέσου του ποιοτικού ελέγχου κι έτσι έμμεσα επεισοδεύεται στη βιλατίωση της ποιότητας των κτηνοτροφικών προϊόντων και κατ' επέκταση και της ιδιαίτερης της κτηνοτροφίας.

Η Υγεινή Τροφίμων είναι μια εφαρμοσμένη επιστήμη η οποία για την εξέλιξη της χρησιμοποίησε κι άλλους συναρτείς κλάδους όπως τη Μικροβιολογία, την Παρασιτολογία, την Ανατομική Παθολογία, την Γενική Παθολογία, την Τεχνολογία κλπ. ενώ έχει στενές σχέσεις με τη Χημεία, τη Βιοχημεία και την Τοξικολογία. Η Κτηνιατρική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας της Πατρίδας μας, ασχολείται αποκλειστικά με τον έλεγχο των τροφίμων που έχουν ζωική προέλευση, όπως αυτά καθορίζονται από το αριθμ. 40/1977 Π.Δ/γρα «Περί Κτηνιατρικής επιθεώρησης των σφαγίων ζώων και των προϊόντων ζωικής προέλευσης». Ετοι τα είδη ζώων που επιστηματικά προορίζονται στη κατανάλωση στη Χώρα μας είναι τα ακόλουθα: α) Μηρυκαστικά, Χοίροι, Μόνοπλα, (ειδικά σφαγεία ή κρεοπωλεία), β. πτηνά, γ. Κουνέλια και λοιπά βρέστιμα τρωκτικά, δ. Θηράματα, ε. Ψάρια θάλασσας και γλυκού νερού, στ. Τα χερσαία σαλιγκάρια, οι χειλίνες και τα βατράχια. Σαν προϊόντα ζωικής προέλευσης εννοούμε τα εξής: α. Κρέας μηρυκαστικών,

χοιρινών, μονόκλεων, πτηνών, θηραμάτων και κουνελιών και λοιπών βρώσιμων τραχτικών, β. Όλα τα κρεατοκαρασκευάσματα και σκευάσματα από ιχθυηρά, εγκυτιωμένα ή όχι, αυτούσια ή αναμεμεγμένα με άλλα είδη τροφίμων, γ. Όλα τα παραπορίοντα των σφαγίων, δηλ. τα εδώδιμα σπλάχνα, η γλώσσα, το κεφάλι, το μεσηντέριο, ο λιπώδης ιστός των εσωτερικών κοιλοτήτων, το υποδόριο λίπος, όπως επίσης το αίμα και οι ενδοκρινείς αδένες, δ. Όλα τα υποπορίοντα των σφαγίων δηλ. τα μη εδώδιμα σπλάχνα, το δέρματα κέρατα, τα νύχια, οι τρίχες, η χολιδόχος κύστη και τα κομματάκια κρέατος και λίπους που προκύπτουν από την προετοιμασία ή τον τεμαχισμό των σφαγίων. ε. Κρέας ψαριών και εδώδιμα μέρη λοιπών προϊόντων θαλάσσης και γύλικού νερού, στ). Αυγά, μέλι, γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα.

Όλα τα είδη σφαγίων ζώων, τα σφάγια τους, τα προϊόντα, τα παραπορίοντα και τα υποπορίοντα τους, υποχρεωτικά με την μέριμνα και την ειδύνη του κατόχου τους, υποβάλλονται σε Κτηνιατρική Υγειονομική Επιθεώρηση, κατά τα διάφορα στάδια, από το σημείο παραγωγής τους μέχρι το τραπέζι του καταναλωτή. Ετοιμούμε: Την πρώτη Κτηνιατρική Επιθεώρηση, που για τα μεν πιστογόμενα προϊόντα Ζ.Π. διενεργείται στα σημεία εισόδου τους στη χώρα μας, για δε τα υπόλια στα Σφραγίδια και σφαγειτεγνικές εγκαταστάσεις (είναι ο λεγόμενος κρεοσκοπικός έλεγχος). Την δεύτερη Κτηνιατρική Επιθεώρηση, η οποία διενεργείται στα εισαγόμενα προϊόντα Ζ.Π. στα σημεία τελωνισμού τους. Ειδικά για τα ευαλλοίωτα προϊόντα όπως π.χ. τα κατεψυγμένα κλπ. ο έλεγχος γίνεται υποχρεωτικό στα σημεία εκφόρτωσής τους π.χ. λιμάνια, ψυγία, σιδηρ. σταθμοί και

κατά τη διάρκεια αυτής. Για τα υπόλια τρόφιμα το είδος αυτής της επιθεώρησης γίνεται στους τόπους εκποίησής τους, δηλ. στις Κεντρικές αγορές ή σε άλλους χώρους που έχουν ορισθεί γιατού το σκοπό. Την τρίτη Κτηνιατρική Επιθεώρηση κατά την οποία ελέγχονται τα προϊόντα Ζ.Π. κατά τη διάρκεια της αποθήκευσής και συντήρησής τους και κατά τις διακινήσεις τους μέσα στη χώρα μας.

Τέλος την τέταρτη Κτηνιατρική Επιθεώρηση ή Αστυκτηνιατρική Επιθεώρηση που λαμβαίνει χώρα στα καταστήματα πώλησης των τροφίμων ζωικής προέλευσης όπως π.χ. κρεοπωλεία, εστιατόρια, παντοπωλεία, ιχθυοπωλεία κλπ. Θέμελα για σταματήσων και να επιμείνει περισσότερο, σε δηλ. αφορά τον κρεοσκοπικό έλεγχο, γιατί κατά τη φτωχή μου γνώμη είναι πάρα πολύ ουσιώδης, επειδή τυχαίνει να είναι η βάση της υγεινής των κρέατων, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι και τα υπόλοιπα είδη ελέγχου δεν είναι εξίσου σπουδαία και σημαντικά. Η υγεινή του κρέατος αρχίζει πριν το σφάγιο ζώο εγκαταλείψει τον τόπο της εκτροφής του, γιατί η υγεινότητα, η ποιότητα και η διάρκεια συντήρησης του κρέατος ενδιάμεση ζώου, επηρρεάζονται πολύ από την κατάσταση και τις συνθήκες, κ. των από τις οποίες βρέθηκε τούτο μέχρι τη στιγμή της θανάτωσής τους. Επίσης τυχαίνει σε πολλούς γνωστούς ότι διάφοροι ζωέμποροι και ιδιοκτήτες ζώων (ευτυχώς ελάχιστοι) δεν διστάζουν να προσκομίσουν για σφαγή, ζώα φανερά ή όχι, άρρωστα, που το κρέας τους δεν θα είναι ακατάλληλο ή και επικίνδυνο για την υγεία του ανθρώπου. Ακόμα ας μη μας διαφεύγει ότι πολλά ζώα μπορούν να αρρωστήσουν κατά τη μεταφορά τους στα σφραγίδια. Όλα τα παραπάνω σφραγίδια μπορούν κάλλιστα να απο-

βούν επικίνδυνα όχι μόνο για το καταναλωτικό κοινό, αλλά και για τους εκδόροσφαγείς και για τους κρεοσκόπους κτηνιάτρους. Η πείρα απέδειξε ότι αυτά πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή και πριν και μετά τη σφαγή, ώποτε και θα είναι έτοιμα πια να διοχετεύονται στην καταγλώσση. Αυτές οι δύο εξετάσεις δηλ. η πριν και μετά τη σφαγή, είναι εντελώς απαραίτητες και η μία συμπληρώνει την άλλη.

Η πριν τη σφαγή εξέταση γίνεται στα Σφραγίδια, όπου έχει προβλεφθεί κατάλληλος χώρος και όταν τα προς σφαγή ζώα ζεκουράζονται αν η σφαγή αναβληθεί πέρα από 24 ώρες, τότε η εξέταση αυτή εκαναλαμβάνεται.

Η εξέταση αυτή διέπεται από τους κανόνες της κλινικής εξέτασης δηλ. επισκόπηση, επίκρουση και ακράση συν θερμομέτρηση. Κατ' αυτή ο κτηνιατρος εισέρχεται ήρεμα στο χώρο, όπου είναι συγκεντρωμένα τα ζώα, τα οποία εξετάζει σε στάση και σε κινήσει. Σημειώνει τη θρεπτική τους κατάσταση το βλέμμα και τον τρόπο αναλογίας τους· ακόμα τα κουρασμένα, τα ασθμαίνοντα, τα ικτερικά, τα κουτσά, αυτά που δεν μπορούν να σταθούν στα πόδια τους, αυτά που παρουσιάζουν δυσκαμψία στην κίνηση, οιδήματα και εκκρίσεις των ορατών βλεννογόνων ή αυτά που έχουν σιαλόδρορρα. Εξετάζει τους μαστούς και τη γεννητική χώρα. Δίνει μεγάλη προσοχή για τη διάγνωση λόσσας, απληγώνθρακα (κ. άνθρακα), τετάνου, λιστερίσεως και άλλων νοοτυμάτων του νευρικού συστήματος, οι οποίες διαγνώσκονται μόνο σε ζώα της ζώα. Κατά την πριν την σφαγή εξέταση, θα βρεθούν ζώα κατάλληλα για σφαγή, ζώα ύποπτα και ζώα ακατάλληλα. Τα κατάλληλα θα οδηγηθούν αρμόσως για σφαγή και τα ύποπτα θα σημανθούν με ενώπιο,

για να εξετασθεί το κρέας τους με ακόμα μεγαλύτερη προσοχή. Όσον αφορά τα ακατάλληλα, αυτά πρέπει ή να θανατώνονται στο θάλαμο νεκροσκοπίας και να καταστρέφονται ή να μιουμηχανοποιούνται. Απαγορεύεται να μετακινούνται σε διαμερίσματα όπου υπάρχουν κατάλληλα για κατανάλωση προϊόντα ή να τους γίνεται θεραπεία.

Τέλος τα άρρωστα ζώα που επιδέχονται θεραπεία, με τη σύμφωνη η γνώμη και του ιδιοκτήτη τους δεν σφράζονται, αλλά παραμένουν σε ζεχωριστό διαμέρισμα των Σφραγίδων, υπό κτηνιατρική παρακολούθηση, μέχρις αποθεραπείας και τελικά σφάζονται αφού ληφθεί υπόψη και η θρεπτική τους κατάσταση. Βέβαια η υπηρεσία και οι κτηνιατροί έχουν άμεση αντιτίθηση για τη επιζωτιολογικές συνθήκες της περιοχής τους. Όσα ζώα κριθούν κατάλληλα για σφαγή, θανατώνονται, γέρνονται, εκσλαγχνύονται και το κρέας τους ετοιμάζεται για τον κρεοσκοπικό έλεγχο και στη συνέχεια για την εμπορία. Η θανάτωση των ζώων γίνεται, αφού προπονούμενος ληφθεί μέριμνα ώστε αυτή να είναι: 1. ανιδύνη δηλ. να γίνεται ευθανασία, πράγμα που εκπιτύγεται είτε με ειδική ηλεκτρική συσκευή, είτε με εμβολοσφρό πιστόλι. 2. Να μικραίνει η προβανάτια αγωνία του ζώου, πράγμα που γίνεται με την άμεση ακινητοποίηση του. 3. Να επιτυγχάνεται καλή αφαίμαξη, από την οποία εξαρτάται η καλή εμφάνιση και συντήρηση του κρέατος και 4. Να εξαφαλίζεται η ασφάλεια του πρωστικού από τα ζώα ατίθασα και επικίνδυνα. Αφού θανατώνεται το ζώο, στη συνέχεια λαμβαίνει χώρα η εκδόρα τους και μόλις τελιώσει αυτή, γίνεται ο εκσκλαγχνισμός του ο οποίος πρέπει να γίνεται αρμόσως, μέσα το πολύσε 30 λεπτά της ώρας, μετά τη θα-

νάτωση και την εκδορά. Όταν τελειώσει κι αυτή η εργασία, στη συνέχεια διενεργείται η κτηνιατρική επιθεώρηση των οφαγίων ή ο κρεοσκοπικός έλεγχός τους, κατά τον οποίο εξετάζεται με λεπτομέρεια το σφάγιο, απορρίπτονται και καταστρέφονται τα ακατάλληλα σπλάχνα ή μέρη ή ολόκληρο το σφάγιο και δίνονται στην κατανάλωση, μόνο τα κατάλληλα κρέατα και λοιπά τμήματα του σφαγίου. Βέβαια αυτό πιστοποιείται από τη σφραγίδα υγειονομικού κτηνιατρικού ελέγχου, σχήματος κυκλικού, με την οποία σφραγίζεται το σφάγιο. Επίσης κατά τον κρεοσκοπικό έλεγχο γίνεται και η ταυτοποίηση του σφαγίου, πράγμα που διαπιστώνεται από τη σφραγίδα κατηγορίας, που έχει διαφορετικό σχήμα (ανάλογα με το ζώο που ταυτοποιείται) δηλ. ρόμβου, τετραγώνου, εξαγώνου κλπ. και αναγράφει την κατηγορία, η οποία μπαίνει σε συνάρτηση με την ηλικία το φύλο ή το βάρος του ζώου.

Ετοιμα για τα βοοειδή έχουμε: Μόσχος, Δέμαλις, Βόειο, Για τα πρόβεια: Αιμός, Συγόβιο, Πρόβειο και Κρίς. Για τα γιδιά: Εριφίο, Βετούλι, Λίγα και Τράγος και για τα Χοιρινά: Χοιρίδιο και Χοίρος.

Στη συνέχεια γίνεται ο τεμαχισμός των σφαγίων και η μεταφορά τους, με κατάλληλα διασκευασμένα σχήματα, από τα Σφραγίδια στα καταστήματα πώλησής τους. Επειδή, όπως κι εσείς θα διαπιστώσατε, μέσα στα Σφραγίδια γίνονται πολλές και εξαιρετικά σοβαρές για την υγειανή των κρέατων, εργασίες, ίσων ευκολονότο άτι τα Σφραγίδια πρέπει να πληρούν όλες εκείνες τις προδιαγραφές, οι οποίες διασφαλίζουν υγειανές συνθήκες σφαγής και χειρισμών, για κρέατα υγειανά που κατ' επέκταση περιφρουρούν την υγεία του καταναλωτικού κοινού, αν ληφθεί υπόψη ότι αυτά τα κρέα-

τα δχι μόνο θα καταναλωθούν σαν κρέατα, αλλά και σαν αλλαντικά και λοιπά κρεατοπαρασκευόσματα, των οποίων η υγειανή παρασκευή και ο χρόνος συντήρησής τους, εξαρτώνται τα μέγιστα από την ποιότητα και την υγειανή κατάσταση των κρέατων από τα οποία παρασκευάζονται.

Βέβαια δεν οσας κρύβω ότι η Πατρίδα μας στρέβεται γενικά σύγχρονων Σφραγίδων και η Πολιτεία έχει αναλάβει μια τεράστια προσπάθεια για την κατασκευή σύγχρονων και στις πιο πολλές περιπτώσεις βιομηχανικών Σφραγίδων δια μέσου των οποίων θα διακινείται, αν δχι το σύνολο, τουλάχιστο το μεγαλύτερο ποσοστό σφαγίων ζώων. Έτσι θα κρεοσκοπούνται όλα τα σφάγια και στα περισσότερα χωριά μας - στα οποία με τα σημερινά δεδομένα δεν γίνεται κρεοσκοπικός έλεγχος, αφού δεν υπάρχουν Σφραγίδια ικανά να καλύψουν τις ανάγκες της υπαίθρου χώρας - θα υποχρεωθούν να προσκομίζουν τα προς σφαγή ζώα στα σύγχρονα αυτά Σφραγίδια, με αποτέλεσμα και ο πληθυσμός των χωριών μας να καταναλώνει κρέας κρεοσκοπικόν και κατά συνέπεια υγειανό. Με δυό λόγια τα Σφραγίδια αντιπροσωπεύουν την αφετηρία της εισόδου στην αγορά, κρέατων και λοιπών προϊόντων, υγειανών και κατάλληλων διαδηματικά κατανάλωση, εξασφαλίζοντας βεσικά και πρώτιστα την υγεία του καταναλωτή.

Ο έλεγχος της Υπηρεσίας μας όπως ανέφερα και παραπάνω, δεν σταματάει με την έξοδο των κρέατων από τα Σφραγίδια, αλλά συνεχίζεται αυστηρός και αδιάπτοτος μέχρι το τραπέζι του καταναλωτή. Το ίδιο φυσικά συμβαίνει και με τα άλλα είδη και προϊόντα ζωικής πρόσλευσης.

Κλείνοντας εδώ αυτά τα λίγα για την συμαστική χρησιμότητα των Σφραγίδων,

θα μπω για λίγο στο χώρο που αφορά το τέταρτο είδος κτηνιατρικής επιθεώρησης δηλ. την αστυκτηνιατρική, η οποία όπως είπαμε παραπάνω διενεργείται στα διάφορα καταστήματα πώλησης τροφίμων που έχουν ζωική πρόσλευση, όπως είναι τα κρεοπωλεία, παντοπωλεία, υψηταριές κλπ. Οι έλεγχοι σ' αυτά τα καταστήματα είναι συνεχείς και αιφνιδιαστικοί, κατά τη διάρκεια των οποίων ελέγχονται σχολαστικά και με πολύ μεγάλη προσοχή όλα τα είδη τροφίμων ζωικής πρόσλευσης του υπάρχουν στο κατάστημα και προσφέρονται για πώληση και κατανάλωση.

Εξετάζεται το είδος του τροφίμου, η περιοριμή παρασκευής του και λήξης του, οι όροι συντήρησής του, η γενική του κατάσταση που αφορά το χρώμα του, την οσμή του, τη σύστασή του, και το δοχείο ή το περιβλήμα μέσα στο οποίο βρίσκεται το τρόφιμο, το οποίο δεν πρέπει να έχει σκουριές, βρωμιές, τρύπες, φουσκώματα, χτυπήματα ή εν πάσῃ περιπτώσει δεν πρέπει να είναι ταλαιπωρημένο κατά οποιοδήποτε τρόπο. Εξυπακούεται ότι τα ακατάλληλα τρόφιμα κατάσχονται και καταστρέφονται, με την φροντίδα της αστυνομικής αρχής του τόπου - δργανό τη οποίας συνδέεται τον αστυκτηνιατρού - και ο κάτοχος και πωλητής τους ή σε μερικές περιπτώσεις και ο κατασκευαστής τους, διώκεται ποινικά.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση που ο αστυκτηνιατρούς έχει έστω και ελάχιστες ίμφιδολιές ως προς την καταληπότητα ή δχι ενός τροφίμου, δεσμεύει ολόκληρη την τοσότητά του και στέλνει δείγματα του, το πιο κοντικό Κτηνιατρικό Μικροβιολογικό Ιστιτούτο ή Εργαστήριο, το οποίο θα ιενεργήσει τις απαραίτητες και ζητούμενες κατά περίπτωση εξετάσεις ή αναλύ-

σεις, για τη διαπίστωση της υπερέξης ή δχι παραγόντων που διαταράζουν την ανθρώπινη υγεία και στη συνέχεια θα γνωρίσει στην Κτηνιατρική Υπηρεσία που έστειλε τα δείγματα, τα αποτελέσματα των εξετάσεων αυτών που θα κρίνουν και την τόχη του ήδη δεσμευμένου τροφίμου δηλ. να δοθεί στην κατανάλωση ή να καταστραφεί. Δεν παραλείπω να σας πληροφορήσω ότι η ίδια διαδικασία πρετείται και στην περίπτωση αμφιβόλων ή υπόπτων κρέατων.

Ακόμα κατά τον αστυκτηνιατρικό έλεγχο, λαμβάνονται δείγματα τροφίμων τα οποία στέλνονται στο ιοπικό παράρτημα του Χημείου του Κράτους. Σητείται η χημική ανάλυσή τους για να διαπιστωθεί αν τα τρόφιμα αυτά πληρούν τις προδιαγραφές που αφορούν στην σύνθεσή τους και οι οποίες προβλέπονται από τον ισχοντα Κώδικα Ποτών και Τροφίμων. Έτσι για δείγματα τυριών θα ζητηθεί η περιεκτικότητά τους σε νερό, λίπος, στερεά υπολογία κλπ. για δείγματα κρεατοπαρασκευασμάτων όπως κονσέρβες, αλλαντικά κλπ. Θα ζητηθεί η περιεκτικότητά τους σε λίπος, συντριπτικά καρκινόματα κλπ., για δείγματα ψωριών θα ζητηθεί η περιεκτικότητά τους σε υδράργυρο και άλλα βαρεία μέταλλα κλπ. Δηλαδή περιφρουρείται ο καταναλωτής από τυχόν νοθείες που αφορούν τα τρόφιμα ζωικής πρόσλευσης, οι οποίες εκτός από τις επιπτώσεις που έχουν στο πορτοφόλι του, έχουν και ποθαρό αντίκτυπο στην υγεία του.

Τελειώνοντας αυτή μου την εργασία θέλω να σας ευχαριστήσω και να ζητήσω την επιείκια των κρίσεών σας, δοθέντος δχι ένα τόσο τεράστιο θέμα, όπως αυτό που σας σκιαγράφησε αμυδρά, δεν εξαντλείται ως εδώ.

Στόχευα να σας δώσω μια μικρή ιδέα
έστω, τι είναι η Υγεινή Τροφίμων και πού
οι σκοποί της και να σας μεταδώσω, ότι υ-
ψηστο καθήκον της Κτηνιατρικής Υπηρε-
σίας του Υπουργείου Γεωργίας, ήταν είναι
και παραμένει η συνεχής περιφρούρηση
της Δημόσιας Υγείας, την οποία με σχολα-
στικότητα και αυστηρότητα εξασφαλίζει,

με την κατάσχεση και καταστροφή των α-
κατάλληλων και πολλές φορές επικινδυ-
νων τροφίμων που έχουν ζωτική προέλευση
και την προσταγωγή στην Δικαιοσύνη των
ασυνείδητων εκείνον ατόμων, που ασχο-
λούνται με το κύκλωμα της διακίνησης
και της εμπορίας των τροφίμων ζωτικής
προέλευσεως.

Ο Καραϊκάκης

Τρεις περδικούλες κάθονταν επάνω στον
Περιά

Είχαν τα νύχια κόκκινα και τα φτερά
βαμμένα.

Μοιριολογούσαν κ' έλεγαν, μοιριολογούν
και λένε.

«Τρίτη, Τετάρτη θλιβερή, Πέμπτη φαρμα-
κομένη,

Παρασκευή ξημέρωσε, Να μη' χει ξημερώσει
Νησιώτες κάνουν τη βουλή να παν να πολε-
μουν.

Ο Καραϊκός τ' άκουσε, πολύ του βαρυφά-
νη.

Κια τον Τσαούσην έκραξε, και του σείζη λέ-
γει.

— Σείζη, στρώσε τ' άλογο, θα πάω να πο-
λεμήσω,

Και το σπαθί του τώργαλε, και πάει να πο-
λεμήσει.

Δημοτικό

Μικρή βολιά τον χτύπησε, πικρή, φαρμα-
κομένη,
κι όλο τ' ασκέρι γκιότεψε, κι όλα τα παλη-
κάρια.

Κι αυτός τ' ασκέρι φώναξε, στέκει και δια-
τάξει.

— Παιδιά μ', να μη σκορπίσετε κι αφήστε
τα ταμπούρια,

Κι σγώ θα πάω στην Κούλουρη να γιάνια
την πληγή μου

Σε πέντε μέρες είμ' εδώ, σε δέκα θα γυρίσω.
Κι οι στρατηγοί σαν τ' άκουσαν, πήγαν να πολεμήσουν.

Κι η Κιουταχής τους πλάκωσε, με είκοσι χι-
λιάδες,

τους πήρ' εμπρός σαν πρόβατα, σκοτώνει
και τους κόβει,

Χίλια κεφάλαια πήρ' αυτών, και ζωντανούς
τριακόσιους,

Κι έστι σχαδήκανε, τ' ανδρεία παλληκάρια.

ΤΑΦΡΟΙ — ΕΡΓΑ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ ΣΤΗΝ ΠΡΕΒΕΖΑ

Γ. Μοναστάρης

Η τάφρος [ντάπια] που περιέβαλε την πόλη της Πρέβεζας, ήταν το
μεγαλύτερο τεχνικό έργο που έχει γίνει στον τόπο μας μέχρι σήμερα.

Είχε μήκος περίπου τέσσερα χιλ., πλάτος περίπου οκτώ μέτρα στη
βάση και δέκα στην κορυφή, βάθος περίπου πέντε μέτρα και ήταν κτισμέ-
νη από τις δύο πλευρές. Σε επιλεγμένα σημεία είχε προεξοχές «επάλειψη»
για να ενισχυθεί η άμυνά της. Την ντάπια την έκτισε ο Άλη Πασσός την
πρώτη δεκαετία του περασμένου αιώνα.

Με την απελευθέρωση τα τείχη της ντάπιας κατεστράφησαν από ι-
διώτες και με την πέτρα της κτιστήκαν σπίτια, έτσι έμεινε ένα χάσμα με τις
γνωστές συνέπειες. Το χάσμα αυτό τώρα επιχωματώνεται και ύστερα από
λίγο δεν θα υπάρχει ούτε σπιάδι, και ασφαλώς θα ξεχασθεί. Η ντάπια είχε
τρεις γέφυρες και τρεις πόρτες, της Βρυσούλας του Άι- λιος (σταδίου) και
τη μεσηνιά, δηλαδή τη μεσοσιαία που ήταν και η είσοδος στην πόλη γι' αυ-
τούς που έρχονταν από άλλα μέρη.

Έχει γραφεί ότι, είχε και τέταρτη πόρτα, αυτό όμως δεν φαίνεται να
είναι σωστό γιατί κανένας από τους παλαιούς δεν θυμάται τέταρτη γέφυ-
ρα και πόρτα, ίσως να γίνεται σύγχιση με την πόρτα του κάστρου του Παν-
τοκράτορα που τότε λεγόταν Ουτς - Καλέ, αυτό το άναμα ο Δεσπότης της
Άρτας Σεραφείμ δίνει στην τέταρτη πόρτα. Ο δρόμος που είναι υπροστό¹
στο Κάστρο του Αγίου Γεωργίου, δεν υπήρχε, έγινε όταν καταστράφηκε
το προτείχισμα του κάστρου, υπολείμματα του οποίου σώζονται μέχρι σή-
μερα. Οι πόρτες αυτές μέχρι το 1912 που ήταν οι Τσούκοι το βράδυ έκλει-
ναν και άνοιγαν το πρώι. Στον Ελαιώνα το βράδυ δεν υπήρχε ζωή, δύοι
έμπαιναν για ύπνο μέσα. Μόνιμοι κάτοικοι στον Ελαιώνα δεν υπήρχαν, οι
Συρερακιώτες κτηνοτρόφοι, ήταν στα λιβάδια που ήταν βόρεια του ελαιώ-
να και οι πολλοί ήταν στην περιοχή της Λάμαρης, εκεί που τώρα είναι
τα τρία χωριά των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής. Ελάχιστα
κτήματα καλλιεργούνταν μέχρι το 1912. Στα Καλαμίτια, κυρίως με αμπέ-
λια, του Τζαραλί στα Αλωνάκι και λίγα στην Μπούλη δηλαδή από το βαθύ
μέχρι την Αγ. Φανερωμένη κυρίως από Ιταλούς της Πρέβεζας με εμπειρό-
ειδή. Στις πόρτες της ντάπιας στέκονταν οι φαροεισπράκτορες που ήταν ι-
διώτες και νοίκιαζαν, από το κράτος σε δημοπρασία φόρο των εισοδίων,
όπως λεγόταν δηλαδή όλα τα προϊόντα που έμπαιναν μέσα στην πόλη α-
πό τους παραγωγούς και τους εμπόρους για να πωληθούν πλήρωναν φό-
ρο. Εκτός από τον ελαιόκαρπο που πληρώνονταν στο λιτρουβίδι, με λόδι
(δεκατιά). Οι φόροι αυτοί ειαράττονταν μέχρι το 1947.

Για την κατασκευή της ντάπιας «πρόχωμα» όπως αναφέρεται στο έργο του ο Α. Βορρές «Οι Αλβανοί και ο Ναπολέων» που δημοσιεύθηκε στην Αθηναϊκή Εφημερίδα, Εστία (26η συνέχεια 14-6-86) γράφει σχετικά, «... Ο Πουκεβίλ δεν παρέμεινεν επί πολὺ, αλλ' επέστρεψεν εις Πρέβεζα, μαζί με τον Πασάν, «διά να θεμελιώσωμεν οχυρόν προοριζόμενον δια την δύμναν της εισόδου του Αμβρακικού». Ο συνταγματάρχης Γκυγιώμ κι ο λοχαγός Πάλμα μετείχον του ταξιδίου, χίλιοι Αλβανοί έτρεχαν εμπρός δια να διανοίξουν τον δρόμον, ο οποίος εφωτίζετο από πυρά που είχαν αναφθή εις την υπαίθριον χώραν».

Αξίζει να αναγνώσωμεν τας λεπτομερείας αυτής της επιχειρήσεως εις επιστολήν του Πουκεβίλ προς τον στρατηγόν Σεμπαστιανό: «Επειβιβάσθημεν εις τα πλοία την πρώτην μεταμεσονύκτιον εις Σαλαγόρι (4 ώρες από την Άρταν) και οι δύο ώρες μετά την ανατολήν του ηλίου ηγυροβολήσαμεν εις την Πρέβεζαν. Ήκανονιοφόρος «Ο Καρχαρίας» εχαιρέπτισε τον Βεζύρην με 14 βολάς των πυροβόλων της. Η ημέρα διήλθεν δια τον Βεζύρην με την ρύθμισην των δαπανών του στρατού του. Σήμερον ο Βεζύρης διέταξε να στηθεί η σκηνή τους εις ο ακρωτήριον του Αγίου Γεωργίου και ο συνταγματάρχης Γκυγιώμ 1) ήρχισε να συζητή μαζί του το σχέδιο των οχυρώσεων. Εξήνταλησα όλα τα λογικά επιχειρήματά μου δια να κάμω τον Βεζύρη να κατανοήσει την ανάγκην προχώματος και προφυλαγμένου δρόμου αλλ' αυτός επέμενε να μη τα θέλει. Συνηθισμένος να βλέπει μόνον πύργους και τετράγωνα παλαιά φρούρια, μετά πολλής προσπαθείας αντιλαμβάνεται την εικόνα τακτικού οχυρού.

Αντελήθημην ότι ήτο προκατείλημένος και του υπέδειξα ότι δυστυχώς, εις κάθε 10 μίλια υπάρχουν και ασυνείδητοι άνθρωποι. Με ήκουσε και απεδέχθη τα σχέδια του συνταγματάρχου. Εδώ χρειάζεται, δια να επιτύχει κανείς το καλόν, να αγωνισθεί κατά της γενικής σχεδόν βουλήσεως. Ο Βεζύρης επειβιβάσθη εις την κανονιοφόρον «Ο Καρχαρίας» και απέπεμψε την φρουράν του λέγων ότι ευρισκόμενος μεταξύ Γάλλων ήτο περιστοιχισμένος υπό φίλων. Μαζί εκάμαρε τον περίπλουν του λιμένος και επροχωράσαμεν προς τα ανοικτά μέχρις αποστάσεως μιας λεύγας από τον εχθρικόν στόλουν που ήτο ηγυροβολημένος προς της Λευκάδας.

Εις άλλην επιστολήν του, ο Πουκεβίλ έγραφε: «Συνεχίζεται η χάρη του οχυρού. Εφρόντισα να τοποθετηθούν μερικά νομίσματα του τύπου Ναπολέων, Αυτοκράτωρ υπό το Βεμέλιον λίθον της ανατολικής γωνίας».

Επίσης ο Μητροπολίτης Άρτης Σεραφείμ που ήταν μέχρι το 1881 και Πρεβέζης γράφει σχετικά: Τα φρούρια ταύτα εκτός του των παταλιοσαράγων (προφανώς του Αγ. Γεωργίου) αναγερθέντα παρά των Ενετών επισκευάσθηκαν και καλώς διορθώθησαν υπό του Αλή Πασά, δασικά και το από της θαλάσσης του Βαθέως έως του στομίου του κόλπου επισκάφωτο χάσμα, περιφράζαν προς δυσμάς την πόλη δια βαθυτάτης τάφρου».

Πέρα από τις μαρτυρίες αυτές υπάρχει και μία άλλη πραγματικότητα που επιβεβαιώνει ότι η ντάπια έγινε μετά τον Ελαιώνα.

Ο Ελαιώνας είναι γνωστό ότι φυτεύθηκε μετά το 1718 που ξαναπήραν οι Βενετοί την Πρέβεζα (Βλέπε Ηλία Βασιλά). Ο Ελαιώνας της Πρέβεζας Ηπειρωτική Εστία τεύχ. 26, 1954 και Μητροπολίτη Σεραφείμ σελ. 221).

Τα ελαιόδεντρα μέχρι πρόσφατα, όπως δύοι οι αυμπολίτες, που έχουν κάποια ηλικία θυμούνται, έφθαναν μέχρι το χείλος της ντάπιας.

Εάν η ντάπια είχε κατασκευασθεί πιό μπροστά ή σύγχρονα με το φύτευμα του Ελαιώνα, δεν θα άφγαν να φυτευθούν τα ελαιόδεντρα τόσο κοντά γιατί θα μείωναν την αμυντική της ισχύ.

Φαίνεται ότι ο ακλόρος τύρρανος και πανούργος πολιτικός Αλή Πασάς δεν θέλησε να ρυματομήσει τα ελαιόδεντρα που ήταν σε όλο το μήκος της ντάπιας, για την οποία είχε δαπανήσει τεράστια ποσά και οι ήταν εις βάρος της αμυντικής της ισχύος. Γιατί παρ' όλα όσα λεν γιαυτόν πολλές φορές, σέβονταν την ιδιακτησία των υπηκών του γιατί ήτερε να κυβερνά.

Εάν ρωτήσεις εναν Πρεβέζανο ποιοί κατασκεύασαν την ντάπια «Οι Ενετοί ή οι Τούρκοι;» θα σου πεί «κοι Ένετοι». Σ' αυτό συντέλεσε και ένα δημοσίευμα του μακαρίτη Ηλία Βασιλά στην τοπική Εφημερίδα ΑΓΩΝ με το οποίο παρουσίαζε ένα ενετικό γράμμα που αναφέρετο σε δαπάνη για την επισκευή της ντάπιας ρόσα στην Πρέβεζα. Από τα περιεχόμενα του κειμένου ο μακαρίτης ο Βασιλάς υπέθεσε ότι η δαπάνη αφορούσε την ντάπια που περιέβαλε την πόλη. Η λέξη ρόσα ανατρέπει τους συλλογισμούς αυτούς. Όπως μου έλεγε τότε, ο εκδότης της εφημερίδας μακαρίτης Γιάννης Τάλλαρας (που ήταν πνευματικός άνθρωπος με πολλές γνώσεις) οι παλαιοί Πρεβέζανοι έλεγαν ρόσα τη ντάπια που περιβάλει το κάστρο του Αγ. Ανδρέα.

Πιθανόν να πήρε το όνομα κόκκινη γιατί από την έξω μερά δεν ήταν κτισμένη και το χώμα είναι κόκκινο (κονικό χώμα). Το κάστρο του Αγ. Ανδρέα έχει το ίδιο ύψος με την περιοχή της συνοικίας που είναι στα δυτικά του «Τσαβαλοχώρι».

Η ντάπια είχε βάθος και έδινε σχέδιο τόσο ύψος στο κάστρο όσο είχε και στην ανατολική πλευρά του. Με τον πόλεμο του 1940 στο κάστρο από τη ντάπια άνοιξαν στοές για καταφύγια. Σήμερα και η ντάπια αυτή έχει επιχωριασθεί, τόσο που οι πόρτες των καταφυγίων εκείνων είναι κάτω από το κατάστρωμα του δρόμου, που έγινε μέσα στη ντάπια. Ο βαριοδυτικός προμαχώνας, (εκεί που με τον πόλεμο του 1940 τοποθετήθηκε το πρώτο αντιεροπορικό πυροβόλο) έχει καταστραφεί, στη θέση του έχουν γίνει κατασκευές που ασχημίζουν το χώρο, και η ντάπια μπαζώθηκε τελείως.

και έγινε έξοδος του στρατοπέδου προς την Μ. Μπότσαρη, χωρίς να διαμαρτυρηθεί καμία αρμοδία αρχή. Επίσης έχουν καταδαφισθεί, η μεγαλο-
πρεπής είσοδος του κάστρου με το λιοντάρι και τα διάφορα κτίσματα που έ-
φταναν σχεδόν μέχρι τη σημερινή Στρατιωτική Λέσχη και ήταν η βιτρίνα
του κάστρου, όπως και το προτείχισμα του κάστρου που ήταν στην ανατο-
λική πλευρά (οδός Σπηλιάδη) που του εξασφάλιζε την επικοινωνία με τη
Θάλασσα.

Σήμερα μόνο δύο σημεία του κάστρου έχουν παραμείνει όπως ήταν
παλιά, οι δύο ανατολικές γωνίες, που ήταν και οι επάλξεις του.

Ο Αλή Πασσάς μαζί με τη τάφρο έκτισε και το κάστρο του Αγίου Γε-
ωργίου, Γενή Καλέ. Υπήρχε πλάκα με χρονολογία κατασκευής στην είσο-
δο, πήγα να την ξαναδώ και δεν την είδα, ίσως να καλύφθηκε με τη μεγά-
λη πινακίδα του στρατοπέδου που τοποθετήθηκε στη θέση αυτή, γιατί δεν
πιστεύω να την κατέστρεψαν διάν έριξαν χονδρό συνάζη πάνω από τη με-
γάλη είσοδο του κάστρου.

Στην άλλη άκρη της ντάπιας είναι το πυροβολείο των πευκακίων
(Βρυσούλα). Στη Βορινή πλευρά που κάποτε κατέρρευε, ένα μέρος την ο-
ποια ξανάκτιε ο τότε Δήμαρχος Ιωάννης Μουστάκης με έξοδα και πρωτο-
βουλία του Δήμου, απ' ότι γνωρίζω και είναι η μοναδική ενέργεια διά την
συντήρηση παλαιών κτισμάτων.

Ο Αλή Πασσάς έκτισε το χαράμ στην ιαματική πηγή και τα Σαράγια
του, στα οποία περνούσε αρκετές μέρες το χρόνο και έκανε πολλές αγ-
μαντικές ιστορικές συναντήσεις.

Στο βιβλίο της Ακαδημίας Αθηνών «Η φιλική Εταιρία 1964» ο Ε.Γ.
Πρωτοψάλτη (σελ. 62) γράφει «ο δε Παπαρρηγόπουλος αφού συνεσκέ-
φθεί μετά των προαναφερθένων κορυφαίων Φιλικών των Πατρών, μετέβη
στη συνάντηση του Αλή στην Πρέβεζαν, και επέτυχε διά παραπλανητικών
συμβουλών και υποσχέσεων να οξύνει έτι μάλλον το μήσος αυτού κατά τοθ
κυριάρχου του». Ο φιλικός Παπαρρηγόπουλος ήταν μεγάλο στέλεχος της
φιλικής Εταιρίας και υπηρέτευσε ως διερμηνέας στο Ρωσικό Προξενείο της
Πάτρας. Ο Παπαρρηγόπουλος στη συνάντηση αυτή που είχε με τον Αλή
στην Πρέβεζα τον έπεισε ότι η Ρωσία περιμένει την ευκαιρία για να κινηθεί
ενάντια της Τουρκίας και έτσι συνέβαλε και αυτός στην αρχή.

Ο Κώστα Μπότσαρης αδέλφος του Μάρκου, σε έκθεσή του προς
την Κυβέρνηση μετά την απελευθέρωση, γράφει ότι ο Αλής του είπε «Αχ
μωρέ κανένας δεν με εγέλασε παρά εκείνο το Παπαρρηγόπουλο και θα
μου τρώγει το κεφάλι».

Ο Γ. Πραΐδης είει το ανέκδοτο πμερολόγιο του γράφει. «Ότε κατέβη
εις Πρέβεζα ο Αλής, ήλθε εις αντάμωσιν του ο Μεϊλαν» και ότι «τότε έ-
κραξε τους καπεταναίους του Κάρλελι και της Θεσσαλίας, δοσι ευρέθη-
σαν, και τους υπεράχθιθι ομοιβές μεγάλες και άλλα, μόνον να δώσουν την

μπέσα τους να πολεμήσουν τον κοινόν «χθρόν των των Σουλτάνον».

Στην Πρέβεζα γνωρίστηκαν με τον Αλή αρκετοί Πρεβεζάνοι μεταξύ
των οποίων προεξέδη η ισχυρά φυλογεννωματική του Κων/νου Λευκαδίτη και ο
γνωστός και πολύ μορφωμένος προύχων της εποχής εκείνης, πρόεδρος
της Εξάρας, Ιωάννης Γενοβέλης, που ήταν και γενικός διαχειριστής του Α-
λή στην Πρέβεζα.

Ο Ιωάννης Γενοβέλης αργότερα έγινε από τον Ι. Καποδιστρια μέλος
της 25ημελούς Γερουσίας μαζί με τον Θ. Κολοκοτρώνη, Γ. Καυντουριώτη,
Π. Μαυρομιχάλη και άλλους από τους πιο σημαντικούς Έλληνες της επο-
χής εκείνης.

Ο Ιωάννης Γενοβέλης από τις επαφές που είχε με τον Αλή κατάλαβε
διτι είχε σκοπό με διάφορες προφύσεις να πάρει μεγάλο μέρος από τα χρή-
ματα, που άφησε ο Πρεβεζάνος Αναστ. Θεοφάνης που πέθανε το 1814
στη Μόσχα (για να γίνει σχολείο στην Πρέβεζα. Ειδοποίησε κρυφά τους ε-
κτελεστές της διαθήκης για τον κίνδυνο αυτών και εκείνοι άφησαν τα χρή-
ματα κατατεθμένα στο Ορφανοτροφείο της Μόσχας, για πολλά χρόνια.
Με τα χρήματα αυτά κτίστηκε η σημερινή Θεοφάνειος Σχολή (1838 -
1838) και έγινε ο πνευματικός φάρος στα χρόνια της Σκλαβιάς².

Ο Αλή Πασσάς έκτισε και στον Μύτικα Βερινά παλάτια. Εκεί γράφει
ο Α. Βαρρές φιλοξενούσε την Αγγλική αντιπροσωπεία με την οποία δια-
πραγματεύονταν την ανάπτυξην φιλικών σχέσεων κρυφά από τους συμμά-
χους του Γάλλους, και συνεφωνήθη και έγινε η στροφή της εξωτερικής
πολιτικής του.

Ο Σεραφείμ γράφει σχετικά «Επί της κορυφής του Ακρωτηρίου, εφ'
ου κείται το χωρίον, είχε ο Αλής Πασσάς παλάτια και στρατώνα, όπινα κα-
τετράφθησαν μετά την «εξόντωσιν αυτού, σωζομένων ερειπίων τινών».

Με τον χαλασμό της Πρέβεζας (12-1ο 1798), ο Πρεβεζάνος Ι.Φ.
Δημόρατος γράφει «την 14 Οκτωβρίου εισήλθε εις την πόλιν εν Θριδύμῳ
ο Αλλής, προερχόμενος του προστείου Μύτικα, όπου ανέμενε την λήξην
των σφαγών και την εις τους Αλβανούς υπεροχημένη λεηλασίαν, διέταξε
δε να παύσῃ πάσα βιοπραγία του λοιπού και ήρχισε την μέθοδον της Αλω-
πεκής».

Φαίνεται ότι ο Μύτικας ήταν πρό του χαλασμού της Πρέβεζας
Τούρκικος³.

Ο Αλής είχε το πάθος να αποκτά ακίνητη περιουσία, 880 ήταν τα
ταιφλίκια του στην Ήπειρο - Θεσσαλία - Δ. Μακεδονία.

Επίσης έκτισε πάρα πολλά για τα οποία διέθεσε πολλούς οικονομι-
κούς πόρους. Όταν νικήθηκε και σκοτώθηκε από τον Χουραΐτ Πασσά του
Μωριά, δεν βρέθηκε ο θησαυρός του υπελόγιζε η Πόλη και τότε θεωρήθη-
κε ο Χουραΐτ καταχραστής, ο Σουλτάνος τον καταδίκασε σε θάνατο κι αυ-
τός μόλις το έμαθε αυτοκτόνησε στη Λάρισα που ήταν.

Ο Αλλής με τα άδεια ταμεία τράβηξε μαζί του και τον νικητή του και έτσι χόμπικαν οι δύο πιό ικανοί Τούρκοι που μπορούσαν να καταστείλουν την Ελληνική Επανάσταση.

1. Ο φόρος των εισαρδίων ήταν δημοτικός. Όταν το κράτος κατέριψε τη φορολογία αυτή, ήστε στους Δήμους το ήμιτον των εισαρδίων από τη φορολογία του καπνού.

2. Όταν ο Λόρδος Βίρων επονεύθηκε τη Πρέβεζα στις αρχές του Περισσούντου οιώνα, δώρισε στο γραμματοδίδασκαλείο της πόλης, που δίδασκε ο Μάνος 1ο Ιστανικό δύστηλα για την αγορά βιβλίων.

Του χρόνου που θα εορτασθούν τα 200 χρόνια από τη γέννηση του Λόρδου Βίρωνα, πιστεύω ότι θα οργανωθεί και στη Πρέβεζα κάποιο εκδήλωση.

3. Τα σύνορα το 1718 το «έγιε καθορίσει επιτροπή και ήταν μία ώρα έξι από την Πρέβεζα». Οι γοικες της Νικόπολης και του Μόνικα ήταν ιδιοκτησία της Μονής Ζαλόγγου και πρόσγετον από τον Αλή Πασσά όπως γράφει ο Σεραφείμ. Πιθανό όριο των συνόρων να ήταν το Ρυραϊκό τείχος, δηλαδή από το Μάδωμα, Ασύρματο, καπετάν Δήμου, Φιακάρικα, γιατί πέρα από τη γραμμή αυτή δεν έχουμε κανένα Ελαιόδεντρο.

ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΠΑΡΑΞΙΓΟΥΜΑΣΤΕ

Σχολιάστηκε έστω και από ελάχιστους, το με αριθμό 12 τεύχος του περιοδικού π.χ., και επώθηκε, μπορεί και καλοπροαιρετά, πως ξέφυγε, ξεστράτισε απ' την δραματική γραμμή που άδειεις ως τα τώρα και πως άρχισε να παίρνει κάποιο χρώμα.

Η γραμμή του περιοδικού είναι ίδια. Αγαπητοί συνδρομητές και φίλοι αναγνώστες. Μένει και θα μείνει αχρωμάτιστο. Αν συμπέσει να προβληθεί απ' τις στήλες του το έργο κάποιου συμπολίτη μας, γιατί αξίζει να γίνει αυτό, δεν νομίζουμε ότι είναι κακό και πως πρέπει να μένει κρυφό καταχωνισμένο σε κάποιο οικογενειακό αρχείο σαν άχρονο κειμήλιο και να μη παρουσιάζεται στον κόσμο, επειδή ο δημιουργός του ίως ανήκει στο Α.ή στο Β. κόμμα, που έμεις δεν έιμαστε αρμόδιο να το προσδιορίσουμε γιατί δεν έχουμε φακέλλους στο Αρχείο μας κι είναι έχω απ' τις προθέσεις μας.

Ας μην παρουσιρόμαστε απ' τις τωρινές συγκυρίες και βλέπουμε παντού χρώματα. Εμείς σαν Σ.Ε. στο θέμα αυτό έχουμε χρόνια αχρωματοφία.

Αυτό νομίζουμε τό δειξε η επί τρία χρόνια παρουσίαση του περιοδικού, που μπάνει τώρα στον τέταρτο χρόνο με εφικτή προσδοκία βελτιώσής του.

Του τόπου μου και του καιρού μου

ΣΤΗ «ΜΑΥΡΗ» ΓΙΑ ΚΑΡΑΒΙΔΕΣ

Δημήτρη Παπαδημητρίου

Η «Γύρα» κράταγε πάντοτε νερό και ήταν πραγματικός βάλτος. Εκεί φύτρωναν ψαθιά που τα κόβαμε για να κάνουμε ψάθες, σαμάρια και άλλα.

Η «Μαυρή» ήταν τόπος ευλογημένος. Βέβαια η σημερινή καλλιεργητική εκμετάλλευση έχει ανέβαι κατά πολύ και σχεδόν όλος ο γόνιος χώρος έχει αποδοθεί στη στρεμματική καλλιέργεια. Τότε, δυμας, είχε άλλες χάρες. Π.χ. ήταν ο καλύτερος κυνηγότοπος της περιοχής. Έπηξε από υδρόβια. Οικογένειες ολόκληρες ζούσαν από το κυνήγι των υδροβιών. Πνεύμονας και τροφοδότης της «Μαυρής» ήταν το αξέχαστο ποτάμι της. Πλούσιο σε νερό, πνιγμένο μέσα στο πρόσωπο, ήσυχο και μουντό, αλλά πολύ κρύο, συντροφιασμένο από χιλιάδες ιτιές και άλλα υδροχαρη δέντρα, ήταν για μας τα παιδιά αλλά και για όλους τους κατοίκους της περιοχής, τόπος έλξης. Μέσα στο σκοτεινά νερά του έκρυψε πλούτο: «Χασκόνια κέφαλα του γλυκού νερού, μικρά ψαράκια, οι νοστιμότατες «τούμπες», και οι ανεκανάληγτες» καραβίδες, είχαν βρει το πιό κατάλληλο καταφύγιο, πλανσια τροφή και συνθήκες για να προκόψουν άριστες.

Η κοιτή του ποταμού ήταν γεμάτη από μούσκλα, φόκια, κορμούς δέντρων, ζύλα

κλπ. Και το νερό έρρεε πάνω προς τη «Γύρα».

Εμείς τα παιδιά πηγαίναμε πολλές φορές, αλλά και οι μεγάλοι για ψάρεμα. Γυρίζαμε καρφίτσες για αγκιστριά (αργότερα χρησιμοποιούσαμε και αγκιστριά του εμπορίου) δολώναμε με σκουλίκι, που το βγάζαμε στους κήπους στο χωριό ή με ακριδάκια και σίρναμε την πετονιά, δεμένη σ' ένα καλάμι, στα νερά. Λαχταριστά τοιμήματα. Κάποτε βγάζαμε και κανένα ψάρι μικρό ή μεγάλο. Τις περισσότερες φορές, όμως, δεν πάναμε τίποτε. Κάποιοι, πάλι τεχνίτες και «επαγγελματίες» βάζανε δίχτυα και βαλκούς. Μ' αυτούς πιάνανε στα σίγουρα, κυρίως χασκόνια και χέλια αρκετά και για να φάνται και για να πουλήσουν.

Αυτό το ψάρεμα, εμάς γρήγορα μας απογοήτευε. Εκείνο που μας ξεσήκωνε στην κυριολεξία ήταν το πιάσμα της καραβίδας. Πιάναμε εκατοντάδες καραβίδες, μεγάλες ή μικρές.

Ο πιο απλός και... πρωτόγονος τρόπος ήταν με τα χέρια. Μπαίναμε μέσα στο ποτάμι, σε μέρη που δεν ήταν βαθύ και ψαχουλεύαμε με τα χέρια τη μούτελη (γλίνια), του βυθού, τις τρύπες, τα φύκια και γενικά χτενίζαμε όλο αυτό το μέρος που κοιτάζαμε να ήταν όσο γίνεται σκιερό. Τις περισσότερες φορές καταφέρναμε το σκοπό μας. Μέσα στη λάσπη και στις τρύπες βρίσκαμε τις καραβίδες και με απότομη κίνηση τις πιάναμε και τις δίναμε στο βασταχτή, που με τη σειρά του τις έβριζαν μέσα στον τροφά που κρατούσε. Σ' αυτή μας τη προσπάθεια είδαμε και εμπόδια. Πρώτα πρώτα το ίδιο το νερό. Σίδερο πραγματικό, μια και ερχόταν από την «Πριάλα» και μας εμπόδιζε να βλέπουμε. Ετοιμις τις περισσότερες φορές ψαχουλεύαμε στα κλεφτά.

Υστέρα ήταν και οι ίδιες οι καραβίδες. Μόλις σε ένοιωθαν χάνονταν μέσα στη λάσπη του βυθού. Στη λάσπη χωμένες βρίσκονταν οι μεγαλύτερες καραβίδες, οι περίφημες «κατασπλυνόντες», οι οποίες, δεν αποτελούνταν με τις δαγκανάρες τους.

Άλλος τρόπος που πιάναμε τις καραβίδες ήταν το «μανταλόνι». Αυτό ήταν ένα ορθογώνιο κομμάτι δίχτυου. Μπαίναμε διύλ μέσα στο ποτάμι κρατώντας το «μανταλόνι» από τις τέσσερες άκρες. Το βάζαμε κάτω από τα φύκια και τραβούσαμε σκουπίζοντας ότι ήταν κολλημένο πάνω στα φύκια. Εδώ κρύβονταν περισσότερο οι μικρές καραβίδες οι λεγόμενες «τσιντζίρες». Άλλοτε, πάλι, το μανταλόνι το βάζαμε το βυθό μέσα στη λάσπη και τραβούσαμε και εκεί πιάναμε τις πιο πολλές.

Οι δύο παραπάνω τρόποι ήταν επίπονοι για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω. Αρκετοί από μας προτιμούσαν τα «πλάνια», για να πάσσουν καραβίδες. Από την προηγούμενη μέρα πηγαίναμε στο βουνό και βρίσκαμε βουνίσιες χελώνες, μεγάλες και με αρκετό κρέας. Άλλοι πάλι προτιμούσαν τα «ματκακάκια», τα βατράχια, που άφθονα ήταν στο ποτάμι της Ποδογόρας. Αυτά τα πιάναμε με αγκιστριώντας, βάζοντας καρκαλέστια για δόλωμα/μικρές ακρίδες για να τα έχουμε φρέσκα.

Όταν φτάναμε στη «Μαυρή», πάντα δύο – τρεις, ετοιμάζαμε τα δολώματα, τα «πλάνια», ως εξής: Σκοτώναμε με πέτρες τις χελώνες, κόβαμε τα τέσσερα πόδια με μπολικό κρέας γύρω τους και τα περνάγαμε στη σχοινόμηνή ακρι τζύλων ή καλαμών και τα στερεώναμε καλά. Τα βατράχια τα ξεφλουδίζαμε, για να βγει το δέρμα, κόβαμε τα πιστινά πόδια με τα άσπρα λαχταρι-

ατό κρέας και τα τοποθετούσαμε, όπως και τους μεζέδες της χελώνας. Τα «πλάνια» ήταν έτοιμα. Έτσι ετοιμάζαμε 15 με 20 «πλάνια». Ο ένας τα έβαζε στον ώμο και ο άλλος με το χροκάσαρο άνοιγε θέσεις, στα πυκνά παρόχθια μέρη. Διαλέγαμε τα πιό σκιερά μέρη και κυρίως ανάμεσα από τα ριγμένα δέντρα, όπου τα νερά ήταν πιο ήσυχα. Βουτάγαμε τα «πλάνια» στο βυθό και το άλλο άκρο το στερεώναμε στην ζήθη, ώστε να εξέχει και να το βλέπουμε. Η απόσταση πλάνου από πλάνο ήταν ανάλογα με την τοποθεσία.

Έτσι τοποθετούσαμε τα δολώματα. Γυρίζαμε ύστερα στο μέρος, το «στρατηγείο» μας και κολατσίζαμε λίγες ελιές με ψωμί και τυρί, κανένα καρπούζι ή πεπόνι, ψήναμε και κανένα καλαμπόκι στα γρήγορα και σε 15 λεπτά περίπου αρχίζαμε να ξαλλάζουμε τα πλάνια.

Τα ξαλλάγμα γίνονταν ως εξής: Ο ένας, ο πιο επιδέξιος, κράταγε την απόχη (ένα κομμάτι δίχρυ στεφάνη από λυγά και στερεωμένο σε ένα μακρύτερο ζύλο) και ο άλλος τον τροφά για να βάζεις μέσα τις καραβίδες. Πλησιάζαμε χωρίς φωνές τον πλάνο. Το χτυποκόρδι μεγάλωντες. Κοιτάζαμε το νερό. Δε βλέπαμε τις πιο πολλές φορές τίποτε. Ο «πόχας» κουνούπιαγε με το ένα χέρι στην απόχη και με το άλλο έπιανε πολύ μαλακά τον «πλάνο», τον χάλιδες στην κυριολεξία και πολύ στγά ανασήκωνε το ζύλο. Αν το αιωνάνταν βαρύ, έκανε νεύμα με το κεφάλι «έχει» και προστιλώνονταν στο πιό κρίσιμο σημείο της «επιχείρησης». Σηκώνοντας σιγά – σιγά το ζύλο του πλάνου έφερνε από δίπλα την απόχη, μαλακά, μαλακά, ώστε κάποια στιγμή να βρεθεί αυτή από κάτω από τον πλάνο. Όσες καραβίδες είχαν γραπτωθεί στο φαί δεν έφευγαν και γραπτωμένες ανέ-

βαίναν μαζί με το «μεξέ». Όταν νόμιζε ότι είναι η κατάλληλη στιγμή και ενώ η πόχη ήταν ακριβώς από κάτω από το δόλωμα, με μια ζερή κίνηση σήκωνε πλάνο και πόχη από το νερό. Οι καραβίδες που ήταν γατζιώμενες ξαφνιάζονταν και αφήνανε το δόλωμα αλλά πέρανεμέσα στο δίχτυ της πόχας και πετάριζαν με εκείνο το χαρακτηριστικό θόρυβο, ενώ η δική μας καρδιά ζαναγόριζε στη θέση της. Ένας καλός πλάνος και σε κατάλληλη θέση μπορούσε να βγάζει και 3 και 4 καραβίδες μαζί και μάλιστα μεγάλες. Έτσι ξαλλάζαμε όλα τα πλάνια και αν ήμασταν τυχεροί και δεν ζάναμε καραβίδες γκρίζαμε τροφάδες και τουσιάλια καμιά φορά.

Μη νομίστε, όμως, πως η επιτυχία ήταν πάντοτε εξαφαλισμένη. Είχαμε και αποτυχίες. Τη μια γιατί ο πλάνος δεν ήταν ίσιος, οπότε μόλις τον έβγαζες έξω η απόχη δεν ήταν ακριβώς από κάτω του, από κακό υπολογισμό και οι καραβίδες μας... χαιρετούσαν. Αν πάλι οι καραβίδες ήταν μεγάλες και η πόχη μικρή, οι μεγάλες σε καραβίδες, οι «κατασπλυνόντες» με την τιναγμα που έκαναν έπειταν έξω και τις ζάναμε. Τότε με τη στενοχώρια μας.

Την άλλη γιατί το βουνό ρεύμα μας έπαιρνε τα πλάνια και μην τα είδατε. Μερικές φορές μας έτρωγαν το κρέας τα καβούρια και μέναμε με τη χαρά μας, ίδιως αν οι θέσεις αποδείχνονταν ακατάλληλες, οπότε δεν έπιανες ολόκληρη τη μέρα σύτικαραβίδα.

Οι πιο μεγάλες καραβίδες πιάνονταν το βράδυ. Μία κούβεντα είναι να καθόσουν νύχτα στη «Μαυρή». Πρώτα πρώτα τα κουνούπια. Σύντερο εφορμούσαν με το βασανιστικό εκείνο νουννύ, λές και τα είχες αναδεχτούδια και σου γυρεύαντες «φρεσκιά» (δώρα για τα βασιτατήρια). Υστέρα

το άλλαγμα των πλάνων ήταν εξαιρετικά δύσκολο. Για φας ανέβαινε κομμάτια από λάστιχα αυτοκινήτων, που όλο μας έσβηναν. Πάντως όσοι κάθονταν το βράδυ έπιαναν και πιο πολλές και πιο μεγάλες καραβίδες.

Όταν γυρίζαμε στο σπίτι, οι καραβίδες, μοιραζόμεσταν το κυνήγι μας ακριβοδίκαια και ως προς την ποσότητα και ώς προς το μέγεθος. Η μάνα άνοιξε γερή φωτιά κι έβαζε το κακάβι με νερό να βράσει. Έκτι ρίχναμε τις καραβίδες, όλες ζωντανές και σκουροχακιέντες. Σκεπάζαμε το κακάβι, για να μη μας φύγουν. Μέσα στο νερό του κακαβιού που όλο και ζεσταίνονταν γινόταν της τρελής. Οι καραβίδες χτυπούσαν την πανοπλία τους η μία πάνω στην άλλη. Ύστερα όμως από λίγη ώρα το νερό κόχλαζε. Τότε κάθε θύρυμος ζωῆς μέσο στο μεγάλο αγγειακό έσβηνε. Οι καρ-

βίδες ήταν έτοιμες. Τις κατεβάζαμε, χύναμε το ζεμπατιστό νερό, και ρίχναμε τις βρασμένες καραβίδες σε ένα ροκοκάλαθο. Γεμίζε το καλάθι πορφυρόχωρα. Ρίχναμε ρίγαντη, αλάτι τις ανακατεύαμε καλά και τις σκεπάζαμε, καθώς άχνιζαν με ένα λεπτό σκέπασμα, σεντόνι ή φακιόλι, για να κριώσουν.

Ύστερα από μια ώρα, περίπου οι καραβίδες ήταν έτοιμες για σερβίρισμα. Ο καθένας από το πιάτο του απολάμβανε τον υπέροχο μεζέ και ευφραίνονταν.

Σήμερα οι καραβίδες με τα «τεχνικά» έργα της «Μαυρής» χάθηκαν. Οι παλιότεροι, όμως κι εμείς με νοσταλγία αλλά και με παράπονο τις θυμούμαστε και λυπόμαστε, γιατί με τα τεχνικά έργα, δεν εξασφαλίσαμε την παρουσία τους.

Δημ. Παπαδημητρίου

Η ΠΕΙΡΟΣ

Η πειρος κάρη ένδοξη
γλυκειά μου Εσύ Πατρίδα
ηρωική Σουλιώτισσα,
λάμπεις σαν ήλιον αχτίδα

Στην Ιστορία έγραψες
ολόχρυσες σελίδες
στον Τούρκο δεν χαρίστηκες
ταύκισες αλυσίδες

Τη Λευτεριά λαχτάραγες
σ' αυτά τα χώματά σου
εχύθηκες απ' το γκρεμό
τόλεγε η καρδιά σου

Η πειρος γη μας θυλική
μάννα Λεβεντογέννα
η δόξα κρέβονταν εκεί
για αυτό το Εικοσιένα

Αγρυπνη πάντα στάθηκες
στ' αλαφριού σου υπνου
Στεφάνι Δάφνης έδρεψες
στις κορυφές της ΠΙΝΔΟΥ

Παντού και πάντα Έτοιμη
για κάθε σου ΘΥΣΙΑ
ζεις στη ΜΝΗΜΗ μας
και στην ΑΘΑΝΑΣΙΑ....

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΖΗΣ

Η καταστροφή της περιοχής Φαναρίου στα χρόνια τη κατοχής από τους Γερμανοτσάμιδες

Γεώργος Ιωάννου

μέχρι το χωριό Αμμουδιά που χύνεται στο Ιόνιο Πέλαγος, κατα Παραπόταμος Κοκκιτός που συμβάλλει με τον Αχέροντα στο χωριό Μεσοπόταμο.

Η πεδιάδα Φαναρίου είναι πολύ εύφορη και δίνει πλούσια γεωργική παραγωγή και διατρέφει πολλά μικρά και μεγάλα ζώα.

Κατά την εποχή στην οποία αναφέρεται το ιστορικό μου αυτό (1940-44) το Φανάρι ήταν μια εγκαταλειμένη και πολύ καθυστερημένη περιοχή, χωρίς δημόσιο δρόμο, χωρίς γεφύρια αντιπλημμυρικά έργα, ηλεκτρικό, σχολεία μακριά από κάθε πόλιτομό.

Οι κάτοικοι του, οι Φαναρίσται φύλοινοι αλλά αμαδείς, αναλεύθητοι, απόλιτοι, μαστίζονταν από την ελανοσία και άλλες ασθένειες, είχαν έντονα τα κατάλοιπα της ανατολικής νοσοτροπίας, από τη μακρόδρομη δουλειά κάτια από τον τουρκικό ζωγό, και μητρική γλώσσα τ' αρβανίτικα. Όμως είχαν βαθειά χαραγμένη την Ελληνική συνείδηση και την Χριστιανική πίστη, αγαπούσαν πολύ τη γη τους και την ειρήνη και μισούσαν τους Τσαμίδες.

ΟΙ ΤΣΑΜΙΔΕΣ

Οι τσαμίδες αποτελούσαν μια Αλβανο-Μουσουλμανική μειονότητα και

κατοικούσαν σε διάφορα χωριά βόρεια της περιοχής Φαναρίου (Γαρδίκι Μαργαρέτη, Μαζαρακιά, Καρτέρι, Καρβουνάρι, Πάργα (λίγοι) Παραμυθιά και άλλοι προς Ηγουμενίτσα και Φιλιάτες.

Οι Τσάμιδες, Αλβανική εθνότητα, είχαν αποσθεί το Μωαμεθανισμό και είχαν αποκτήσει επί τουρκοκρατίας φύουσα και τίτλους και αξιώματα, ήταν δηλαδή Αγάδες, Μπένδες, και από τον ΕλληνοΧριστιανικό πληθυσμό της περιοχής, είχαν ταυτισθεί με τους Τούρκους κατακτητές.

Με τους νικητηρούς πολέμους του 1912 - 13 απλευθερώνεται η Ήπειρος, οι Ασιάτες Τούρκοι φεύγουν, ενώ οι Τσάμιδες μένουν και γίνονται υπήκοοι του ελληνικού κράτους και διατηρούν της ιδιοκτησίες τους.

Αργότερα με το Νόμο του ΒενιζέλουΠαπαναστασίου, για την απαλλοτρίωση, χάνουν τα τουφλίκια τους, και αυτό τους μεγαλώνει ακόμη περισσότερο το μίσος, που ήδη έτρεφαν για τους Έλληνες, και για τον Βενιζέλο.

Έτσι γίνονται στη μεγάλη τους πλειονότητα οι πατέρες του Λαϊκού Κόμματος. Η Μεταξική δικτατορία καταργεί τον κοινοβουλευτισμό, διαλύει τα Κόμματα και οι Τσάμιδες μένουν ξεκρέμαστοι, ενώ το Μεταξικό κράτος εντείνει τις πειρασίες εναντίον τους, με την μάταιη προσδοκία του εξαλληλισμού τους - κάνουν διαβήματα στην Τουρκική Πρεσβεία για προστασία, όμως η Τουρκία αποφασίγυε να ασχοληθεί μαζί τους, γιατί ισχεί η Βενιζέλο - Κεμαλική ΕλληνοΤουρκική συνθήκη φίλας - επίσης αποτελείνται στην Αλβανία τον Αχμέτ Ζαγούη που επίσης δεν θέλησε να τους προσέξει φοβούμενη δύναντας του ζητήματος της Βορείου Ηπείρου. Έτσι φάνοντες στο 1939 και ο φασιστικός Μουσολίνι καταλαμβάνει την Αλβανία.

Οι ελπίδες των Τσάμιδων για έξασθεν υποστήριξη αναπτερώνονται. Απειδύθουνται στη φασιστική Ιταλία που τους δέχεται ευχαριστώς και τους χρησιμοποιεί σαν πέμπτη φάλαγγα για την εισβολή της στην Ελλάδα.

Οι Τσάμιδες μπαίνονται στην Αλβανία, περνώντας κρυψά τα σύνορα και πολλοί κατατάσσονται στον Αλβανικό στρατό.

Ανάμεσα σ' αυτούς και ένας από τους αρχηγούς τους ο Γιασίν Σαντίκ από το Μαργαρίτι. Οι φρουροί των συνόρων μας εντείνουν την επαγρύπνηση και σκοτώνεται σ' ενέδρα ενώ προασπαθεί να περάσει τα σύνορα, ο λαθρέμπορος, ληστής και φυγόδικος Νταούτ Χότζα, για τον φόνο του οποίου το ιταλικό ραδιόφωνο χαλάει τον κόσμον κατηγορώντας την Ελλάδα για εγκλήματα κατά τη μειονότητας των Τσάμιδων.

ΕΜΠΟΛΕΜΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 28η Οκτωβρίου 1940.

Η φασιστική Ιταλία επιτίθεται. Προπομπό και οδηγοί των Ιταλικών Στρατευμάτων, οι Τσάμιδες που είχαν διαφύγει στην Αλβανία.

Οι προφύλακές μας αμύνονται σθεναρά. Όμως μπροστά στις υπέρτερες δυνάμεις των επιτεθεμένων οπισθοχωρούν τα τμήματα του Στρατού μας που οπισθοχωρώντας περνούν από χωριά που κατοικούν Τσάμιδες, δέχονται πυροβολισμούς από τα παράθυρα. Ο Γιασίν Σαντίκ, έφιππος με άλλους δέκα Ιταλούς ιπλεις φθάνει στο Μαργαρίτι. Όμως έρχονται οι ενισχύσεις και ο ελληνικός Στρατός προκλαύνει. Στην προέλαση ο στρατός μας περνάει κάλι από τα ομάκα χωριά και σημειώνονται σποραδικές αυτοβικίες σε εντεκδίκηση για τους πυροβολισμούς από τα παράθυρα, από

θερμόδιμους Έλληνες φαντάρους. Γίνεται το έπος της Αλβανίας, αλλά με την επίθεση των Ναζιστών του Χίτλερ, η Ελλάδα δεν μπορεί να αντέξει και γίνεται η κατάρευση.

Γυρίσαμε από την Αλβανία κουρασμένοι ταλαιπωρημένοι και με το βαρύ άγχος. Τι θα γίνει τώρα; Εμείς οι κάτοικοι της περιοχής Φαναρίου είχαμε διπλό άγχος. Τι θα γίνει με την Ιταλοφασιστική κατοχή; Τι θα γίνει τώρα με τους τσάμιδες; Τα γεγονότα δυστυχώς δικαίωσαν τους φόβους μας. Τα πρώτα τμήματα Ιταλικού Στρατού φθάνουν. Στην Πάργα, στο Κάστρο στρατοπέδευε ένα Ιταλικό Τάγμα.

Με κάποια ανακούφιση διαπιστώνουμε: Ούτε ένας Τσάμης ανάμεσά τους. Διμοιρίες Ιταλικού στρατού διατρέχουν το Φανάρι. Κανένας Τσάμης. Η Ιταλική διοίκηση έδειξε πολιτικότητα. Αποστρέτευσε και περιόρισε τους Τσάμιδες στα χωριά τους, για να μην ρίξει λάδι στη φωτιά. Το μίσος όμως έβραζε μέσα από τις ψυχές και ζέσπασε τα επεισόδια: Στην Παραμυθά (12-1-1942) ο χωροφύλακας Ηλίας Νίκου και ο Κώτσος Νικόλαος μπαίνουν στο Καφενείο του Σωτήρη Νείλη και ακούνε τους τσάμιδες Κιμάλ Τεφίκ από το Καρβουνάρι τέως Αγά και τον Κασίμ Αχμέτ Γιαγιά, αγά από το Μαργαρίτι να βρίσουν συνέχει Ελλάδα - σημαία. Στέμμα κτλ.

Δεν αντέξαν την προσβολή, τους έκαναν καρτέρι στο Καρκαμίσι και τους σκότωσαν. Ο φόνος μαθεύτηκε γρήγορα και προκάλεσε ανάμικτα αισθήματα. Οι χριστιανοί χάρηκαν αλλά και φοβήθηκαν τα αντίποινα. Τίποτε όμως δεν έγινε. Η Ιταλική Διοίκηση κράτησε την ψυχραμία της.

Όμως είχε προηγηθεί και ένα άλλο επεισόδιο: Ο Βασίλης Μπαλούμης χωρικός αγρόματος από το Σκαθαράτι σκότωσε

δύο τσάμιδες Καρβουναρίτες από αφορμή τα γέδια που του κλέβαντε, και βγήκε στο κλαρί.

Γύρω από τον Μπαλούμη δεν άργησε να σηματισθεί μικρή ομάδα ανταρόν. Επίσης ο Σπύρος Ιωάννου - Τσουκνίδας, από το χωριό Τσουκνίδα, που είχε επαφή με παράγοντες του ΕΑΜ, συγκρότησε μια μικρή ομάδα από αδερφο-ξαδέρφια σκότωσε δύο τσάμιδες, και έγινε ο φόβος και ο τρόμος των τσάμιδων που δεν τολμούσαν να έλθουν στα χωρά του Φαναρίου. Αυτές οι δύο ομάδες Μπαλούμη - Τσουκνίδα ήταν οι πρώτες που έγιναν σ' αυτή την περιοχή και συγκρούστηκαν πολλές φορές με τους τσάμιδες που κι αυτοί είχαν συγκρότησε ομάδες να μπουν στο Φανάρι, που ήταν Καναδάς για αυτούς να ληστέψουν και ν' αρπάξουν.

Ακόμα οι τσάμιδες, είχαν δώξει την ελληνική Χωρ/κή από το Μαργαρίτι και είχαν εξαναγκάσει τους ελληνοχριστινούς που κατοικούσαν στα δικά τους χωριά να καταφύγουν στα χωρά του Φαναρίου για να γλυτώσουν. Έτσι μπήκε μια διαχωριστική γραμμή. Ούτε Τσάμιδες μπορούσαν να περάσουν προς το Φανάρι, ούτε Έλληνες να μπουν στα τσάμικα χωριά.

Η Ιταλική Διοίκηση θέλησε το Καλοκαρι του 1942 να απάσιτι αυτή την κατάσταση. Έτσι διμοιρίες Ιταλικού Στρατού, ομάδα από ένοπλους τσάμιδες με επί κεφαλής τον Γιασίν Σαντίκι, Ιταλοί καρεμπινιέροι με έναν Μπριγκαντάρι (Ενωμένα τάρχη) περιφέρονταν στα χωρά του Φαναρίου, ζητώντας τον Μπαλούμη, δέρνοντας, απτάζοντας, τρομοκρατούν, χωρίς να συναντήσουν πούδενα τον Μπαλούμη με την ομάδα του. Ταύτα Ιταλούν χτενίζει την οργή της πειραιώς, χωρίς κανένα αποτέλεσμα.

Τότε θυήκε μια διάδοση σκόπιμη ότι ο Μπαλούμης έφυγε στην Θεσσαλία. Ιταλοί και Τσάμιδες αποσύρονται. Η περιοχή Φαναρίου μένει ελεύθερη για τους Τσάμιδες. Ο Γιασίν με δύο ένοπλους περιφέρονται στα χωρά. Όσους γυρίζονται προς το Μαργαρίτι ώστερα από μια περιοδεία στο Φανάρι, κατά μήνα Οκτώβριο 1942, ο Γιασίν Σαντικ σκοτώνεται από τον Μπαλούμη, που δύο αυτό το διάστημα κρύβονταν σ' ένα βάλτο της περιοχής.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ—ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΑΙΓΑΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Στο μεταξύ φουντώνει το κίνημα εθνικής αντίστασης. Το ΕΑΜ οργανώνεται και απλώνεται σ' όλη την περιοχή, από παραμυθιά, Πάργα, Πρέβεζα. Βγαίνουν ομάδες και συγκροτούν αντάρτικο, τον ΕΛΑΣ και γίνεται το αρχηγείο ανταρτών Σουλίου. Όλα πηγαίνουν καλά. Οι Ιταλοί μαζίζουνται στις πόλεις, η ύπαιθρος μένει ελεύθερη. Άλλα σαν κάποιος να μας βάσκανε εκεί που δύο πηγαίνουνται καλά, έρχεται ο διχασμός. Οι ίδιοι οι αξιωματικοί που είχαν οργανωθεί στο ΕΑΜ και γιρίζαν στα χωρά και οργάνωσαν τους πατριώτες, και ανέλιναν το πρόδρυμα του εθνικού - Απελευθερωτικού μετώπου, εγκατέλειψαν την οργάνωση και προσχώρησαν τον ΕΔΕΣ, που υποστήριζε η Αγγλία με υλικά, οπλισμό και με λίρες, και τώρα γιρίζαν στα χωρά και κατηγορούσαν το ΕΑΜ.

Το ΕΔΕΣ είχε και άγγλους αξιωματικούς συνδέσμους με αυστηράτους που επικοινωνούσαν με το Στρατηγείο Μέσης Ανατολής. Το ανταρτικό του ΕΑΜ, ο ΕΛΑΣ απλώνεται σ' όλη την Ελλάδα. Παρόμοια κινήματα έχουν οργανωθεί και στην Αλβανία, στην Γιουγκοσλαβία ακόμη και στη Βουλγαρία.

Είμαστε τώρα στην άνοιξη του 1943. Σ' όλα τα μέτωπα, στο ανατολικό (Ρωσία) στη Βόρειο Αερική, στον Ειρηνικό οι δυνάμεις του άκοντα κάμπτονται σε σύμμαχο υπερτερούν. Στα μετόπισθεν (Ρωσία, Βαλκάνια, Γελλία, Βόρεια Ιταλία) τα αντιστασιακά κινήματα γίνονται απειλητικά. Ο Χίτλερ ανησυχεί. Αποστά από το Ανατολικό Μέτωπο μια Μεραρχία επιλέκτων (εντελβάτς) για να καθαρίσουν τα μετόπισθεν στα Βαλκάνια. Ένα σύνταγμα Γερμανών, αφού πέρασε από Αλβανία καταυθίνεται προς την Ελλάδα Φθάνουν στην Παραμυθιά.

Οι δύο οργάνωσης ΕΑΜ — ΕΔΕΣ τρώγονται με τα λόγια. Η μια κατηγορεί την άλλη και ο κίνδυνος πλησιάζει.

Στη θέση «Άγιος Θεόδωρος» Γλυκής, κοντά στη σκάλα της Τζαβέλλαινας έχει λάβει θέση μια ομάδα του ΕΔΕΣ με τον Ανθυπολοχαγό (τότε) Αναστάσιο Μπάλκοκας μ' ένα πολυβόλο, ενώ οι αντάρτες πλέονται κολτούνται με τους χωρικούς, και ο μύλος άλλεθε. Αυτή η έλλειψη μέτρων ασφαλείας στοίχισε πολύ ακριβά. Από τα πυρά των Γερμανών σκοτώνονται 4, συλλαμβάνονται άλλοι 4, δένονται με καλώδιο, στήνονται στον τοίχο και εκτελούνται. Σαν από θαύμα ένας από τους δεμένους γλυτώνει, δεν τον βρήκε καμιά σφαίρα. Άλλη μια ομάδα Γερμανών με αυτοκίνητα που πήγαινε από Πάργα προς Παραμυθιά δέχεται πυρά από την ομάδα Σπύρο Τσουκνίδη στη θέση «τρυπήτο» και φεύγει προς Παραμυθιά.

Έτσι η περιοχή Φαναρίου με τα γύρω ορεινά χωρά ανταρτοκρατούνται. Οι Γερμανοί απ' όπου πλησιάσαν προς αυτή αντιμετωπίστηκαν με τα όπλα και εδραωθήκε η περιοίθηση στους κατοίκους ότι η περιοχή είναι πλέον ελεύθερη. Την πιστή αυτή ενισχύει και το γεγονός ότι οι παράγοντες των ομάδων του ΕΔΕΣ διέδιδαν με έμφαση

κι. Στο ρέμα «Χόντη» η Γέφυρα έχει τινάχθει με δυναμίτη από τους αντάρτες και οι Γερμανοί αναγκάζονται να γυρίσουν πίσω. Καθώς ανεβαίνουν προς Βαλανδούσα δέχονται επίθεση από την ομάδα ανταρτών του ΕΔΕΣ και αρχίζει η μάχη. Από το Καναλάκι τρέζουν πολλοί ένοπλοι χωρικοί και παίρνουν κι αυτοί μέρος στη μάχη. Οι Γερμανοί φεύγουν προς Πρέβεζα αφίνοντας επί τόπου το τζίπ ένα ζωγόρι κυάλια, και μια δερμάτινη τσάντα με χάρτες. Αυτά τα κυριεύουν οι Καναλακιώτες.

Από Παραμυθιά θυγίνεται προς Γλυκή, σχεδόν κάθε απλόγευμα. Γερμανοί με μοτοσυκλέτες ή με φορτηγά αυτοκίνητα, δέχονται πυρά από τους αντάρτες και γυρίζαν πίσω. Σε μια από αυτές τις εξόδους Γερμανοί μοτοσυκλετιστές είδαν στη θέση «Ασπρόμυλος» όπλα κρεμασμένα στον Πλάτανο, ενώ οι αντάρτες πλέονται κολτούνται με τους χωρικούς, και ο μύλος άλλεθε. Αυτή η έλλειψη μέτρων ασφαλείας στοίχισε πολύ ακριβά. Από τα πυρά των Γερμανών σκοτώνονται 4, συλλαμβάνονται άλλοι 4, δένονται με καλώδιο, στήνονται στον τοίχο και εκτελούνται. Σαν από θαύμα ένας από τους δεμένους γλυτώνει, δεν τον βρήκε καμιά σφαίρα. Άλλη μια ομάδα Γερμανών με αυτοκίνητα που πήγαινε από Πάργα προς Παραμυθιά δέχεται πυρά από την ομάδα Σπύρο Τσουκνίδη στη θέση «τρυπήτο» και φεύγει προς Παραμυθιά.

Έτσι η περιοχή Φαναρίου με τα γύρω ορεινά χωρά ανταρτοκρατούνται. Οι Γερμανοί απ' όπου πλησιάσαν προς αυτή αντιμετωπίστηκαν με τα όπλα και εδραωθήκε η περιοίθηση στους κατοίκους ότι η περιοχή είναι πλέον ελεύθερη. Την πιστή αυτή ενισχύει και το γεγονός ότι οι παράγοντες των ομάδων του ΕΔΕΣ διέδιδαν με έμφαση

ότι επίκειται απόβαση των Αγγλών στην Σπλάντζα (Αμπούδιά), Ο Λοχαγός Μαραγκός οπου πήγανε διακήρυτε. «Ηγετικής η ώρα» και ο Ανθίγιος Ζαβίτσιανάκης φένταζε: «Πορά πυρά» και οι αντάρτες τους τραβούσαν ρουτές στον αέρα με τα στενά. Αυτά για παραπλάνηση των Γερμανών, ενώ επιμέρουν την ιππότηση στη Σικελία.

Εμπις διμας ζέραμε ότι οι Γερμανοί θα θυγίνουν να κάνουν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, γιατί τη οργάνωσή μας, το ΕΑΜ, μας είχε ειδοποιήσει από Παραμυθιά για τις επομέσιες των Γερμανών, και μας είχε δοσεις και οδηγίες για να κάνουμε για να ελαχιστοποιήσουμε τις ζημιές από αυτή την εκκαθάριση των Γερμανών. Όμως κανένας δε μας άκουε γιατί είχαν τινάχθει όπως είπαμε, ότι πάσι πά, είμαστε ελεύθεροι. Η οργάνωσή μας, κατέβασε από το Σούλι τους αξιούς Βασίλη Πηγή και Βαγγέλη Ντούρο, ήταν τέλη Ιουλίου και τους έστελλε στην Άννα Σκαφιδωτή να συναντήσουν τον Λοχαγό Μαραγκό για συνεννόηση και κοινή στάση των δύο οργανώσων μπρός στον επερχόμενο κίνδυνο. Ο κύρος λοχαγός διμας ήταν Σφίγγα: 'Ό,πι και αν του είσουν η μόνη απάντηση του ήταν «Δεν ξέρω, τιγάθα να κάνω τη δούλεια μου».

Έτσι εκείνο το μοιραίο πρωί (10 Αυγούστου 1943) η ομάδα του ΕΔΕΣ που ήταν στον Άγιο Θεόδωρο Γλυκής αποσέβηκε και ζώγιε προς άγνωστη κατεύθυνση. Ο Θεόδωρος Κοσταράς με την ομάδα του ΕΛΑΣ ανέβηκε στο Σούλι. Οι Γερμανοί προχειρούνται πάντας με όλα τα μέσα πυρός αυτόματα, οπλοτολιθόδολα, πολυβόλα, χειροβομβίδες, θερίζουν κυριολεκτικά στο διάβα τους. Μετά τους έχουν και πλεύσιος ένοπλους τσάμιδες - Περνούν τη Γέφυρα του Αχέροντα στο Γλυκό και προχειρούν προς Βοιβοπόταμο Κλεισούρα Μουζακέ-

κα - Νέρκισο - Σκεκεντό - Καναλάκι πυροβολόντας ασταμάτητα. Οι Ιταλοί από Πρέβεζα έχουν βγάλει κανόνια στο χωρό Εκκλησίες και χτυπούν με οβίδες τα υψώματα ανατολικά του Καναλακίου, ενώ ένα τόγμα Ιταλών χτενύζει τον παραλιακό τομέα από Καστρουσικά, Ριζά, Χειμαδιό, Αγδονιά, Κουκούλι, Λούτσα. Η επιχείρηση ήταν συντονισμένη. Ο κόσμος στο χωράφι τ' άχει χαμένα - θεύγον να σωθούν από τα πυρά των Γερμανών. Πού να κρυφτούν όμως; Όσοι πρόφτασαν κατέφυγαν στα ορεινά χωριά Σκαφιδωτές, Βρυσούλα, Άνω Ράχη. Οι Καναλακιώτες κατέφυγαν στο βάλτο της Μπούντας.

Τα απόγευμα της ίδιας μέρας η επιχείρηση είχε τελειώσει, σαν φάση πιστολής. Στη διάρκεια της επιχείρησης ένα Γερμανικό πολεμικό αεροπλάνο πετούσε χαμηλά πάνω από τα χωριά και τελικά έπεισε κοντά στο χωράφι Κορένι, ο πιλότος σκοτώθηκε.

Ακό το απόγευμα της ίδιας μέρας αρχίζει η δεύτερη φάση της επιχείρησης, το πλιάτσικο η αρπαγή. Γερμανοί και τσάμιδες γυρίζουν στα άδεια από ανθρώπους σπίτια του Καναλακίου και των άλλων χωριών και παίρνουν ό, τι βρουν, ό, τι τους άρεσε.

Την πρώτη εκείνη μέρα σκοτώθηκαν στο Καναλάκι ο Σωτήρης Ζήσης και ο Γιώργος Ευθυμίου (Γεωργέτσης) και τραυματίστηκαν στο χέρι ο Γιώργος Παπκάς - Σκοτώνεται ακόμη στο Βάλτο της Μπούντας ο Χρήστος Γιαννίδης και ο Φράγκος. Πιάνεται από τους Γερμανούς ο Γιώργος Ιωάννου και ο Χρήστος Παπαδημητρίου. Τις επόμενες μέρες, όσοι είχαν φύγει από τα χωριά οικογενειακώς από τα πυρά των Γερμανών και είχαν κρυφτεί πρόσφατα στα

πέριξ, αναγκάζονται να γυρίσουν στα σπίτια τους, γιατί όποιον εύρισκαν οι Γερμανοί και οι Τσάμιδες τον εκτελούσαν επί τόπου.

Η αρπαγή των πάντων συνεχίζει αυστηματικά. Ζώα μεγάλα, άλογα, βόδια αγελάδες, ζώα μικρά, πρόβατα - γίδια - χοίροι όλα αρπάζονται και συγκεντρώνονται από τους Γερμανούς σε μεγάλες αγέλες ή παιρνούνται από τους Τσάμιδες για τα χωριά τους. Όσι υπήρχε στα σπίτια σε σιτηρά - καλαμπόκι - ρουχισμό - προίκες κοριτσιών τα πάντα αρπάζονται. Ακόμη και τα ανηρητημένα προίοντα στα χωράφια (καλαμπόκι - ρύζι - φασόλια) κι αυτά τα θέρισαν, τα μάζεψαν. Στο Καναλάκι έμεινε Γερμανικός στρατός από τον Αύγουστο 1943 που ήρθανε μέχρι το Φεβρουάριο του 1944. Όλους αυτούς τους μήνες συνεχίζονταν η αρπαγή, η καταστροφή, το κάψιμο σπιτιών και το χειρότερο οι εκτελέσεις, οι διμηρίες οι βιασμοί. Οι άντρες από το Καναλάκι και άλλα χωριά, συγκεντρώνονται από τους Γερμανούς και περιορίζονται σ' ένα φραγμένο χωράφι, και μετά δύο μέρες νηστικοί και διψασμένοι οδηγούνται πεζοί προς Παραμυθιά. Στο χωράφι Κλεισούρα στη θέση Μήλος, αποκαμωμένοι από την πείνα, την δίψα και τον ήλιο του Αυγούστου βγάζουν νερό από το πηγάδι με τον κουβά να πιούν. Όσοι πρόφτασαν ήπιαν. Ο παπάς Νικόλας Ιωάννου, από το Καναλάκι πίνει νερό και πέφτει λιπόθυμος. Ο Γερμανός τον διατάζει να προχωρήσει, αλλά δεν μπορεί να σηκωθεί και τον εκτελεί με το Παραμπέλ (περιστροφό) του.

Στο χωράφι Γλυκή οι τσάμιδες έχουν πάσι τον Γιάννη Τάσο από τη Χόικα και με εντολή του Αρχηγού Νουρή - Ντίνο Μπένη, που είχε έλθει εκεί μαζί με τον αδελφό του

Μαζάρ, και συνεργάζονται με τους Γερμανούς, τον εκτελούν. Άλλοι Τσάμιδες πάνταν πολλούς άνδρες στο Σταυροχώρι και στάλλα χωριά, τους φέρνουν και τους παραδίδουν στους Γερμανούς στο Καναλάκι σαν αντάρτες και οι Γερμανοί τους πηγαίνουν στη θέση. «Λειβαδιά» Καναλακίου και τους εκτελούν ομαδικά. Οι τσάμιδες βγάζουν δύλι, το άχτι τους πάνω στους χριστιανούς, δέρνουν μέχρι θανάτου, ακόμη και γριες γυναικες. Βιάζουν, αρπάζουν ξεκληρίζουν. Από τον άρρενα πληθυσμό της περιοχής πάνω από 500 άτομα συλλαμβάνονται και φυλακίζονται στα υπόγεια της Ζωσιμαίας σχολής στα Γιάννενα και από εκεί πάλι με επέμβαση του Νούρη Ντίνο στέλνονται στα στρατόπεδα εργασίας στη Θεσσαλονίκη δύος εμειναν 8 και πλέον μήνες στιβαρισμένοι στην Αγία Σοφία, στην Ανάληψη, στον Παύλο Μελά. Στη Ζωσιμαία Σχολή πέθανε ο Παπα Φώτης απ' το Τουρκοπάλουκο (Κυψέλη) και ο Βαγγέλης Νεοφύτιστος από το Καναλάκι.

Άλλα και τα γυναικόπαιδα που έμειναν πίσω, και όσοι απέργυγαν την ομηρία δεινοπάθησαν από πείνα και από το κρέα των Χειμώνων, γιατί στα σπίτια δεν είχαν αφήσει οι αρπαγές παρά μόνο τις ψάθες.

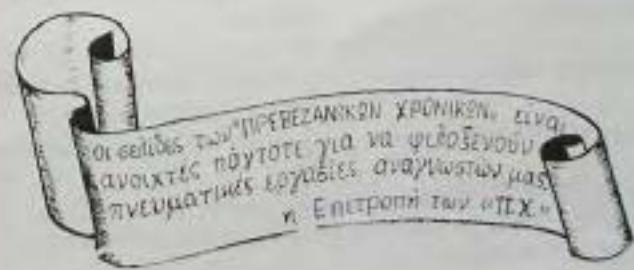
Το Φανάρι βρεθήκε στην ώρα μηδέν και για πολλές μέρες ήταν απλησίαστο, με τους Γερμανοφονιάδες εγκατεστημένους στο Καναλάκι και τους Αλβανοτσάμιδες

να μπαίνονται στο Φανάρι για την ολοκλήρωση του έργου της αρπαγής της λεηλασίας και της σφραγής: Είναι δύσκολο να εκτιμήσουν οι ζημιές του Φαναρίου, γιατί δεν έγινε μια συστηματική μελέτη της καταστροφής του. Τα στοιχεία του παραβέτω στη συνέχεια δεν είναι καθόλου υπερβολικά, είναι μάλλον λευκά και αναφέρονται στο σύνολο των χωριών του Φαναρίου: Νεκροί 140, Όμηροι 468 καμένα σπίτια 841, Γελαδικά του αρπάχτηκαν 8350, Ζώα μετρά 29710, Άλογα 3110, Κυψέλες 840, Γυναικες που βιάστηκαν 184.

Ακόμη πρέπει να λεχθεί και τούτο. Δεν θα βρείτε στο Φανάρι ανθρώπους γεννημένους το 1943, μετά τον Αύγουστο και στις αρχές του 1944. Όπα μωρά γεννήθηκαν πέθαναν από τις κακουχίες και τις στερήσεις.

Το Φανάρι καταστράφηκε, σε βαθμό που θα νόμιζε κανένας ότι η ζωή δεν επρόκειτο να ξαναρχίσει εκεί. Κι όμως αποδειχτήκε ότι δεν υπάρχει τίποτε πιο δυνατό από την ζωή, που μέσα από τα συντρίμια και με απειρες δυσκολίες ξανάρχισε.

Οι απλοί άνθρωποι που πρόσφεραν τόσα στον αγώνα, και έδειξαν τέτοιουν πρωτότυπη επιδόθηκαν και πάλι στα παραγωγικά τους έργα, και με τον καιρό επούλωσαν τις βαθειές πληγές που τους άσθεσε η καταστροφή και το μόνο που επιμύμονες με μην ξαναγίνει πόλεμο, να μην ξανασυμβουν τέτοιες καταστροφές.

Πρέπει να λέει ο γιατρός την αλήθεια στον άρρωστο;

Πρέπει να λένε την αλήθεια οι γιατροί στους άρρωστους;

Το παλιό αυτό ερώτημα είχε μπει μπροστά από πολύ καιρό στο τελευταίο τεύχος των «Ιατρικών Χρονικών» της Βοστώνης ακ' το διακρετή τότε ειδικό καρκινόγο της Αμερικάνικης αυτής πόλης δόκτορα Τσάρλς Λαντ, όπου δίνει την παρακάτω απάντηση:

— Η αυτή αλήθεια δεν είναι καλή, αλλά και η πλήρης απόκρυψη της αλήθειας μπορεί ν' αποβει εξ ίσου κακή.

Αν ένας γιατρός πει απότομα στον άρρωστο που εξέτασε: «Έχεις καρκίνο», ποιά θάναι η αντίδραση του άρρωστου; Κατά το δόκτορα Παντ σε δέκα άρρωστους οι οχτώ θα δεχτούν ίσως να υποστούν εγχειρηση, αλλά κι απ' αυτούς «οι μεσοί δε θα συγχωρήσουν χωτε στο γιατρό την αυτή ειλικρίνειά τους».

Ο ένας στους δέκα άρρωστους μπορεί να πιστεύει εσφαλμένα ότι ο καρκίνος δε θεραπεύεται ποτέ και γιαυτό ν' αποφασίσει να μην κάνει καμιά θεραπεία. Κι ο άλλος τελικά, μπορεί να ταραχτεί τόσο ψυχικά, ώστε ν' αφήσει το γιατρό και να καταφύγει στους τοαρλατάνους, εκεί που δεν υπάρχει πιά καμιά ελπίδα θεραπείας.

Η συμβουλή λοιπόν του δόκτορα Λαντ είναι:

Στην αρχή ο γιατρός πρέπει ν' αποφύ-

γει τις λέξεις «καρκίνωμα» ή «καρκίνος» και να χρησιμοποιήσει μάλλον αδριστούς όρους που δεν τρομάζουν.

Αν όμως ο γιατρός αποφύγει ως το τέλος να εκπομπεί τη μοιραία λέξη «καρκίνος» τι θα συμβεί; Πάλι, σε δέκα άρρωστους, οι οχτώ θα δεχθούν κατά πάσαν πιθανότητα να υποβληθούν σ' εγχειρηση. Μερικοί όμως απ' αυτούς, αν ο καρκίνος τους εκδηλωθεί πάλι «θα καταδικάζουν το γιατρό με τη διαπίστωση ότι η εγχειρηση δεν άξει τον κόπο να γίνεται και θα λένε ότι ποτέ δεν θα δέχονταν να την κάνουν, αν ήξεραν την αληθινή φύση της αρρώστειας τους». Και οι δύο απ' τους δέκα κατά πάσαν πιθανότητα, θ' αρνηθούν τη χειρουργική επέμβαση ως ότου θα είναι πιά πολύ αργά, γιατί δεν είχαν προειδοποιηθεί σαφώς για την κατάστασή τους.

Ο δόκτωρ Λαντ πιστεύει πως έπειτα από μια εγχειρηση, ο γιατρός πρέπει με τρόπο ήπιο αλλά σταθερό, να λέει στον άρρωστο τι εξακρίβωσε κι αν υπάρχει ελπίδα να ζήσει ή όχι.

«Οι μελλοθάνατοι άρρωστοι έχουν συχνά μόνο της τη συναίσθηση της κατάστασής τους κι η επιβεβαίωση της διαισθήσεώς τους αυτής δεν προκαλεί μεγάλο κλονισμό».

Οι ειδικοί ας δώσουν τις γνώμες τους, ξαναβάζουμε το ερώτημα.

Στη Δημοτική Βιβλιοθήκη βρίσκονται τα περιοδικά των Π.Χ. Οσοι Ρέλουν και άλλα τεύχη (1984 - 1986), όπου θα τα ξητάνε από τον αρμόδιο υπάλληλο της, που θα τους εξυπηρετεί πρόθυμα.

Η ΣΥΝΑΞΗ

Μήπως είν' η γλυκιά η νοσταλγία στα προτεινό κι αγαπημένα, μήπως λαγιέται «ψυχική υγεία» να θες να δεις «Εσύ», Εμένα;

Πάντα, δεν ήτανε διμορφη η ζήση, να την ξαμπλιάσουμε, με ρίμες ...
Τι κάνει μας, ξεχνώντας λύπες, μίση, ν' αποζητούμε καινές μνήμες;

Μήπως, «Επιστροφή στις ρίζες» - όπως το λέν - ξενόφερτη είναι νόσος, μήπως μιμούμαστε αλλούνους ασκόπως και σπαταλιέται ζήλος τόσος;

Σύναξη — λέει — συγχωρανοί, μεγάλη θα γίνει, να δεθούν δι ανθρώποι, π' απ' τη σκληρή ανάγκη, τη βιοπάλη πήρ' ο ένας τ' άλλου το κατώπι για τούτη, τώρα πούμαστε, την πόλη.

Στων λόγων τ' άκουσμα, απλώθη εντός μου ζεστασιά· χαράς περβόλι.
Κι ο νούς μου θύμησες ξεκλιώθει...

Τούτο και μόνο πούνιωσα, το πλήθος των αισθημάτων, μαρτυρούσει αλήθευτο, οπού το πάθος - σα λυδία λίθος - το ξεχωρίζει απ' τη συνήθεια.

Κι όπως κάθε χρονιά κι άλλοι θα συγκουνήθονται ή θα λείπουν νιοί ή γέροι,
στους πρώτους «καλώς ήρθες» σ' άσους φύγουν
η Σύναξη μας ψυχοκέρι....

Άννα Παπασάββα - Ντούσια
Πρέβεζα 20.11.86

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΣΙΚΕΛΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ (ΠΙΑΝΝΙΝΑ — ΑΛΒΑΝΙΑ)

Του Αγγλού Περιηγητή Θωμά Σμαρτ Χούγκες (1813 - 1814)

Στις 27 Δεκέμβρη εγκαταλείψαμε με μια βάρκα την Αγία Μαύρα (Λευκάδα), με πλώρη για την Πρέβεζα όπου και φτάσαμε πριν τη δύση του ηλίου.

Καταλύσαμε στην κατοικία κάποιου έμπορα, που στον καιρό της Ενετοκρατίας, ήταν πλούσιος και που τώρα είχε ξεπέσει. Το άλλο πρώι παρατηρήσαμε την τόσο άλλοτε ανθηρή, μα τόσο ξεπεσμένη τώρα πόλη της Πρέβεζας, που παλιότερα έκλεινε μέσα της, ένα μήγα Ελληνικής και Ιταλικής αρχιτεκτονικής. Όλα αυτά τα διέκρινε κανείς, στις Εκκλησίες, στα Μοναστήρια τους δρόμους και στις πλατείες, ενώ ο πληθυσμός της έφθανε τις 16.000 ψυχές.

Χτισμένη κάτω από ένα γαλανό ουρανό, σε μια έφορη περιοχή και στις ακτές μιας πλούσιας σε αλιεία θάλασσας, προκαλούσε τη ζήλια των γειτόνων της.

Επίσης πλούσια σε «ελαιώνες και αμπαλώνες, έχοντας ακόμη ένα σπουδαιό σε κίνηση λιμάνι, ενώ στα κοντινά δάση η ξυλεία, μόνο ήταν αρκετή να εφοδιάσει όλη την Ελλάδα.

Συγκέντρωνε τα προτερήματα της γεωργίας και του εμπορίου, δείχνοντας να πραγματοποιεί το ιδιαίκο της χρυσής εποχής.

Οι Ενετοί που αναγνώρισαν τη σπουδαιότητα της, έκαναν το πάν για να κυριαρχήσουν σ' αυτή. Ήταν πέτυχαν το σκοπό τους στο έτος 1634, κάτω από την αρχηγία του Μοροζίνη.

Από τότε έμεινε κάτω από την κυριαρχία των Ευρωπαίων, μέχρι που ο Άλης στη νεώτερη εποχή, εποφελούμενος τις ταραχές στην Ευρώπη και με την πανουργία του, νίκησε τους λίγους Γάλλους οι οποίοι είχαν αρχηγό τους, το στρατηγό Σαλτσέτο, στη μάχη της Νικόπολης και ρήμαξε την Πρέβεζα.

Από τότε άρχισε η πόλη να παρακμάζει. Οι κάτοικοι της μειώθηκαν στις 3.000 «ξεπίσιας» της πείνας και στις διάφορες αρρώστιες που επακολούθησαν, ο πληθυσμός δε αυτός κατοικούσε μόνο στα προάστια, αφού σχεδόν όλα τα ασπίτια και οι εκκλησίες, είχαν καταστραφεί.

Εδώ κι εκεί άρχισαν να αναγείρονται καινούργια κτίρια, που ανήκαν πλέον στους τύραννους. Βλέπουμε λοιπόν μια θλιβερή αντίθεση, μετά την ολοκληρωτική κατάρρευση, στην εμφάνιση μεταξύ των απελπισμένων Ελλήνων και στην περήφανη αυθάδεια των Οσμανών, ή στο θραυσθόριο των Αλβανών, με τα δισταγμένα στη πλάτη παλτά τους (καπότες), και τα μακριά τους μαλλιά. Μερικοί παλιοί κάτοικοι, έχουν ακόμη ένα μέρος της παλιάς τους περιουσίας, αλλά αυτοί όμως είναι λίγοι.

Ο νοικοκύρης που μας πρόσφερε κατάλυμα, μας διηγήθηκε κλαγούντας την ατυχία του, ότι του πήραν πρόσφατα, το τελευταίο κομμάτι που είχε αρκετά ελαϊδόντρα, για να το δώσουν σ' έναν Αλβανό αξιωματικό (μιαθοφόρο) ο οποίος ήταν στην υπηρεσία του Άλη.

Ο Άλης του επέβαλε να πληρώνει κεφαλικό φόρο 3.000 πιάστρα τον χρόνο και πως τώρα δεν είχε να τα πληρώσει.

Δεν έλπιζε ποτέ ότι θα τον απάλαζε από τον φόρο αυτό καιδ εβλεπε άλλη διέξοδο από το να πεθάνει από την πείνα, όπως και τόσες εκατοντάδες πατριωτών του, που πέθαναν στο δρόμο. Τον ρωτήσαμε γιατί δεν πουλάει το υπόλοιπο της περιουσίας του και να φύγει. Αυτός αποκρίθηκε ότι ξεγελάστηκε, από τις υποσχέσεις του Άλη και ότι μένοντας εκεί, μετά την πτώση της Πρέβεζας έγινε υπήκοος του και πως χρις την άδεια του, ο χωρις να αφήσει κάτι ενέδυρα για την επιστροφή του, δεν μπορεί να εγκαταλείψει την πόλη.

Κανείς δεν θα τολμούσε να αγοράσει την περιουσία του, και πως μόνο η προσπάθεια να κάνει κάτι τέτοιο, θα είχε σαν αποτέλεσμα να του πάρουν το κεφάλι, αν όχι να του πάρουν όλη την περιουσία και να τον κλείσουν στην φυλακή. Παρά το αισχρό σύστημα της καταπίεσης, η Πρέβεζα είναι ένας από τους αγαπημένους τόπους διαμονής του Πασά και σ' αυτή έχτισε ένα από τα ομορφότερα παλάτια του.

Το παλάτι του (Σεράΐ), βρίσκεται στην είσοδο του κόλπου και το χτίσιμο του μόλις είχε τελειώσει και δεν ήταν ακόμη όλο επιπλωμένο. Σε μερικά δωμάτια υπήρχαν σοφάδες από κυπριακό βελούδο, τάπητες από την Περσία και καθρέπτες βενετσιάνικοι.

Η μεγάλη σάλα της φρουράς του, είχε 200 πόδια μάκρος και πλάτος 40. Γενικά η όλη επιπλωση του Χαρεμίου και των όλων δωματίων ήταν μεγαλοπρεπής και πανάκριβη. Πάντως είναι φανερό ότι το σχέδιο του κτίσματος και η όλη εργασία είχε ανατεθεί σε ντόπιους τεχνίτες, που είχαν απλό γούστο, χωρίς όμως τέλειες τεχνικές γνώσεις.

Από όλες τις τέχνες η αρχιτεκτονική είναι αυτή που σημαδεύει τον χαρακτήρα μιας εποχής. Όπως ακόμη στα έρειτα των μεγαλοπρεπών κτηρίων της αρχαίας Ελλάδας, ξεχωρίζει το αξιοθαύμαστο πνεύμα ενός ελεύθερου και υψηλόφρονου Λαού.

Επισκεφθήκαμε με άλογα που μας δάνεισε ο Βοιβόδας, αφού δεν υπήρχαν ταχυδρομικές όμιζες, τα ερείπια της Νικόπολης της ξακουσμένης μεγάλης πόλης, που έχτισε ο Αύγουστος στη μνήμη της μάχης του Ακτίου.

Όπι έχει μείνει από την πόλη αυτή χάνεται μέρα με τη μέρα το ενδιαφέρον, αφού ο Άλλης ότι υπήρχε από μάρμαρο το χρησιμοποίηση στο κτίσμα και διακόσμηση του σεραγιού του στην Πρέβεζα. Έται τα μνημεία της νίκης του Αύγουστου του τότε κυρίαρχου του κόσμου, στολίζουν τώρα το σπίτι ενός Αλβανού ληστή.

Κατό την διαδρομή μας ακούσαμε επίσης, ότι είχε βρεθεί και μια ωραία προτομή από την Τροία, που τώρα στολίζει ένα από τα κύρια δωμάτια του σεραγιού του στην Πρέβεζα.

Πίσω από τα ερείπια του Θεάτρου, το οποίο χωρούσε 20.000 θεατές είχε χτίσει ο Άλης στη ψηλότερη κορυφή της ορασειράς από το Βορρά ένα μικρό σεράτι, απ' όπου μπορούσε να ογγαντεύει τη μάχη της Νικόπολης, στην οποία ο γιός του Μουχτάρ, κατανικούσε τους Γάλλους σαν αρχηγός, του Αλβανικού ιππικού.

Αργότερα με μιά βόρκα επισκεφθήκαμε τον κόλπο για να γνωρίσουμε το μέρας όπου ήταν η μάχη του Ακτίου, στο τέλος αποβιβαστήκαμε στη Σαλαδρά, όπου υπήρχε το Τελωνείο και ένα άλλο μικρότερο Σεράι, στο οποίο κατέλιε ο Άλης σταν ταξίδευε.

Διώξαμε τα ποντίκια από τα δωμάτια του σεραγιού για να έχουμε ήσυχη τη διαμονή μας σ' αυτά, μα δυστυχώς τη νύχτα φέρνοντας ενιαχύσεις, ήρθαν να μας εκδικηθούν.

Την επόμενη μέρα θέλαμε να συνεχίσουμε το ταξίδι μας, δεν είχαμε και πάλι άλογα, αλλά ευτυχώς από το αδιέξοδο αυτό μας έβγαλε ο Μαχάμετ.

Θέλοντας να δείξει την αυθεντικότητα του συγκέντρωσε από τη γύρω ύπαιθρο όλα τα άλογα των άτυχων χωρικών, και σε λίγο βρίσκονταν στην αυλή δέκα φορές περισσότερα, απ' όσα χρειαζόμαστε.

Ξεχωρίσαμε τα καλλίτερα και οι ιδιοκτήτες τους αναγκάσθηκαν να μας συνοδεύσουν μέχρι την 'Αρτα. Παρ' όλο που αυτό μας ήταν δυσάρεστο, δεν μας έμεινε άλλη εκλογή και ο καθένας μας θα προτιμούσε, να κάνει τη διαδρομή με τα πόδια, αν ήταν δυνατόν.

Μετάφραση: Καρδής Αντρέας και Κέπα Καρδή

Το βιβλίο αυτό του Εθνογραφικού Αρχείου, εκδόθηκε στην Ιένα Α, Γερμ. το 1821.

Βρίσκεται τώρα μόνο στη Βιβλιοθήκη της Χαϊδελβέργης Δ. Γερμανίας.

Λυντενσαΐντ, 28 - 31 - 10 - 1986

Καρδής Ανδρέας

Διαδώστε

Τα ΠΡΕΒ. ΧΡΟΝΙΚΑ γιατί σπηλιές σαν
αποκλειστικά στους συνδρομητές και φίλους
τους.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

ΔΕΛΤΙΟ 1986

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Πρέβεζας δρχύεται στη λειτουργία της σαν αναγνωστήριο και σαν διανομείτη
παρά την κατοίκηση της Πόλης μας, αλλά την γένος περιοχής του Μάρτιο του 1986. Μέχρι τώτο σημείο
προσπάθεται για την πρόσβαση των ιλαράν της, την ταξιδιωτική τους, την κατελογογράφηση των βιβλίων
της και την ταξιδεύση του πέραν της σύγχρονης κατίνας της Βιβλιοθηκονομίας και με την
πιλότητη πανηγυρίσεως της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κολλίθεας.

Η Βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε με δύο νέα παρατάττατα ιλαράν της εις ανδήνες λειτουργίας της, σημαντικούς,
καρέκλες, καθιστακές, πολυτάξεις, βιβλίστες, αλλάζ. κ.λ.π., με την οικονομική πιστοποίηση των
δύο θρησκευτικών ομάδων και των θεοποτείων Νέας Γενεάς.

Στην μετάδοση των πολεοτελεκτικών και πλευρωπικών εκπλεσών του τόπου μας άλλα και
την φύγονταν τους, δρχύεται λειτουργία της η Δημοτική Βιβλιοθήκη Πρέβεζας. Στους λέγοντας μήνες
λειτουργίας της έχει να επιδεξεί πρωτεύει δραστηρεύσεις και κάνεται.

Σχετικά με την διανομείτη κίνηση της Βιβλιοθήκης, έχουν γίνει το 1986, 850 εγγραφές μελών-ανα-
γνωστών. Στη σταγόνετελή πολιτική της Βιβλιοθήκης υπάρχει σημεντήνη παρουσία των μαθητών σε παν-
επιδ. και σε εγγραφωμένους μέλους 70 α.ρ. Η κίνηση του διανομείτη τιμένεται παρότι τη στεγνή η Βιβλιοθήκη
την πολιτική της επέδειξε σε βιβλία παρουσιάζεται σημαντική. Κατά την περίοδο των «επονοματικών» γι-
νήσκων καθημερινή γέρη στους 80 διεκεκούσες βιβλίους, καν κατά την περίοδο του χειμώνα η κίνηση
έχει μειωθεί πάνω από. Περόλληδα το ανεπιτυχότερο της Βιβλιοθήκης επικοινωνητικόν προτείνει παταγώ-
σις πάνω πλατφόρμα των ποδιών για την συνέργεια ονειράρχων «λέροροφων» ή την αιδηνωση βιβλίων
την αποχρήση των με διεύρυνση φιλοτελείαν πολυχώρων και σλάτων.

Για το 1986, τα πιογύλια των έργων σχεδίου με τις πτυρές βιβλίων έγιναν με εξές. Αγοράστηκαν 400
τίμια βιβλία στην πλειονότητα των πολιτών. Οι πτυρές των βιβλίων έγιναν με κόριτσο γύμνωστα τις
ανάγκες των παγκοστικών κονιού, αλλά και τις ελλείψεις της Βιβλιοθήκης σε πολιτές και νέες εκδό-
σεις. Για τις πτυρές των βιβλίων, των περιόδεων, των πολυχώρων και των σλάτων δασκαληθηκαν
περίπου 250.000 δρχ. Έπειτα, διαρέθηκαν στη δημοτική Βιβλιοθήκη 350 περίπου ειδικού βιβλίου, που
την προσφέρει τον πλούτο τους Πολιτισμό, την Εθνική τραπέζα, την αρχεία της Πόλης αλλά και την
αναπομπή της.

Η Βιβλιοθήκη για τα καλύτερα τις λειτουργίας της ανέλκες, καθός και τις δεσμώτες αγορές βιβλίων,
περιοδικών κ.λ.π., επενδύεις πάνω το δέρμα Πρέβεζας το ποσό των 700.000 δρχ., από το Νομαρχιανό
ποσό 150.000 δρχ. Παρότι τις επανέλλημένες επενδύσεις προς το Υπουργείο Πολιτισμού-Εθνικής Πολι-
τείας Νέας Γενεάς για την οικονομική ενίσχυση της δημοτικής Βιβλιοθήκης, μας δόθηκε μόνο το
ποσό των 150.000 δρχ. από το Υπουργείο Εθνικής Πολιτείας, για το 1986.

Είστις η Βιβλιοθήκη ματιά το 1986 δέχτηκε απονοματές πληνούμενες επιτυχίες που προσφέρεις κο-
μόν αλλά και μερονυμένες πτήσεις που διστοσαν ποσό πάνω των 245.000 δρχ. Πάλαιτερη πανεύρη πρέση,
τις ίδιες για την προσφορά της πετεύεται κ. π. Νιόδαλης Οίγης με το ποσό των 300.000 δρχ. για την
επένδυση του πολιτικού πετύχειος της Βιβλιοθήκης..

Η έδραση του περιβολού «Πλευράσινα Χρονικά» συνεχίζεται. Εκείνος τον 30 χρόνο και απόντων στους 40 με προσποτές
βελτιώσεις του.

Πιοχεί της ληφτικής Βιβλιοθήκης για το 1987 είναι +
-ο μεταποτεμένης της σε πολιτές και νέες εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών καθώς και η πτυχή με τέλος
πριμού πολιτών βιβλίων, για την πολύτερη και πληρότερη ενημέρωση και φιλοποίηση των πολιτών
στον τόπο.

-Η λειτουργία σε ζευγαριστή πέθοντας του πολιτικού πετύχειος, που δο περιλαμβάνει πολιτικά μέχρι 34
μήνων και θε περιλαμβάνει βιβλία, παχυγέδια, σλάτες.

-Η ζήσουση παπαλόγου που θε περιλαμβάνει όλα τα βιβλία που διαθέτει αυτή τη στεγνή η Βιβλιοθήκη
την την πολύτερη ενημέρωση των πολιτών.

-Άκινα στοχός της Βιβλιοθήκης θε είναι διέφορες εκδόσεις λογοτεχνικού πορείας περιεχομένων σε
αναρροπή με το Παγκοστινό Κέντρο του Δήμου μας.

-Την περίοδο των «επονοματικών» την πολιτική περιοδικών Συμποτικής κέριση για την πολιτική
και Γεωργίας, για την πέρασμα στη Συμποτική γεωργίας παρότι μας είλους και την εξα-
κίνηση τους με το χρώματα.

Για την παρέδουν με γίνουσι πρέση οι απόψεις αυτούς της Βιβλιοθήκης, εκτός από τη σύγχρημα παμπο-
ρίσματος και φροντίδα του διεθνοτελούς της Εμπορεύσιου χρειάζεται και η απέραντη αναπρόσθιση
ηλικής πολιτικού του Δήμου Πρέβεζας, της Νομαρχίας Πρέβεζας, των Υπουργείων Εθνικής Πολιτείας
Πολιτισμού, Νέας Γενεάς καθώς και όλων των πορειών των κατοίκων της Πόλης μας.

Στόχος, Αμύνη,

Απ' τη Συντακτική Επιτροπή

Το Περιοδικό «Π.Χ.» για καλύτερη ενημέρωση των συνδρομητών και φίλων αναγνωστών του παρουσιάζει σ' αυτό το τεύχος (13ο) συνοπτικό πίνακα με όλα τα θέματα που έχουν μέχρι σήμερα δημοσιευθεί. Έτοι μάλιστα αναγνώστης μπορεί να βρει το θέμα που επιθυμεί στο αντίστοιχο τεύχος.

Επισής πληροφορούμε τους φίλους συνδρομητές και αναγνώστες του περιοδικού πώς υπάρχουν στη Δημοτική Βιβλιοθήκη του Δήμου Πρέβεζας πάντα μέχρι σήμερα περιοδικά που έχουν εκδοθεί τα παρακάτω σε αρκετά αντίτυπα:

Τεύχη 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Για τα τεύχη 1, 2, και 6 πληροφορούμε τους αναγνώστες πως έχουν εξαντληθεί.

Τα θέματα που έχουν δημοσιευθεί κατό τεύχος είναι τα παρακάτω:

Τεύχος 1ο

1. Συντακτικής Επιτροπής: Επανεκδίδονται τα «Π.Χ.»
2. Μιχ. Κατσούνη: Αφέρωση στον Ήλιο Βασιλά.
3. Γιαν. Παπακώστα: Πώς είδαν την Πρέβεζα οι λόγιοι του 19ου αιώνα.
4. Δημ. Παπαδημητρίου: (αδοιπορικό): Νεκρομαντείο Μεσοποτάμου.
5. Ελ. Μπιτζέλη: Τα κάστρα των Ρωγών.
6. Σπ. Ντούσιο: Η Νότα.
7. Γ. Βαλέτος: Για τον Καρυωτάκη και την Πρέβεζα - Ιστορικές αναδρομές.
8. Κ. Βάρναλη: Οι πόνοι της Πάναγιας.
9. Μυήρες Αγώνων 21.
10. 'Αννα Παπασάββα – Ντούσιο: Χελιδόνια της Πολιτιστικής μας άνοιξης.
12. Κ. Τήμος: Αγωνίες, προβλήματα και νέοι απόχοι για μια άλλη ποιότητα στις ανθρώπινες σχέσεις.
13. Ι. Κωνσταντάκη: Ρύπανση περιβάλλοντος.
14. Μόσχα Τσούτση: Υποκολυώρα και Νικοπόλεια Β3.

Σημείωση: Δραστηριότητες Νομαρχίας Πρέβεζας.

Δραστηριότητες Κτηνιατρικής Υπηρεσίας Πρέβεζας.

Εκδηλώσεις Δήμου Πρέβεζας

Εκδηλώσεις Πνευμ. Κέντρου Πρέβεζας.

Τεύχος 2ο.

1. Χριστ. Πανούση: Αναστάσιος Θεοφάνης
2. Μιλτ. Λογοθέτη: Χειμωνανθοί και πεταλούδες (ποίημα)
3. Μιλτ. Λογοθέτη: Σπουδές (ποίημα)
4. Γ. Βρέλλη: Υγρά μιλήματα στο Λούρο.
5. 'Αννα Παπασάββα - Ντούσιο: Το νερό (ποίημα)
6. Ηλ. Βασιλά: Γκενοβέλης
7. Κώστας Γκενοβέλης
8. Σπ. Δήμη: Πρέβεζα
9. Τα κόπνιαρα και οι συνέπειές του: Ελ. Μαλέσκου
10. Γ. Σουρῆ: Ο ρωμός (ποίημα)
11. Εποπτεία αλιείας: Ο Αμβρακικός κόλπος
12. Σπ. Ντούσιο: Να γνωρίσουμε και νας μας γνωρίσουν τα παιδιά μας
13. Χρ. Γκέτοη: Υγεινή και συντήρηση αλιευμάτων
14. Χρ. Ζάκκα: Ηπειρωτικά μαιοράδια.
15. Οδ. Μπέτσου: Το ραλί της Πρέβεζας.
16. Δραστηριότητες: Νομαρχίας Δήμου - Πνευμ. Κέντρου.

Τεύχος 3ο

1. Κων/να Τσάμου: Η ναυμαχία του Ακτίου.
2. Σπ. Κανέλλου: Λορέντζος Μαβίλης.
3. Στ. Μαφρέδα: Εκδόσεις Πρεβεζάνων δημιουργών την τελευταία 25/ετία.
4. Χρ. Ζάκα: Για το χαρένα Ανθυπολοχαγό της Αλβανίας.
5. Γ. Ντέβαρη: Τα 'Ακτια Ιαπ' την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
6. Δ. Παπαδημητρίου: Η μάχη της Σπλάντζας
7. Δημ. Ράπτη: Η παράδοση στις μέρες μας.
8. Σπ. Ντούσιο: Πρεβεζάνικα ανέκδοτα.
9. Αλ. Παπαγεωργίου: Η Μητρόπολη Νικοπόλεως και Πρεβέζης.
10. Κ. Φίλου: Η παράδοση είναι η ρίζα μας.
11. Δ. Δρακάτου: Η διαθήκη Νικού Κονεμένου.
12. Δημ. Παπαγάννης: Ο Γεροβασίλης.
13. Σπ. Μαρκόπουλο: Το αρματωλίκι του Λούρου και της Λάμαρης.
14. Δραστηριότητες του Πνευμ. Κέντρου Δήμου Πρέβεζας.
15. Δραστηριότητες Ν.Σ. Πρέβεζας.

Τεύχος 4ο

1. Μουσείον Πρεβέζης: Φωτιού Μ. Πέτσα
2. Χριστιανική Νικόπολη: Ελ. Μπιτζέλη, συν. Λυκειόρχη
3. Τα χωριά μας - Λούρος: Λεων. Ζάκα.

4. Νεολαία (Ποίημα): Αργύρη Ντούσια
5. Κοσμάς ο Αιτωλός: Αναστ. Παππά, δάσκαλου
6. Ο δυόσμος κι ο βασιλικός: (Ποίημα - Δημοτικό)
7. Ιστορικές σελίδες: Χρ. Αλ. Κατσάνου
8. Πρέβεζα (Ποίημα): Τάκη Τσιάκου
9. Πρεβεζανικά ανέκδοτα: Σπύρου Ντούσι
10. Ανέκδοτο
11. Το λιθόρι του Χαραλάμπη: Δαν. Μπόχτη δάσκαλου - Σχολ. Συμβούλου
12. Φύγε, η καρδιά μου νοσταλγεί (Ποίημα): Κώστα Καρυωτάκη
13. Μόνο γιατί μ' αγάπησες (Ποίημα): Μαρίας Πολουδούρη
14. Ιστρικά Θέματα: Dr Βασ. Αθανασίου, ιατρού.
15. Στις αρχαιότητες του Τρικάστρου: Αναστ. Γεωργατζή, Εκπαιδευτικού
16. Ιστορικά βιβλία: Πελαγίας Κουλουκάτση, Συμβολαιογράφου.
17. Η Διαθήκη: Νίκου Κονεμένου.

Τεύχος 6ο

1. Περιοχή Πάργας και Νικόπολης, Σωτήρη Δάκαρη, Αρχαιολόγου, καθηγ. Πανεπ. Ιωαννίνων
2. Το παλιόκαστρο της Πρέβεζας, ποίημα Κώστα Κρυστάλλη
3. Τραγούδια «του Λαζάρου» Δημ. Παπαδημητρίου, δάσκαλου.
4. Η Ανάσταση του 1910 στην Πρέβεζα, του Ηλία Βασιλά.
5. Ο Κασσωπαίων και Ζαλόγγου, Αναστάσου Γεωργαντζή δάσκαλου.
6. Ιστορικές σελίδες, Χρήστου Κατσάνου.
7. Το 21 και η Πρέβεζα, Οδυσσέας Μπέτσου, δάσκαλου
8. Δασκαλιστικό ανέκδοτο, Σπύρου Ντούσια, σ. δάσκαλου.
9. Συρρακιώτες στην Κέρκυρα, Γεωργίου Μουστάκη.
10. Το νόμιμα της Επανάστασης του 21, Γρηγ. Ζάκα φιλόλογου.
11. Απελή στο Αιγαίο, (Αναβιμασίευση Έκδοσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών).
12. Κριτική για το Περιαδικό μας, Γεωργίου Βρέλλη.
13. Υγιεινή Τροφή, Ευριπ. Αφεντουλίδη.
14. Η Διαθήκη, Νίκου Κονεμένου.

Τεύχος 8ο

1. Αιμβρακικός Κόλπος, Παν. Μερκούρη, Καθηγητή,
2. Της Πρέβεζας το λιμάνι (Ποίημα), Γ. Βρέλλη.
3. Η απόστη της κοινωνίας απέναντι στα ειδικά άτομα, Δαν. Μπόχτη, Δάσκαλος - Σχολ. Συμβαύλου.
4. Στην Παναγιά την Καστριώτισσα, Δημ. Παπαδημητρίου, Δάσκαλου.
5. Ποίημα, Μιλτ. Λογοθέτη.

6. Συγχωνεύσεις Δημοτ. Σχολείων (Μια μεγάλη εκπαιδευτική ανάγκη στο Νομό μας), Λάμπτρου Ζιανίκα, Δάσκαλου.
7. Σουλιώτες - Ζάλογγο (Ιστορία - παράδοση και ερωτηματικό), Σπ. Ντούσια.
8. Επίκαιρα Θέματα: Απειλή στο Αιγαίο (Β' μέρος από την έκδοση της Ε.Σ.Η.Ε.Α.
9. Ειρήνη (ποίημα) Κ. Ιονίτη.
10. Το ραλόγι, Αλ. Παπαγεωργίου, Ανωτ. αξ. ε.σ.α.
11. Πρεβεζανικά ανέκδοτα, απόδοση Σπ. Ντούσια.
12. Πολιτιστικές εκδηλώσεις '85, Δήμου Πρέβεζας.
13. Γράμματα που λαβαίνουμε.

Τεύχος 7ο

1. Πολιτιστικές δραστηριότητες '85 του πνευματικού κέντρου Δήμου Πρέβεζας.
2. Μορφές του 21 ο πρεβεζανός του 21 Οδυσσέας Αντρούτσος, Γιάννη Μπενέκου.
3. «Ζητείς να μάθειν άνθρωπε...», Σπ. Μαρκόπουλου, δάσκαλου.
4. Τρεις δωρήτριες του περασμένου αιώνα, Γιώργου Μουστάκη.
5. Ιστορία, παράδοση και ερωτήματα Σουλιώτες - Ζάλογγο, Σπ. Ντούσια
6. Ιστορικά γεγονότα του τόπου μας ο Παύλος Καυντουριώτης στον Αιμβρακικό, Δημήτρη Παπαδημητρίου, δάσκαλου
7. Ιστορικές Σελίδα, Χρ. Αλ. Κατσάνου.
8. Συμβολή στην Ιστορία των Μοναστηρίων της Πρέβεζας, Οδ. Μπέτσου, δάσκαλου.
9. Επίκαιρα Θέματα: Απειλή στο Αιγαίο: ΙΓ' μέρος από την έκδοση της Ε.Σ.Η.Ε.Α.
10. Ο Ορκτός πλούτος της πεπίρου Χρήστου Σαραντούλακου, Προϊστορικό ΙΓΜΕ Παραρτήματος Πρέβεζας.

Τεύχος 8ο

1. Περίληψη πρακτικών από τη σύσκεψη για την προβολή και προστασία του Αιμβρακικού.
2. Νικόπολη (ποίημα), του Γιώργου Βρέλλη.
3. Όψεις από το προνομιακό καθεστώς της Πάργας, Πρέβεζας και Βόνιτσας του Σπ. Ασδραχά.
4. «Φευγάτε φίδια και σκουνταρέλες» (Λαογραφικό), του Χριστόφ. Πανούση.
5. Μορφές του 21: Ο Πρεβεζανός πρωας του 21 ΟΔΥΣ. ΑΝΤΡΟΥΤΣΟΣ, του Γιάννη Μπενέκου.

6. Ιστορία, Παράδοση και ερωτήματα: Σουλιώτες - Ζάλογγο, του Σπ. Ντούσια.
7. Ένα βιβλίο. Παρουσίαση Στέλιου Μαφρέδα
8. Αυτοκρατορική εξάρτηση πρωναύ θριάμβου (ποίημα) από το βιβλίο του Π. Παναγιωτούνη «Πρέβεζα».
9. Ιστορικές σελίδες του Χρ. Κατσάνου
10. Λόγω πληθύνσας υλής, οι συνέχειες:
1. «Συμβολή στην ιστορία των Μοναστηρίων της Πρέβεζας» του κ. Οδ. Μπέτσου και
2. «Απειλή στο Αιγαίο» αναβάλλονται για το επόμενο τεύχος.

Τεύχος 9ο

1. Περίληψη πρακτικών από τη σύσκεψη για την προβολή και προστασία του Αιματοκικού.
2. Αγία Λαύρα (ποίημα) Λίτσας Γωγολίνας - Παπαδοπούλου.
3. Πρεβεζάνοι αγωνιστές στην υπηρεσία της Βενετικής και Γαλλικής Διοίκησης της Επτανήσου, του κ. Αναστ. Γεωργαντζή.
4. Κρυφό Σχολείο (ποίημα) Οδ. Εξαρχάκη
5. Ο κολοσσένας του κ. Δονάτου Μπόχτη.
6. Ακτοί του κ. Γιώργου Μουστάκη.
7. Αβώθηκα την πόλη (ποίημα) από το βιβλίο του Π. Παναγιωτούνη «Πρέβεζα».
8. Του Λαζαρού (ηθογραφικό διήγημα) του κ. Σπ. Ντούσια.
9. Ο δρός των Φιλικών.
10. 25 Μαρτίου (ποίημα) Χαρούλας Ευτυχίδου - Καλλιαμπέτου.
11. Περιουσιακά στοιχεία Κοιν. Θεσπρωτικού του κ. Δημ. Παπαδημητρίου, δάσκαλου.
12. Ντουάνα του κ. Χρήστου Κίταιου.
13. Συμβολή στην ιστορία των μοναστηρίων της Πρέβεζας, του κ. Οδυσσ. Μπέτσου.
14. Ο Βάλτος του κ. Λεωνίδα Ζάκα.
15. Ιστορικές Σελίδες του κ. Χρ. Κατσάνου.
16. Απειλή στο Αιγαίο 4η συνέχεια από την έκδοση της ΕΣΗΕΑ.
17. Όψεις από το προνομιακό καθεστώς της Πόργας, Πρέβεζας και Βόνιτσας του Σπ. Ασδρούχα.

Τεύχος 10ο και 11ο

- Έκκληση της Νικόπολης.
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις του Πνευματικού Κέντρου.
- «Ειρήνη» και τα παιδιά στην Ειρήνη, Αργύρη Ντούσια

Από Νικοπόλεως εις Ολυμπία, Δημητρίου Βικέλα,
Κάλλη Μπαμπά, Γιάννη Τάλλαρου.

Περιφερειακή σύσκεψη Ν.Ε.Ι. αγροτισμάν.

Τουρισμός (επισημάνσεις - προτάσεις) Π.Μ.

Τελευταίες απόψεις για το Α.I.D.S. Μιχ. Αναγνωστόπουλου.

ΑWACS, Παναγ. Μερκαύρη, Καθηγητή.

Το Πρωτόκολλο της συμφωνίας της Πλάκας

Δραστηριότητες Κ.Α.Π.Η. «Ένας επισκέπτης».

Πανηγύρι στον Αι-Λιά, Σπύρ. Ντούσια.

Ανθρωποζωανθού, Δημ. Ποβέλη, Κτηνιάτρου.

Του τόπου και του καιρού μου. Δημ. Παποδημητρίου.

Σαπουναριά, Γιώργου Μουστάκη.

Απόγευμα στο Μπουντάρι, Κώστα Φίλου

Αφέρεμα στο περιφερειακό συνέδριο για την ανάπτυξη περιοχής Φαναρίου. Γ.Χ. Ζάκκα Φιλόλογου.

Του Αχέροντα, Άννας Παπασάββα - Ντούσια.

Α. Καρής.

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου απειλεί να καταστρέψει τον πλανήτη.

Συν/αρμός πώλησης κηπ/κών και δενδροκομικών προϊόντων Πρέβεζας Μιχάλη Αράπη.

Γράμματα αναγνωστών μας.

Κανονισμός λειτουργίας, Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

Τεύχος 12ο

Η ομορφιά στη ζωή και στην τέχνη, Σπύρου Δήμα Δικηγόρου.

Μάνος Κατσάκης, Αργύρη Ντούσια.

Η αυτοκτονία του Καρυωτάκη, η Πρέβεζα της εποχής και ο τύπος, Βαγγέλη Αυδίκου, Φιλόλογου.

Του τόπου μου και του καιρού μας. Δημ. Παποδημητρίου, δάσκαλου.

Τα Τυρεμπόρια του 19ου αιώνα, Γιώργου Μουστάκη.

Τα ταπιούρα, Σπύρου Ντούσια, δάσκαλου.

Πώς γράφεται η ιστορία. Αλέκου Παπαγεωργίου Απόστ. αξιωματικού.

Το κλείσιμο των εκκλησιών επί τουρκοκρατίας, Ιωάννου Α. Κόλλια, Ιερέως.

Εχινοκοκκιση - Υδατίδωση, Γιάννη Κωνσταντόκη, κτηνιάτρου.

Αμπεντήν Ντίνο Μπέτσης και η φάρα του 1838 - 1908, Ηλία Βασιλά.

ΕΛΛΑΣ
ΝΙΚΟΥ Δ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΑ
334
No: 334
Date: 24.10.1987

ΕΝΩΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝ)ΜΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Συνεταιριστική Οργάνωση στην υπηρεσία

του γεωργοκτηνοτρόφου

Για δυγκέντρωδη - Για επεξεργασία Για προμήθεια

Διακίνηση

— βαμβακιού
— καλαμποκιού
— κριθαριού
— σιταριού
— βρωσίμων ελιών
— λαδιού
— φασολιών

— σύσπορου βαμ-
βακιού
— ξήρανση καλα-
μποκιού
— συσκευασία
βρώσιμων ελιών
— συσκευασία ξη-
ρών φασολιών

— Γεωργικών εφο-
δίων
— Γεωργικών μηχα-
νημάτων
— φαρμάκων
— ζωοτροφών
— ειδών οικιακής
χρήσης
— τροφίμων

**Διαθέτει δύγχρονες εγκαταστάσεις - εργοστάσια -
SILO - αποθήκες - ελαιοδεξαμενές και καταστήματα.**

Εξυπηρετεί από τις κεντρικές υπηρεσίες στην Πρέβεζα και τα
αποκεντρωμένα παραρτήματα στο Καναλάκι, στο Λούρο και Θε-
σπρωτικό.

Συμφέρει γιατί είναι οργάνωση όλων των αγροτών

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: Λ. ΕΙΡΗΝΗΣ 13

ΤΗΛ. 22227 - 28693 - 28457

ΠΡΕΒΕΖΑ